

Załącznik do Uchwały Nr X/59/2015
Rady Miasta Chełmna
z dnia 29 czerwca 2015 r.

***STRATEGIA ROZWOJU GMINY MIASTA CHEŁMNA
NA LATA 2014-2020***

**Gmina Miasto Chełmno
ul. Dworcowa 1
86-200 Chełmno**

Chełmno, czerwiec 2015

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
1. WPROWADZENIE	4
2. METODOLOGIA	6
3. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA CHEŁMNA	8
3.1. Charakterystyka obszaru Gminy Miasto Chełmno	8
3.2. Ład przestrzenny	9
3.3. Dane demograficzne dotyczące Miasta Chełmna	10
3.3.1. Liczba mieszkańców, podział na płci i struktury wiekowe	10
3.3.2. Migracje ludności miasta Chełmna w odniesieniu do danych z powiatu chełmińskiego... ..	11
3.3.3. Charakterystyka grup wiekowych	12
3.4. Ruch naturalny ludności	15
3.5. Prognoza liczby ludności	16
3.6. Bezrobocie, rynek pracy, wynagrodzenia	18
3.6.1. Struktura liczby osób bezrobotnych	18
3.6.2. Analiza rynku pracy, osób pracujących	22
3.6.3. Wynagrodzenia mieszkańców	22
3.7. Gospodarka	23
3.8. Samorząd	26
3.9. System zdrowia	30
3.10. Pomoc społeczna	33
3.11. Edukacja i kultura	36
3.12. Sport	39
3.13. Turystyka	41
3.13.1. Analiza ruchu turystycznego	48
3.14. Infrastruktura mieszkaniowa	52
3.15. Infrastruktura transportowa i techniczna	53
3.15.1. Infrastruktura transportowa	53
3.15.2. Infrastruktura techniczna	56
3.16. Organizacje pozarządowe	62
4. ANALIZA SWOT	64
5. WIZJA I MISJA	66
6. CELE STRATEGICZNE	68

7. PLANY OPERACYJNE.....	71
8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ.....	92
10. PROCEDURY WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI, AKTUALIZACJI I KOMUNIKACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA CHEŁMNA.....	94
11. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	95
12. PLANOWANY SYSTEM MONITOROWANIA WDRAŻANIA STRATEGII.....	127
SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW.....	130
Źródła:.....	133

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Miasto Chełmno jest dokumentem strategicznym wyznaczającym najważniejsze kierunki rozwojowe miasta w perspektywie do 2020 roku. Zasadniczym celem niniejszego dokumentu jest zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej miasta Chełmna, w kontekście zarówno obecnych jak i przyszłych procesów rozwoju regionalnego, powodowanych przez różnego rodzaju czynniki o charakterze endogenicznym oraz egzogenicznym, a także przedstawienie opracowanych w toku tworzenia dokumentu, przedsięwzięć strategicznych dla rozwoju miasta. Raport składa się z dwóch nadrzędnych części, w ramach których analizie poddano zagadnienia związane z przestrzenią geograficzną, gospodarczą i społeczną. W pierwszej części uwagę skupia się na ulokowaniu przestrzennym Miasta Chełmna, strukturze i stanie środowiska naturalnego, zagospodarowaniu przestrzennym miasta, infrastrukturze technicznej oraz mieszkalnictwie. Kolejne części raportu stanowią badania nad strukturą lokalnej gospodarki, rynku pracy czy finansów samorządowych. W dalszej kolejności skupiono się na kwestiach demograficznych, edukacji, kulturze, sportu i rekreacji, turystyki, ochrony zdrowia, opieki społecznej, bezpieczeństwa publicznego oraz aktywności społecznej mieszkańców. W ramach wszystkich opisywanych obszarów starano się z należytą starannością wskazać zarówno atuty i słabości miasta Chełmna, jak i związane z nimi szanse i bariery rozwojowe. Druga zasadnicza część Strategii to wykazanie przyjętych planów rozwoju, rozumianych jako działania, projekty czy programy które w toku konsultacji społecznych zostały wytypowane jako kluczowe aspekty rozwoju Chełmna. Dodatkowo w oparciu o przeprowadzoną analizę potrzeb miasta określono wizję miasta, rozumianą jako obraz przyszłości Chełmna, a także misję, której zadaniem jest podkreślenie wartości istotnych dla lokalnej społeczności.

Analizy przeprowadzane na potrzeby niniejszego raportu w większości przypadków mają charakter porównawczy. Wielkości odnotowanych wskaźników dla miasta starano się każdorazowo odnieść do szerszej skali geograficznej, obrazując je na tle średnich wyników dla powiatu chełmińskiego, województwa kujawsko-pomorskiego czy kraju. Przedstawione dane przybierają dwójaki charakter: statyczny lub dynamiczny. W pierwszym przypadku ograniczono się do zobrazowania charakteru opisywanych wielkości w oparciu o najnowsze informacje, pochodzące zazwyczaj z roku 2013 i 2012. Analizy dynamiczne ukazują zmienność określonych elementów układu społeczno-gospodarczego miasta Chełmna w czasie. Celem zastosowania takich badań było ukazanie tendencji rozwojowych na przestrzeni ostatnich trzech lub pięciu lat.

Informacje wykorzystane do tworzenia dokumentu zaczerpnięto z kilku źródeł. Głównie stanowił Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Równocześnie w trakcie prac analitycznych posłużono się informacjami pochodzącymi z raportów, ekspertyz, dokumentów strategicznych i planistycznych. Dodatkowym źródłem wiadomości były także sprawozdania z działalności instytucji publicznych i miejskich jednostek organizacyjnych funkcjonujących w mieście Chełmnie oraz strony internetowe m. in. Urzędu Miasta Chełmna.

2. METODOLOGIA

Metodyka pracy nad Strategią oparta została na metodzie ekspercko- partycypacyjnej charakteryzującej się tym, iż do opracowania dokumentu został powołany reprezentatywny zespół przedstawicieli instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz biznesu, który przygotował plan strategiczny w formie warsztatowej według procedury i zakresu przyjętego przez Gminę Miasto Chełmno. W trakcie pracy nad dokumentem zorganizowano trzy spotkania o charakterze warsztatowym. Należy podkreślić, iż przedstawiona metoda zakładała istotny wkład koncepcyjny pracy konsultantów i ekspertów wchodzących w skład zespołu wykonawczego. Metoda łączy zalety obu podejść metodycznych (eksperskiego i partycypacyjnego) i w szczególności polega na tym, że:

- część prac wykonywana jest w wersji uczestniczącej (partycypacyjnej) – przy udziale interesariuszy obszaru: analiza problemów, opracowanie celów, wizji, analiza SWOT. Spotkania były prowadzone przez moderatora zewnętrznego.
- na bazie przeprowadzonych konsultacji społecznych dalsze prace założeniowo- diagnostyczno- strategiczne wykonywane są przez konsultantów i ekspertów zespołu wykonawczego (raport syntezy diagnozy, scenariusze, opracowanie niektórych koncepcji działań)
- do konsultantów należało też analizowanie i ewentualne korygowanie materiałów wypracowanych w trakcie spotkania warsztatowego, a następnie rozwijanie lub doskonalenie ich treści,
- wyniki prac konsultantów były udostępniane i dyskutowane z zespołem pracującym nad dokumentem strategicznym,
- niektóre działania (zebranie i dostarczenie niezbędnych informacji, organizacyjna strona konsultacji społecznych) wykonywane były przez pracowników miasta Chełmna przy doradztwie konsultantów.

Finalna wersja dokumentacji została przedstawiona Urzędowi Miasta Chełmna oraz do konsultacji społecznych do analizy, a następnie prezentowania na sesji Rady Miasta Chełmna w gremium zorganizowanym przez Zamawiającego.

Przy tworzeniu Strategii uwzględniono założenia metodologiczne, wśród których szczególne miejsce zajęły:

- długoterminowy charakter procesu planowania strategicznego, przy zaakcentowaniu, iż realizacja zakreślonej wizji miasta oraz wyznaczonych celów jest postępowaniem

ciągłym, polegającym na ustawicznym zmierzaniu do stanu pożądanego, określonego w strategii,

- eksponowanie w strategii kluczowych dziedzin funkcjonowania miasta, będących nośnikami jego rozwoju,
- wprowadzenie zarówno w fazie opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Miasto Chełmno, jak i w fazie jej wdrażania mechanizmów uczestnictwa społecznego – stałej konsultacji i współdziałania w ramach pogłębiania wizji społeczeństwa obywatelskiego,
- Lokalizacja, uwarunkowania i potencjał miasta Chełmna.

3. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA CHEŁMNA

3.1. Charakterystyka obszaru Gminy Miasto Chełmno

Miasto Chełmno położone jest nad Wisłą, w centralnej części województwa kujawsko - pomorskiego. Miasto jest jedną z 7 gmin powiatu chełmińskiego, w skład którego oprócz Gminy Miasto Chełmno, wchodzi następujące gminy: Unisław, Lisewo, Stolno, Papowo Biskupie, Kijewo Królewskie oraz Gmina wiejska Chełmno. Zajmuje obszar o powierzchni 13,56 km². Granice gminy od wschodu prowadzone są w sposób sztuczny, a granice zachodnia i północno – zachodnia wykorzystują naturalną barierę rzeki Wisły. Siedziba władz Gminy Miasto Chełmno znajduje się w Chełmnie, które również jest siedzibą Gminy wiejskiej Chełmno oraz powiatu chełmińskiego.

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Miasto Chełmno w powiecie chełmińskim

Źródło: <http://www.bip.chemno.ug.gov.pl/>, dnia 10.06.2015

Chełmno jest najstarszym miastem i administracyjnym ośrodkiem obszaru od wieków nazywanego ziemią chełmińską. Stare Miasto w Chełmnie zachowało oryginalną urbanistyczną strukturę miasta średniowiecznego i liczne, cenne obiekty gotyckiej architektury. Dziedzictwo to, podobnie jak i szczytne tradycje aktywności kulturowej stanowią swoistą spuściznę tego obszaru. Dzisiejsze Chełmno jest ważnym ośrodkiem obsługi ludności i administracji ponadlokalnej w województwie kujawsko-pomorskim.

Rysunek 2. Lokalizacja Chełmna w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Ład przestrzenny

Formalnie, zgodnie z Uchwałą Nr XLVIII/309/2006 Rady Miasta Chełmna z dnia 5 września 2006 roku na terenie miasta wyodrębniono 12 jednostek strukturalnych: Stare Miasto, tereny otaczające Stare Miasto, Rybaki, Wikliny, Dworcowa, Łunawska, Grudziądzka, Słowackiego, Dworzyska, Nad Browiną, Gorczyckiego- Kwiatowa, Kałdus.

Miasto Chełmno leży na Wysoczyźnie Chełmińskiej, nazywanej również Pojezierzem Chełmińskim lub Doliną Fordońską. Ukształtowanie terenu jest bardzo urozmaicone, a obecną formę zawdzięcza tzw. zlodowaceniowi północnopolskiemu. Najbardziej rozpowszechnionymi formami ukształtowania powierzchni są płaskie i faliste wysoczyzny morenowe. W okolicach Chełmna Wisła wytworzyła także własny obszar pradoliny,

gdzie przeważają wydmy paraboliczne lub wałowe, osiągające często imponujące rozmiary. Klimat Chełmna cechuje się dużą zmiennością, wywołaną ścieraniem się mas powietrza kontynentalnego i oceanicznego. Wpływ na taki stan ma nade wszystko położenie geograficzne. Wielkość średniorocznych opadów na terenie miasta wynosi około 550 - 600 mm, a okres wegetacji trwa blisko 215 dni. Jest to wynik charakterystyczny dla miejscowości położonych w tym pasie geograficznym.

Znaczny udział w powierzchni miasta mają oczywiście tereny zabudowane i zurbanizowane, które zajmują ponad 25 % powierzchni. Znaczny udział mają także użytki leśne, które zajmują ponad 10 % powierzchni, same lasy stanowią jednak niecałe 4% powierzchni miasta, pozostałe użytki leśne to tereny zadrzewione i zakrzewione. Grunty pod wodami oraz tereny inne (w tym nieużytki) zajmują po około 7,6 % powierzchni miasta.

3.3. Dane demograficzne dotyczące Miasta Chełmna

3.3.1. Liczba mieszkańców, podział na płci i struktury wiekowe

Miasto Chełmno zamieszkiwało w 2014 roku 20 434 osób, z czego mężczyźni stanowili 47,71% ogółu, tj. 9750, zaś kobiety 52,29% tj. 10 684.

Jak wynika z Tabeli 1 na przełomie lat 2010-2014 liczba mieszkańców spadła o 541 osób, czyli o ponad 2,5%, w tym dynamika spadku liczby obywateli płci męskiej wyniosła 2,59% (259 osób), zaś kobiet 2,57% (282 osoby). Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada 110 kobiet. Współczynnik feminizacji przybiera, więc wartość niższą niż wskaźnik krajowy dla miast, który wynosi 111 kobiet na każdych 100 mężczyzn.

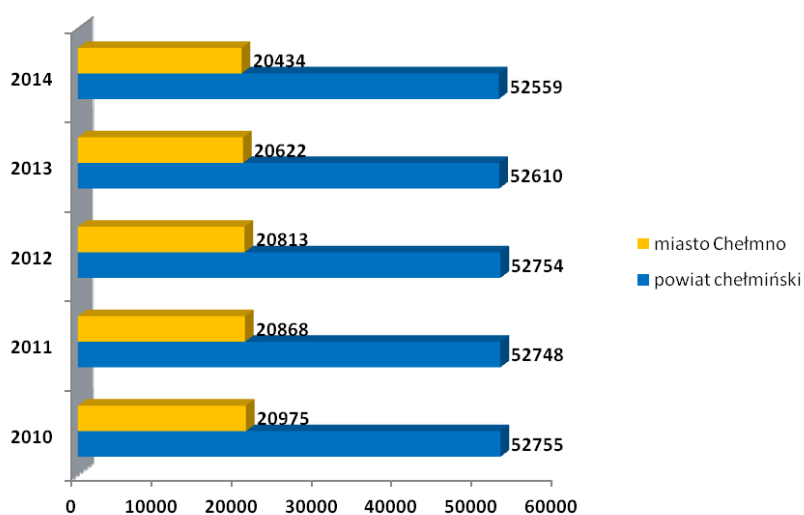
Tabela 1. Liczba i struktura mieszkańców Miasta Chełmna według płci w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013		2014	
	os.	%	os.	%	os.	%	os.	%	os.	%
Kobiety	10966	52,28	10913	52,30	10868	52,22	10772	52,24	10684	52,29
Mężczyźni	10009	47,72	9955	47,70	9945	47,78	9850	47,76	9750	47,71
Ogółem	20975	100,00	20868	100,00	20813	100,00	20622	100,00	20434	100,00

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Podobne tendencje dotyczą całego powiatu chełmińskiego w badanym okresie, co zostało zaprezentowane na Wykresie 1.

Wykres 1. Kształtowanie liczby mieszkańców Miasta Chełmna na tle Powiatu Chełmińskiego w latach 2008-2012

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Z powyższego można wywnioskować, że obecnie co 4 mieszkańiec powiatu chełmińskiego to obywatel miasta Chełmna. Relacja ta nie zmieniała się na przestrzeni ostatnich lat w sposób znaczący – w 2010 roku przeciętnie 39,8% mieszkańców powiatu stanowiły osoby zameldowane w Chełmnie, a w 2014 roku stosunek ten wyniósł 38,9%.

3.3.2. Migracje ludności miasta Chełmna w odniesieniu do danych z powiatu chełmińskiego

Od lat negatywna tendencja dotyczy migracji ludności z powiatu chełmińskiego. Saldo migracji jest ujemne i w 2013 roku wyniosło -148, co oznacza, że więcej osób wymeldowuje się (742) niż dokonuje zameldowania (594) w badanym obszarze. Główne kierunki wypływu ludności stanowią wsie (372 osoby), nieco zaś niższe oddziaływanie dotyczy obszarów miejskich (314 osób). Coraz większa liczba mieszkańców udaje się także poza granice – 56 osób w 2013 roku, podczas gdy w 2011 z tej formy migracji skorzystało 39 osób. Badając strukturę napływu ludności należy zauważyć wzrastające zainteresowanie mieszkańców wsi (wzrost na przełomie lat 2011-2013 o 23,5%) i osób zamieszkujących inne miasta (24,4%) oraz znikome powracających z zagranicy (tylko 4 osoby). Generalnie na pobyt stały w latach 2011-2013 w powiecie chełmińskim przybyło 1585 osób, wyjechało 2026 osób. Podobnie

kształtują się tendencje dla samego Miasta Chełmna, gdzie w roku 2013 saldo migracji wyniosło -164 osób. Złożyło się na nie zameldowanie stałe 169 osób oraz wymeldowanie 333 osób. W odniesieniu do płci osób migrujących szczególną uwagę zwraca większy wpływ kobiet w każdym z badanych lat niż mężczyzn. **W ciągu tylko 3 lat z Chełmna wymeldowały się aż 472 kobiety i 416 mężczyzn, łącznie 888 osób.**

Tabela 2. Migracje ludności Miasta Chełmna w latach 2011 - 2013

Wyszczególnienie	2011		2012		2013	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Zameldowania	85	74	89	78	99	70
Wymeldowania	140	119	158	138	174	159
Saldo	-55	-45	-69	-60	-75	-89

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.3.3. Charakterystyka grup wiekowych

W strukturze wiekowej ludności miasta Chełmna przeważają osoby w wieku produkcyjnym i stanowią łącznie 63,2% ogółu. W stosunku do roku 2010 odsetek ten zmniejszył się o 2,2 punktu procentowego. Drugą co do liczebności ekonomiczną grupą ludności są osoby pozostające w wieku poprodukcyjnym (19,4%). Stosunkowo najmniej liczną zbiorowość stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, których udział spadł na przestrzeni lat 2010-2014 o 1,1 punktu procentowego do wartości 17,5%. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące ludności we wszystkich grupach wiekowych: przedprodukcyjnych, produkcyjnych, poprodukcyjnych za lata 2010-2014 rok. Coraz bardziej istotne stają się relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego ludności, co pokazują współczynniki obciążenia demograficznego. Jeszcze w 2010 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 52,8 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w 2014 roku stosunek ten kształtował się już na poziomie 58,3 (dynamika wyniosła około 10,4% w badanym okresie). Jest to związane głównie z wciąż postępującym przyrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym. **Tendencja starzejącego się społeczeństwa powinna wyznaczać określone kierunki działań dla samorządu, które pozwolą zapewnić dogodne warunki społeczno-ekonomiczne dla osób starszych w przyszłości.**

Wyjątkowo niekorzystnie w ostatnich latach zmienia się stosunek liczebności odchodzących z rynku pracy (wiek poprodukcyjny) do potencjalnie wchodzących na ten

rynek w przyszłości. W 2014 roku na 100 osób wieku przedprodukcyjnym przypadało około 110,7 osób w wieku poprodukcyjnym, a jeszcze w roku 2010 relacja ta wynosiła 85,9. Maleje znacząco więc wielkość potencjalnego zasobu siły roboczej co niesie za sobą dwie ważne implikacje. Po pierwsze obniżyć mogą się przychody miasta. Po drugie większa liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych, przy jednoczesnym spadku środków finansowych może powodować sytuację niedostosowania wielkości świadczeń do zapotrzebowania osób w wieku poprodukcyjnym.

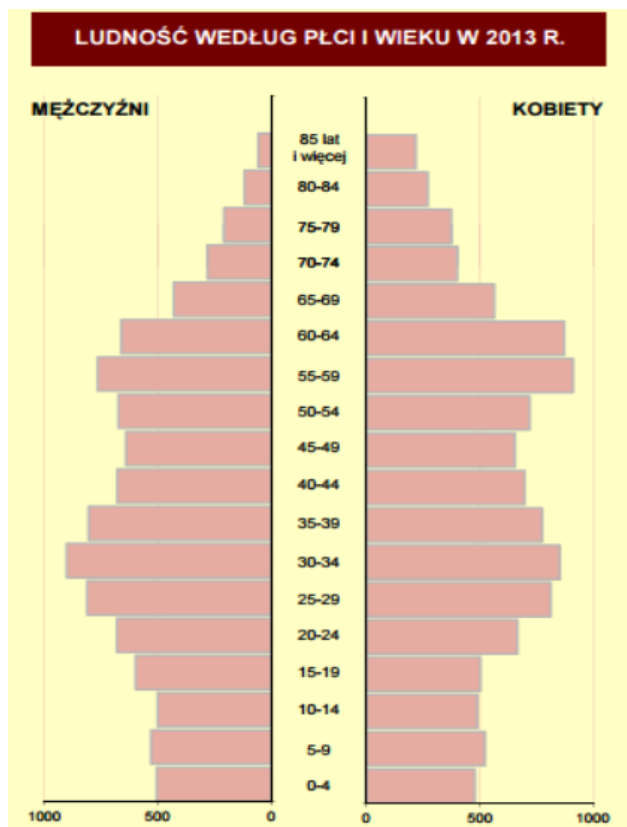
Tabela 3. Ludność miasta Chełmna w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2014

Przedział czasowy	Wiek									Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 w wieku produkcyjnym
	Przedprodukcyjny			Produkcyjny			Poprodukcyjny			
	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	
2010	3900	1887	2013	13725	6676	7049	3350	2403	947	52,8
2011	3816	1846	1970	13565	6561	7004	3487	2506	981	53,8
2012	3765	1820	1945	13385	6440	6945	3663	2608	1055	55,5
2013	3661	1783	1878	13173	6293	6880	3788	2696	1092	56,5
2014	3573	1760	1813	12906	6137	6769	3955	2787	1168	58,3

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując strukturę wiekową ludności należy zwrócić uwagę na najwyższy udział osób w wieku 30-34 lata (8,38%) i 55-59 lat (8,10%). Z drugiej strony najmniej licznymi grupami wieku są osoby w wieku powyżej 85 lat (1,38%) oraz 80-84 lata (2,11%). W stosunku do 2010 roku największy spadek liczebności odnotowano w grupach 50-54 lata (21,00%), a także 25-29 lat (16,47%). **Największe przyrosty w latach 2010-2014 nastąpiły wśród osób starszych, w wieku 65-69 lat – o 41,61% (330 osób) oraz w wieku 80-84 lata – 30,51% (101 osób).** Na podstawie danych można zaobserwować stały spadek osób młodych do 24 roku życia oraz wzrost osób w wieku senioralnym. W populacji ludzi starszych zauważalna jest zdecydowana przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami, czego przyczyną źródłową jest wysoka umieralność mężczyzn.

Wykres 2. Ludność według płci i wieku w 2013 roku wg danych GUS

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl z dnia 11.06.2015 r.

Tabela 4. Liczba ludności miasta Chełmna w podziale na wiek w latach 2010-2014

Grupa wieku	2010	2011	2012	2013	2014
0-4	1066	1048	1062	983	930
5-9	1005	1005	1003	1052	1038
10-14	1091	1060	1022	990	999
15-19	1269	1201	1164	1100	1061
20-24	1466	1405	1400	1347	1305
25-29	1846	1802	1705	1625	1542
30-34	1692	1704	1759	1753	1712

35-39	1550	1570	1581	1580	1565
40-44	1369	1375	1364	1378	1407
45-49	1319	1273	1275	1296	1305
50-54	1657	1607	1486	1393	1309
55-59	1680	1688	1698	1675	1655
60-64	1380	1451	1488	1534	1517
65-69	793	840	916	993	1123
70-74	654	653	662	681	701
75-79	566	577	583	581	552
80-84	331	352	380	387	432
85 i więcej	241	257	265	274	281

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.4. Ruch naturalny ludności

Dane dotyczące ruchu naturalnego ludności wskazują, że w 2014 roku zawarto 91 małżeństw. W tym samym okresie odnotowano także 185 urodzeń żywych oraz 215 zgonów. Przyrost naturalny przyjął więc wartość ujemną na poziomie -30 (różnica między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów w danym okresie). W stosunku do 2010 roku liczba zgonów wzrosła o 16, z kolei liczba narodzin spadła o 5. W Chełmnie narodziło się więcej mężczyzn (499) niż kobiet (436) w badanym okresie. Wolumen zgonów w podziale na płeć przedstawiał się następująco: 409 kobiet i 408 mężczyzn (dane za okres 2010-2013).

Tabela 5. Ruch naturalny ludności miasta Chełmna w latach 2010 – 2014

Ruch naturalny	2010	2011	2012	2013	2014
urodzenia żywe	190	191	209	160	185
zgony ogółem	199	198	201	219	215
zgony niemowląt	3	0	0	0	-
przyrost naturalny	-9	-7	8	-59	-30

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

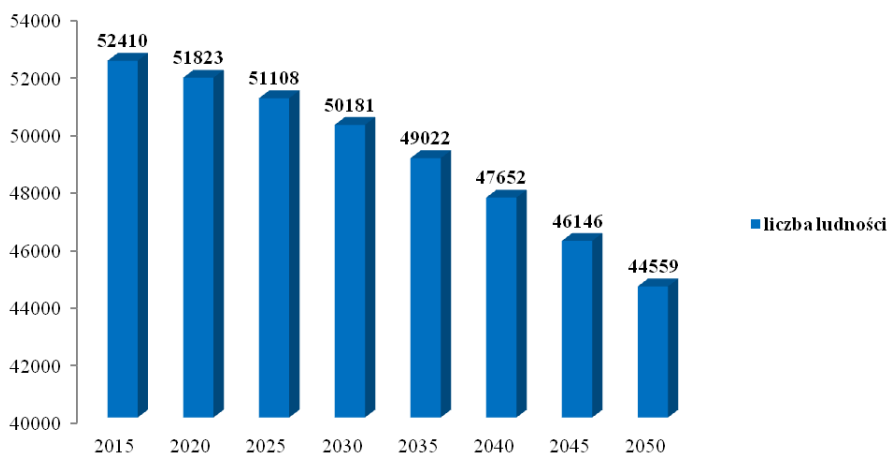
Ujemne saldo przyrostu naturalnego obserwowane w Chełmnie jest różne od trendów obserwowanych w powiecie chełmińskim i całym województwie kujawsko-pomorskim.

W 2014 roku przyrost naturalny we wskazanych jednostkach wyniósł odpowiednio 56 osób i 3 osoby. Zasadniczo w Chełmnie rodzi się więcej chłopców niż dziewcząt i mężczyźni z reguły utrzymują przewagę liczebną w młodym wieku, jednak w kolejnych grupach wiekowych proporcje płci się wyrównują, a w wieku starszym wręcz się odwracają. Zmieniająca się sytuacja demograficzna w zakresie spadku liczby dzieci i młodzieży oznacza zmniejszone zapotrzebowanie na infrastrukturę oświatową i umożliwi bardziej indywidualne podejście do potrzeb tej grupy wiekowej. Należy także spodziewać się dalszego wzrostu liczby osób w wieku emerytalnym.

3.5. Prognoza liczby ludności

Prognozowane zmiany liczby ludności wskazują, że w 2050 roku w porównaniu ze stanem z końca 2014 roku mieszkańców powiatu chełmińskiego będzie mniej o 15,2%. Spowoduje to przesunięcie danej jednostki do grupy powiatów liczących poniżej 50 tys. mieszkańców.

Wykres 3. Prognoza liczby ludności w Powiecie Chełmińskim

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując prognozowane zmiany ludności powiatu chełmińskiego w podziale na płeć należy zauważyć, że do 2050 roku w stosunku do roku 2015 liczba kobiet i mężczyzn spadnie o odpowiednio 4051 osób (15,17%) i 3800 osób (14,79%). Spadek liczby ludności

w badanym powiecie będzie bardziej dynamiczny niż średni spadek w województwie kujawsko-pomorskim, który w założonym okresie wyniesie 13,76%.

Tabela 6. Prognoza liczby ludności dla powiatu chełmińskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w podziale na płeć

Wyszczególnienie	powiat chełmiński		województwo kujawsko-pomorskie	
	kobiety	Mężczyźni	kobiety	Mężczyźni
2015	26712	25698	1010936	1075041
2020	26417	25406	1000782	1064616
2025	26053	25055	987745	1051271
2030	25593	24588	970265	1033636
2035	25016	24006	948803	1010881
2040	24317	23335	925168	983588
2045	23522	22624	901157	953336
2050	22661	21898	877205	921782

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Reasumując z roku na rok zmniejszać będzie się liczba ludności powiatu chełmińskiego oraz całego województwa kujawsko-pomorskiego. Czynniki warunkujące taką tendencję będą zarówno ujemne saldo migracyjne, jak i niski przyrost naturalny. Powyższe powinno również stanowić ważną przesłankę do kierunków działań społecznych miasta Chełmna, gdyż mieszkańcy tej jednostki stanowią istotną liczbę mieszkańców powiatu chełmińskiego, którego dotyczy prognoza demograficzna.

Podsumowanie aktualnych danych:

WYBRANE DANE DEMOGRAFICZNE W 2013 R.			
	Województwo	Powiat	woj.=100
Ludność	2092564	52610	2,5
w tym miasta	1256282	20622	1,6
Urodzenia żywe	19853	509	2,6
Zgony	20485	504	2,5
Przyrost naturalny	-632	5	x
Saldo migracji ogółem	-2645	-148	x
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	387933	10517	2,7
produkcyjnym	1333169	33737	2,5
poprodukcyjnym	371462	8356	2,2

3.6. Bezrobocie, rynek pracy, wynagrodzenia

3.6.1. Struktura liczby osób bezrobotnych

Poziom i struktura bezrobocia stanowi jeden z głównych czynników wpływających na ocenę potencjału społeczno-gospodarczego miasta Chełmna. Jak wskazują dane liczba osób pozostających bez pracy w samym Chełmnie stanowi ok. 40% ogółu bezrobotnych w powiecie chełmińskim.

Według stanu na 31.12.2014 w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w samym Chełmnie pozostawało 1340 bezrobotnych. W porównaniu do stanu z 31.12.2010 roku odnotowano spadek liczby osób pozostających bez pracy, a zarejestrowanych w PUP w Chełmnie o 186 osób, czyli o 12%. Szczegółowe dane dotyczące liczby osób poszukujących zatrudnienia dla województwa kujawsko-pomorskiego, Powiatu Chełmińskiego oraz miasta Chełmna zaprezentowano w tabeli poniżej.

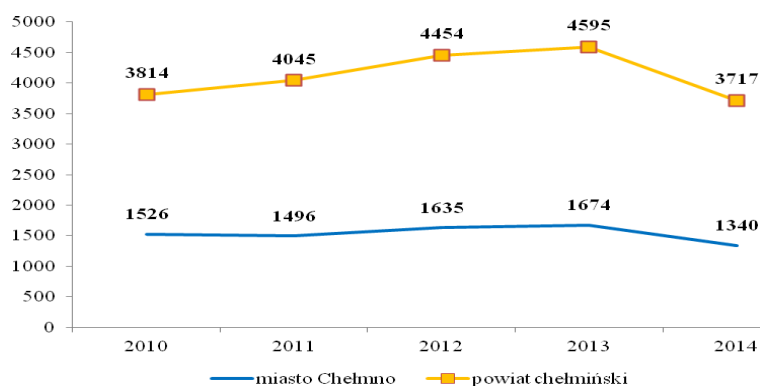
Tabela 7. Liczba bezrobotnych w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
miasto Chełmno	1526	1496	1635	1674	1340
powiat chełmiński	3814	4045	4454	4595	3717
województwo kujawsko-pomorskie	139401	139622	148839	150145	127111

Źródło: PUP w Chełmnie, dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela pokazuje, iż zarówno w mieście Chełmno jak i powiecie chełmińskim oraz w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku nastąpił dynamiczny spadek bezrobocia. **Obecnie, co trzeci bezrobotny Powiatu Chełmińskiego pochodzi z Miasta Chełmna.** Wartość ta jest pozytywną przesłanką rozwoju w porównaniu z rokiem 2010, gdy aż 40% osób zarejestrowanych poszukujących pracy w powiecie chełmińskim pochodziła z Chełmna.

Wykres 4. Liczba bezrobotnych Miasta Chełmna na tle danych dotyczących powiatu chełmińskiego

Źródło: PUP w Chełmnie, dane GUS.

Wzrastającą liczbę bezrobotnych dobrze oddaje także statystyka dotycząca stopy bezrobocia w badanym regionie. Na przełomie lat 2010-2014 spadła ona o 1,1 punktu procentowego i jest obecnie jedną z najwyższych w województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 8. Stopa bezrobocia w powiecie chełmińskim i województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
powiat chełmiński	22,0	22,9	24,6	24,7	20,9
województwo kujawsko-pomorskie	17,0	17,0	18,1	18,2	15,7

Źródło: PUP w Chełmnie, dane Głównego Urzędu Statystycznego

Analiza struktury bezrobocia pod kątem wieku wskazuje, że dominującą grupą osób pozostających bez pracy są ludzie młodzi. W 2014 roku najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25 – 34 lat – 1065 osób z 29% udziałem w ogólnej liczbie bezrobotnych oraz osoby w wieku 35-44 lata – 20%. Odsetek zarejestrowanych bezrobotnych w wieku poniżej 24 lat wyniósł 18%, 45 – 54 lat 19%, a powyżej 54 lat – 13%. W odniesieniu do roku 2010 największe zmiany w strukturze bezrobotnych zanotowano w grupie osób w wieku 60-64 lat – wzrost o 88% (52 osoby) oraz grupie w wieku 18 – 24 lata - spadek o 25% (232 osoby).

Wśród bezrobotnych przeważają kobiety. Na koniec 2014 roku ich udział w łącznej liczbie zarejestrowanych osób wyniósł 54,3%. Ogólnie 2018 kobiet powiatu chełmińskiego poszukuje obecnie pracy.

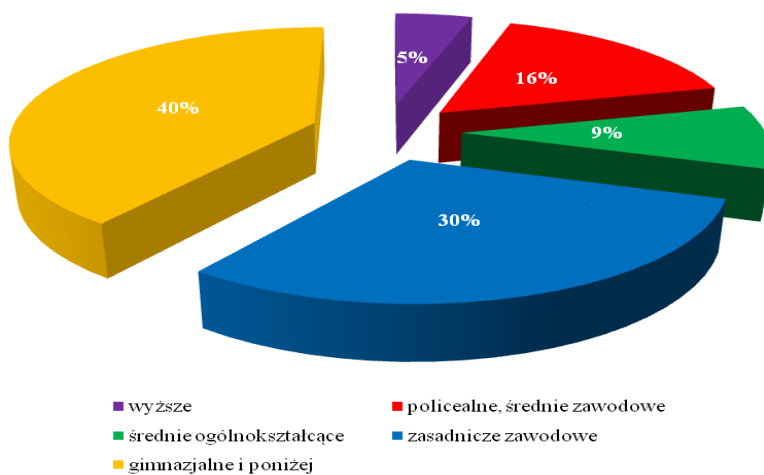
Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmnie według wieku i płci

Wiek	2010	2011	2012	2013	2014
	razem	razem	Razem	Razem	razem
18-24 lat	919	951	995	968	687
25-34 lat	1016	1119	1282	1266	1065
35-44 lat	749	788	890	940	747
45-54 lat	782	802	874	910	724
55-59 lat	289	318	337	415	383
60-64 lat	59	67	76	96	111

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie.

Przyczyną trudności z wejściem na rynek pracy jest często nieodpowiednie wykształcenie. Większość bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy to osoby o względnie niskim poziomie przygotowania zawodowego. Wykres 6 obrazuje liczbę bezrobotnych w podziale na uzyskane wykształcenie w całym powiecie chełmińskim w 2014 roku. **Na łączną liczbę 3717 zarejestrowanych osób aż 1481 to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Wysoki odsetek bezrobotnych dotyczy także osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 1122 oraz policealnym i średnim zawodowym 605. W porównaniu do poprzednich lat układ ten nie uległ znaczącym zmianom.**

Wykres 5. Liczba bezrobotnych w powiecie chełmińskim w 2014 roku w podziale na poziom wykształcenia

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Negatywne tendencje w układzie zarejestrowanych potwierdza także analiza bezrobotnych w zakresie czasu pozostawania bez zatrudnienia. Największą grupę osób bezrobotnych zameldowanych w powiecie chełmińskim tj. 28% stanowiły osoby, które pozostawały bez pracy powyżej 24 miesięcy. Tuż za tą grupą znalazły się osoby pozostające bez pracy od 12 do 24 miesięcy – 16%. W zestawieniu z analogicznym okresem 2010 roku największy wzrost osób bezrobotnych w 2014 roku można zaobserwować w grupie osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy, gdyż ich liczba wzrosła o 93%. Osoby pozostające bez pracy stosunkowo krótko, czyli do 1 miesiąca stanowiły 12%, od 1 do 3 miesięcy – 17%, od 3 do 6 miesięcy – 13% natomiast pozostające bez pracy od 6 do 12 miesięcy – 13% łącznej liczby bezrobotnych na koniec 2014 roku.

Tabela 10. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmnie według czasu pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy	2010	2011	2012	2013	2014
	razem	razem	razem	razem	Razem
Do 1 m-ca	483	382	407	375	456
1 - 3 m-cy	989	847	775	637	640
3 - 6 m-cy	571	598	656	725	479
6 - 12 m-cy	616	747	784	849	489
12 - 24 m-cy	611	809	931	879	605
Powyżej 24 m-cy	544	662	901	1130	1048

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie.

Powyższe statystyki wskazują na silną potrzebę podjęcia działań aktywizujących i doszkalających osoby bezrobotne w celu zmniejszenia negatywnych tendencji w strukturze bezrobocia.

Podsumowanie aktualnych danych dotyczących bezrobocia w 2014 roku na podstawie danych GUS.

Wyszczególnienie	powiat chełmiński	Miasto Chełmno
Bezrobotni zarejestrowani	3717	1340
W tym kobiety w %	54,3	54,5

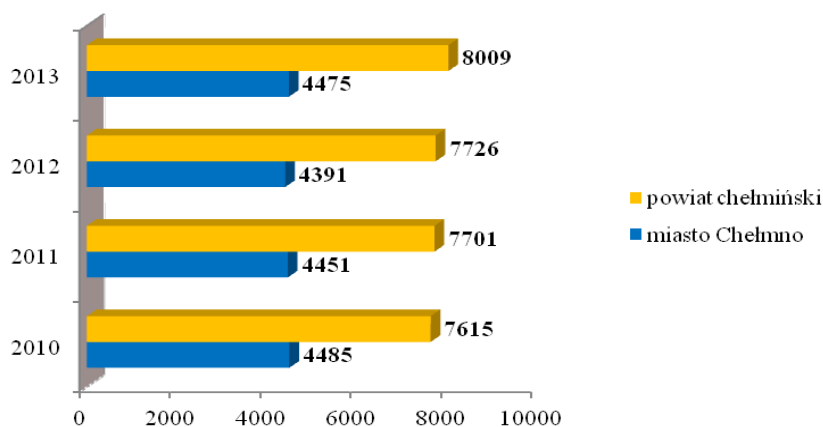
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	11,1	10,4
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	12,8	11,9

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.6.2. Analiza rynku pracy, osób pracujących

W Mieście Chełmnie w 2013 roku zatrudnionych było 4475 osób. W stosunku do 2010 roku liczba pracujących spadła o 10 osób, czyli o 2,2%. Liczba osób pracujących w Chełmnie wynosiła około 21,9% ogólnej liczby ludności w mieście, a wartość tego wskaźnika jest wyższa od relacji dla całego Powiatu Chełmińskiego o blisko 6,7 punktu procentowego. Dodatkowo, przedsiębiorstwa mające siedzibę w Chełmnie, zatrudniają także mieszkańców okolicznych wsi, stąd wysoki udział pracujących w Mieście Chełmnie w stosunku do całego Powiatu Chełmińskiego kształtujący się na poziomie 55,9%.

Wykres 6. Pracujący w Powiecie Chełmińskim i Mieście Chełmnie w latach 2010 – 2013*

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

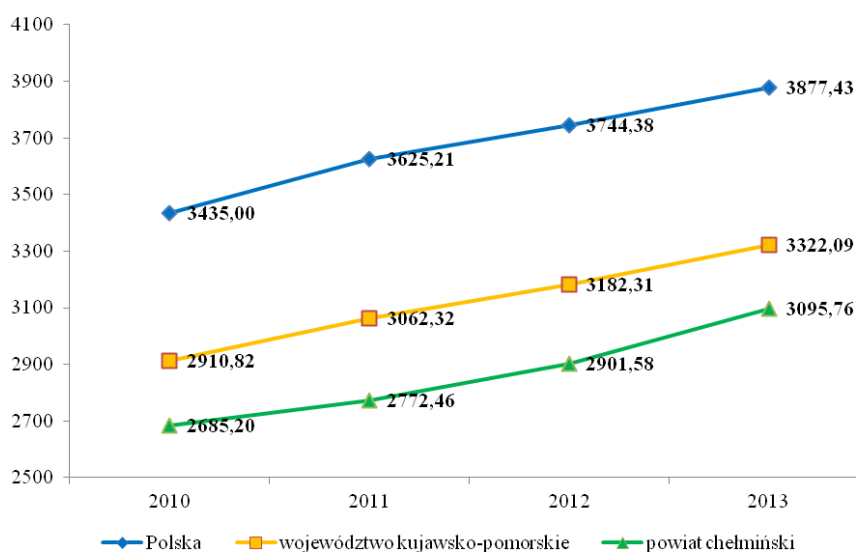
*Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

3.6.3. Wynagrodzenia mieszkańców

Jedną z głównych miar potencjału konsumpcyjnego jest wskaźnik przeciętnego wynagrodzenia brutto. Powiat chełmiński charakteryzuje się dynamicznym wzrostem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto na tle kraju. Jeszcze w 2010 roku wynosiło

ono 2685,20 zł, podczas gdy w 2013 roku było to już 3095,76 zł. Oznacza to wzrost o 15,3% co przekłada się także na zmianę relacji przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w danym powiecie w stosunku do danych dla całego kraju o ponad 2% na przełomie lat 2010-2013. Jednakże wynagrodzenie w powiecie chełmińskim było zdecydowanie niższe (o jedną piątą – około 20,2%) niż średnia krajowa.

Wykres 7 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim oraz w Polsce w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.7. Gospodarka

W 2014 roku w mieście Chełmnie zarejestrowanych było 1789 przedsiębiorstw. Na przełomie lat 2010-2014 ich liczba nie ulegała większym wahaniom. Pod względem wielkości przedsiębiorstw w mieście Chełmnie przeważają firmy małe, o zatrudnieniu niższym niż 10 osób. W 2014 roku było ich 1699, co przekłada się na udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw na poziomie około 95%. Przedsiębiorstw dużych, zatrudniających ponad 50 osób były tylko 36, co oznacza że ich liczba w stosunku do roku 2010 zwiększyła się o 11 spółek.

Tabela 11. Liczba przedsiębiorstw działających na terenie Miasta Chełmna i powiatu chełmińskiego w latach 2010-2014 w podziale na liczbę zatrudnianych pracowników

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013		2014	
	miasto	powiat	miasto	powiat	miasto	powiat	miasto	powiat	miasto	powiat
0-9 osób	1680	3255	1672	3257	1700	3355	1706	3431	1699	3465
10-49 osób	79	167	72	157	65	146	69	147	68	141
50-249 osób	19	31	20	32	21	33	20	32	19	30
250-999 osób	4	5	4	5	3	4	3	4	3	4
1000 i więcej osób	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Według stanu na dzień 31.12.2014 w mieście Chełmnie funkcjonowało 98 podmiotów sektora publicznego i 1691 sektora prywatnego. Zauważalna jest tendencja zmniejszającej się liczby nowo zakładanych przedsiębiorstw. Jeszcze w 2010 roku było ich 147, podczas gdy w 2014 roku 139. Oznacza to spadek o 8 nowych firm, czyli o blisko 5,5%. Mało korzystnie prezentowała się także sytuacja w powiecie chełmińskim, gdzie spadek liczby nowo rejestrowanych przedsiębiorstw wyniósł 8,4%. Podobne tendencje obserwowane są w całym województwie kujawsko-pomorskim, gdzie wartość opisywanej relacji wyniosła 11,6%. Ukazuje to z jednej strony nieufność społeczeństwa dla możliwości rentownego zakładania i prowadzenia firm w regionie, z drugiej na stosunkowo niższą skalą tego zjawiska w mieście Chełmnie. Na wszystkich szczeblach geograficznych zauważalny jest także trend wzrostu wolumenu firm wyrejestrowanych z rejestru REGON. Największą relacją w tym zakresie charakteryzuje się miasto Chełmno, gdzie w ciągu 5 lat wyrejestrowano łącznie 640 firm, a dynamika wyrejestrowań przyjęła wartość 15,45%. Stanowi to około połowę jednostek zaklasyfikowanych do tej grupy w powiecie chełmińskim, gdzie na przestrzeni badanego okresu działalność zamknęły 1409 przedsiębiorstwa, a dynamika tego zjawiska wyniosła 14,40%. Stosunkowo najwolniej spada liczba wyrejestrowanych podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim. W stosunku do roku 2010, gdzie działalność zamknęło 15 438 firm, liczba ta spadła do poziomu 16 238 w roku 2014, wartość zmniejszyła się o 5,18%. Świadczy to przede wszystkim o tym, że nowo otwierane działalności w mieście Chełmnie cechują się wyższym stopniem ryzyka zaistnienia na rynku.

Tabela 12. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarcze w mieście Chełmnie, powiecie chełmińskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010-2014

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014
województwo kujawsko-pomorskie	nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze	19482	18289	17799	18452	17218
	podmioty gospodarcze wyrejestrowane	15438	19800	14002	15023	16238
powiat chełmiński	nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze	345	364	330	351	316
	podmioty gospodarcze wyrejestrowane	250	360	249	264	286
miasto Chełmno	nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze	147	174	142	143	139
	podmioty gospodarcze wyrejestrowane	110	168	118	117	127

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Najwięcej podmiotów działających na terenie miasta Chełmna funkcjonuje w branżach: handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów i samochodów. W 2014 roku było ich 491 i liczba ta praktycznie nie zmieniała się w ciągu ostatnich 5 lat. Udział firm sklasyfikowanych w tej branży wynosi 27,45% w łącznej liczbie przedsiębiorstw działających na terenie miasta Chełmna. Drugą co do liczebności reprezentowaną jest branża budownictwa z udziałem na poziomie 10,17%, a na kolejnych pozycjach uplasowały się działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (9,45%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (8,33%) oraz przetwórstwo przemysłowe (8,27%). W stosunku do 2010 roku najwięcej przedsiębiorstw utworzono w segmentach działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (21), edukacji (15) oraz działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (12). Największą ilość wyrejestrowanych firm zanotowano w branżach transportu i gospodarki magazynowej (29), handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów i samochodów (14) oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (13).

Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD 2007 w mieście Chełmnie w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	25	25	25	25	19
Sekcja B – górnictwo i wydobywanie	1	1	1	0	0
Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe	138	144	145	145	148
Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	3	4	5	5
Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	6	6	5	6
Sekcja F – budownictwo	189	176	186	190	182

Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów i samochodów, włączając motocykle	505	491	496	492	491
Sekcja H – transport; gospodarka magazynowa	101	92	89	85	72
Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	47	46	45	48	52
Sekcja J – informacja i komunikacja	19	17	21	21	23
Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	75	71	65	64	62
Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	148	158	165	167	169
Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	104	109	105	105	108
Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	17	26	23	28	29
Sekcja O – administracja publiczna, i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18	18	18	17	16
Sekcja P – edukacja	53	54	71	67	68
Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	152	150	152	155	149
Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	49	51	50	49	48
Sekcja S – pozostała działalność usługowa Sekcja T – gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	133	130	122	130	142
Sekcja U – organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0

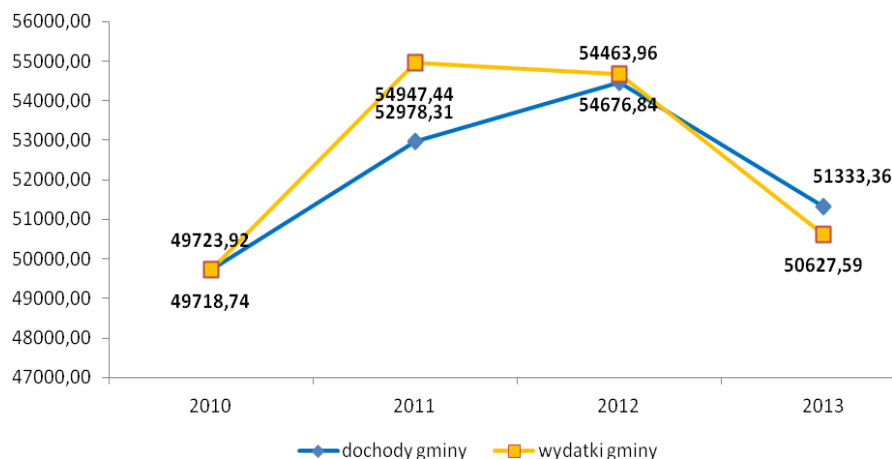
Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.8. Samorząd

Wydatki inwestycyjne miasta stanowią grupę wydatków, która w budżecie gminy zajmuje specjalne miejsce. Dzieje się tak szczególnie w przypadku gmin, które swój rozwój wiążą z eskalacją rozbudowy infrastruktury. Dochody budżetowe muszą więc być tak rozdysponowane, aby po pokryciu wydatków bieżących, mogły skoncentrować się w pierwszej kolejności na działaniach inwestycyjnych.

W 2013 roku dochody Gminy Miasto Chełmno wyniosły 51 333 356,61 zł, zaś wydatki 50 627 594,55 zł. Oznacza to odnotowanie nadwyżki budżetowej na poziomie 705 762,06 zł.

Wykres 8. Porównanie dochodów i wydatków Gminy Miasto Chełmno w latach 2010-2013

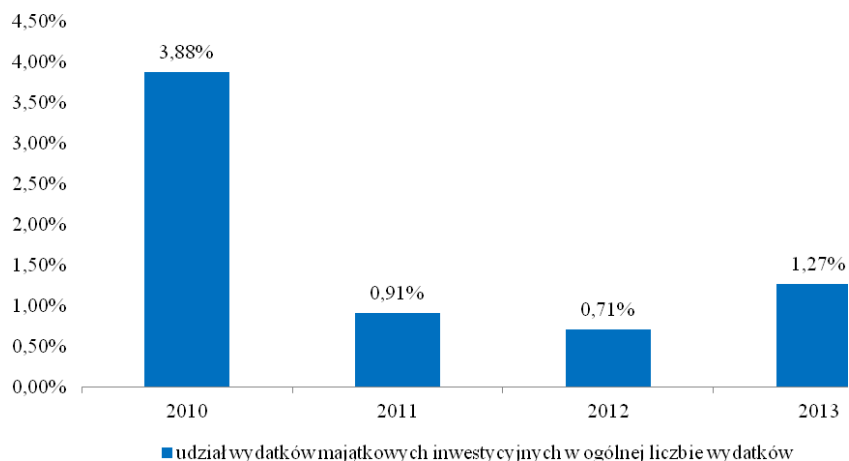
Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Powyższe wyniki finansowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku, w przypadku dochodów miasta wyniosły 2475,69 zł, zaś wydatki kształtowały się na poziomie 2441,65 zł. W porównaniu do 2010 roku przeciętne wydatki wzrosły o 78,48 zł, czyli o 3,3%, zaś przeciętne dochody wzrosły o 112,27 zł, tj. 4,8%.

W 2013 roku dochody własne stanowiły 47,97% łącznych dochodów budżetu gminy. Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych wyniósł 47,83%. Ważną pozycję wśród dochodów własnych stanowiły także korzyści wpływające z tytułu podatku od nieruchomości, zarówno od osób fizycznych, jak i osób prawnych. Wielkość ta w 2013 roku wyniosła 6 490 668,27 zł i na przełomie lat 2010-2013 wzrosła o blisko 22%.

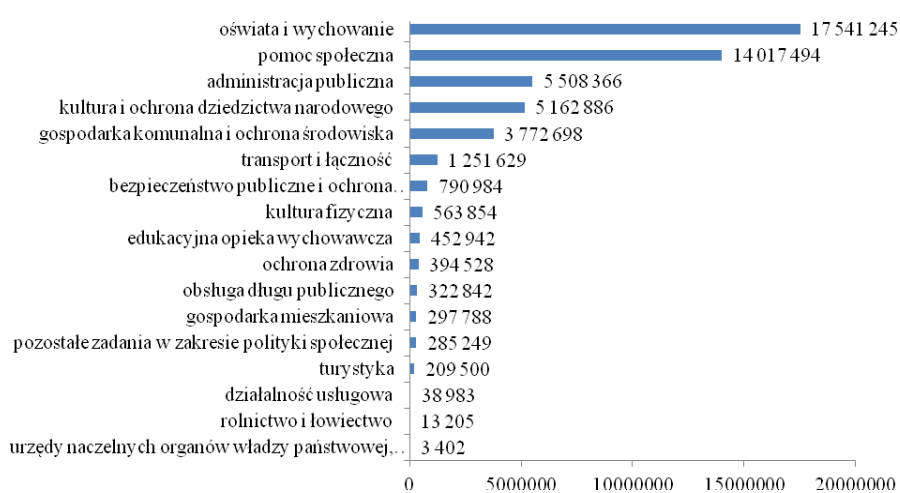
Pozytywną informacją jest przeznaczenie wydatków majątkowych. W ostatnich latach 100% tych kosztów przeznaczono na zakupy inwestycyjne. Generalnie wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 1,27% wydatków ogółem budżetu.

Wykres 9. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w łącznej liczbie wydatków w Chełmnie w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres 10. Kierunki wydatków miasta Chełmna w 2013 roku wg działów Klasyfikacji Budżetowej [w zł]

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Głównymi kierunkami wydatków budżetowych od lat są oświata i wychowanie (34,65%), pomoc społeczna (27,69%) oraz administracja publiczna (10,88%). W stosunku

do 2010 roku największe spadki udziałów w łącznych wydatkach zanotowano w grupie urzędów naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (o 97,17%) oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę (o 100,00%). Z kolei najdynamiczniej przyrastały wydatki związane z rolnictwem i łowiectwem (72,38%), a także z gospodarką mieszkaniową 54,55%.

W budżecie przyjętym na 2015 rok przyjęto sumę dochodów na kwotę 54 515 102,69 zł, zaś wielkość wydatków wyniesie 53 191 018,69 zł.

Według danych ujętych w Wieloletniej Prognozie Finansowej dla Miasta Chełmna do 2019 roku dochody ogółem będą utrzymywać się na poziomie poniżej 54,2 mln zł. W strukturze dochodów największe zwwyżki dotyczyć będą dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz dochodów z tytułu podatku od nieruchomości. W analizowanym dokumencie określono także wielkość wydatków planowanych do poniesienia w kolejnych latach. Założono, że ich suma w żadnym z okresów nie przekroczy 53,8 mln zł.

Miasto Chełmno posiada duże możliwości rozwojowe i jest otwarte na dialog z inwestorami. W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego przygotowane zostały tereny, które mogą być wykorzystywane na lokalizację obiektów handlowych oraz usługowych. Obszary te wyposażone są w niezbędną infrastrukturę techniczną, zapewniającą dostęp do wszystkich mediów, bezpośrednio zlokalizowanych w terenie lub w bliskim sąsiedztwie. Stosowane są podobnie różnorodne formy aktywizacji gospodarczej miasta. Od czerwca 2005 roku w Urzędzie Miasta Chełmna funkcjonuje Lokalne Okienko Przedsiębiorczości. Celem statutowym instytucji jest ułatwienie przedsiębiorcom rozpoczynającym lub prowadzącym działalność gospodarczą dotarcie do informacji oraz udzielanie porad w podstawowym zakresie związanym z tą działalnością. Dodatkowo zainteresowane jednostki mają możliwość zaczerpnienia informacji na temat sposobu ubiegania się o dofinansowanie z funduszy strukturalnych. W Chełmnie dyżuruje także Punkt Konsultacyjny Lokalny, który oferuje usługi informacyjne oraz doradcze dla przedsiębiorców oraz osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. W ramach działalności proponuje się także obecnym przedsiębiorcom przeprowadzanie analiz potencjału technologicznego, pomoc we wdrożeniu rozwiązań innowacyjnych czy udzielanie poręczeń kredytów lub pożyczek.

W dokumencie „Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2013” sporządzonym dla województwa kujawsko-pomorskiego miasto Chełmno oceniane jest jako bardzo atrakcyjne miejsce do lokowania działalności dla potencjalnych inwestorów(kategoria: „Wyróżnione

powiaty i gminy wg PAII_GN). W badaniu tym oceniane są różne gałęzie gospodarki pod kątem ich atrakcyjności. Chełmno we wszystkich analizowanych segmentach tj. przemysł przetwórczy, handel i naprawy, turystyka i gastronomia, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna otrzymało najwyższą ocenę.

Dużym problemem miasta jest niedobór terenów inwestycyjnych oraz lokalizacja na terenie Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. Z uwagi na położenie istnieją ograniczone możliwości lokowania inwestycji i przedsiębiorstw o charakterze produkcyjnym. Istotnym potencjałem rozwojowym dla miasta jest przedsiębiorczość związana z turystyką oraz eksploatacją turystycznym dziedzictwa kulturowego oraz sektory przemysłów tzw. kreatywnych.

3.9. System zdrowia

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia zdrowie to stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie tylko brak choroby lub niepełnosprawności. Generalnie zdrowy człowiek ma większe szanse na samorealizację, satysfakcjonujące pełnienie ról społecznych, czy też dobrą adaptację do zmian środowiska.

Rynek usług medycznych w mieście Chełmnie charakteryzuje się różnorodnością obejmującą zarówno formy działalności (zakłady publiczne, niepubliczne i prywatne praktyki, gabinety), jak i zakres świadczonych usług medycznych. Największym podmiotem świadczącym tego typu usługi jest wyposażony w 214 łóżek Szpital Powiatowy w Chełmnie.

Niekorzystna sytuacja demograficzna (ujemny przyrost naturalny) i ekonomiczna (bezrobocie) z pewnością mają wpływ na kształtowanie się sytuacji zdrowotnej mieszkańców miasta Chełmna. Podkreślić jednak należy, że mimo trudnej od lat sytuacji w tym aspekcie a także ciągłych prób reformowania systemu opieki zdrowotnej w Polsce, liczba podmiotów realizujących usługi medyczne na terenie miasta wpływa pozytywnie na jakość świadczeń i dostęp do opieki medycznej. Ogólnodostępnych aptek funkcjonuje obecnie 7, czyli na jedną aptekę przypada 2946 mieszkańców Chełmna, co jest zbliżonym wynikiem dla kraju – 3210.

W powiecie chełmińskim w 2013 roku najliczniejszą grupą wiekową podlegającą profilaktycznym badaniom lekarskim była młodzież w wieku 18/19 lat. Z poniższej tabeli wynika, że przeciętnie dużo więcej osób podlegających badaniu zostaje ostatecznie zbadanych w powiecie chełmińskim (92,21%) niż w województwie kujawsko-pomorskim (78,01%). Daje to podstawy do wniosków o sprawnie funkcjonującej opiece zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w badanym powiecie.

Tabela 14. Profilaktyczne badania lekarskie dzieci i młodzieży dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz powiatu chełmińskiego w 2013 roku

Wyszczególnienie		2 lata	4 lata	6 lat	10 lat	13 lat	16 lat	18/19 lat
liczba dzieci i młodzieży podlegających badaniu	województwo kujawsko-pomorskie	20276	22229	22196	20009	21457	23132	32183
	powiat chełmiński	521	598	646	503	609	596	996
liczba dzieci i młodzieży zbadanych	województwo kujawsko-pomorskie	16689	16884	18801	17196	18214	16724	19312
	powiat chełmiński	485	550	613	478	591	521	857
procentowy udział liczby osób zbadanych w liczbie osób podlegających badaniu	województwo kujawsko-pomorskie	82,31%	75,95%	84,70%	85,94%	84,89%	72,30%	60,01%
	powiat chełmiński	93,09%	91,97%	94,89%	95,03%	97,04%	87,42%	86,04%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia.

W zestawieniu dotyczącym leczenia dzieci i młodzieży w podstawowej opiece zdrowotnej zwraca uwagę liczba występujących alergii, schorzeń kręgosłupa, otyłości, chorób układu moczowego oraz zaburzeń refrakcji i akomodacji oka. W przypadku alergii następuje także permanentny przyrost odnotowanych zaburzeń z roku na rok. Ma to bezpośredni związek ze zmianą stylu życia dzieci i młodzieży (coraz mniej osób uprawia sport, znacząco wzrasta liczba zwolenników spędzania wolnego czasu przed komputerem). Największe spadki w roku 2013 w stosunku do 2010 roku odnotowano w grupach zaburzeń odżywiania (o 13 przypadków, 86,7%), innych wad rozwojowych (o 12 przypadków, tj. 60%) oraz trwałych uszkodzeń narządów ruchu (o 16 przypadków, tj. 53,3%). Na drugim biegunie znajdują się takie problemy jak pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej, choroby tarczycy oraz otyłość, gdzie liczba zanotowanych chorych wzrosła odpowiednio o 91, 47 i 88 osób w badanym okresie.

Tabela 15. Dzieci i młodzież w wieku 0-18 lat, u których stwierdzono schorzenia, będących pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie chełmińskim w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	Powiat chełmiński			
	2010	2011	2012	2013
nowotwory	8	5	4	4
niedokrwiistości	112	134	161	143
choroby tarczycy	71	83	106	118
cukrzyca	23	22	30	24

Niedożywienie	0	0	0	0	
Otyłość	245	308	343	333	
zaburzenia odżywiania	15	2	1	2	
upośledzenie umysłowe	264	251	250	225	
Padaczka	144	127	108	105	
dziecięce porażenie mózgowie	104	78	65	55	
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	625	697	727	709	
choroba nadciśnieniowa	42	44	46	54	
Alergie	598	663	647	785	
zniekształcenia kręgosłupa	466	586	604	585	
choroby układu moczowego	293	323	345	287	
wady rozwojowe	układu nerwowego	101	104	102	94
	układu krążenia	138	125	125	114
	narządów płciowych	23	16	17	13
	aberracje chromosomowe	32	26	26	23
	Inne	20	11	9	8
zaburzenia rozwoju	116	124	114	153	
trwale uszkodzenia narządu ruchu	30	32	19	14	
pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej	95	182	134	186	

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia.

W przypadku osób dorosłych, wśród przyczyn wizyt w podstawowej opiece zdrowotnej dominują choroby układu krążenia, cukrzyca oraz choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej. W 2013 roku w stosunku do roku 2010 praktycznie w każdej grupie schorzeń odnotowano wzrost pacjentów, wyjątek stanowi grupa osób cierpiących na inne schorzenia wymagające opieki czynnej, których liczba spadła o 107 osób. Największe nadwyżki zaszyły u osób z chorobami tarczycy i niedokrwistości, gdzie wzrosty wyniosły odpowiednio 149 osób (19,03%) oraz 66 osób (14,80%). Rozpoznane zachorowania na gruźlicę w skali roku nie przekraczają 13 przypadków.

Tabela 16. Osoby w wieku 19 lat i więcej, u których stwierdzono schorzenia, będące pod opieką lekarzy w powiecie chełmińskim w latach 2010-2012

Wyszczególnienie	Powiat chełmiński			
	2010	2011	2012	2013
gruźlica	11	12	13	12
nowotwory	767	797	881	843
choroby tarczycy	783	830	888	932
cukrzyca	1759	1745	1923	1944
choroby układu krążenia	7586	7658	7834	8455
niedokrwistość	446	442	471	512
choroby obwodowego układu nerwowego	1461	1572	1589	1526
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	1113	1088	1178	1274
przewlekłe choroby układu trawiennego	1420	1431	1484	1422

choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	1702	1689	1720	1853
pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej	611	609	628	504

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia.

Od 2010 roku najczęstszą przyczyną śmierci w powiecie chełmińskim są choroby układu krążenia oraz nowotwory. Tendencje obserwowane w jednostce nie odbiegają znacząco od sytuacji cechującej województwo kujawsko-pomorskie oraz Polskę. W ostatnich latach dynamicznie wzrasta z kolei odnotowanie chorób układu oddechowego (o 24% na przestrzeni lat 2010-2013). Wpływ na zaistniałą sytuację ma przede wszystkim preferowany styl życia związany z nalogiem tytoniu oraz starzenie się populacji.

Tabela 17. Zgony według przyczyn w powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce w latach 2010-2013

Region	Choroby układu krążenia				Nowotwory				Choroby układu oddechowego			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
powiat chełmiński	43,3	39,5	40,6	44,6	28,2	29,6	29,2	26,4	6,8	3,7	6,3	4,6
województwo kujawsko-pomorskie	44,9	42,8	44,4	43,4	28,6	27,9	28,2	27,3	6,3	6,3	6,0	5,9
Polska	46,0	45,2	46,1	45,8	25,4	25,6	25,7	25,5	5,1	5,3	5,2	5,9

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Obecna struktura społeczeństwa niewątpliwie wpływa na zmiany zakresu i charakteru problemów zdrowotnych. Zgodnie z prognozami demograficznymi zwiększać się będzie udział osób starszych, powyżej 65 roku życia w ogóle ludności powiatu chełmińskiego. Problemem staje się więc zabezpieczenie opieki dla pacjentów w wieku podeszłym ponieważ osoby starsze są głównymi odbiorcami usług medycznych w związku z tym, że najczęściej cierpią na choroby przewlekłe i nie dysponują pełnią sprawności.

System opieki zdrowotnej na terenie zarówno Chełmna, jak i całego powiatu chełmińskiego charakteryzują braki i potrzeby w zakresie infrastruktury oraz wyposażenia w nowoczesny sprzęt. Dodatkowym problemem jest także ograniczony dostęp do badań specjalistycznych oraz długi termin oczekiwania na odbycie takich badań. Problemy te są charakterystyczne dla ośrodków powiatowych na terenie całego kraju.

3.10 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jako element polityki społecznej państwa ma za zadanie wspierać osoby i rodziny w zwalczaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując posiadane zasoby i możliwości. Głównym zadaniem pomocy

społecznej jest zapobieganie sytuacjom marginalnym poprzez podejmowanie aktywności zmierzających do życiowego usamodzielniania się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pozostałe cele to:

- zapewnienie wsparcia finansowego dla rodzin nie posiadających stałego dochodu lub o niskich zarobkach,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego
- zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej,
- rozwijanie innych form pomocy socjalnej,
- podejmowanie innych działań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Obszary problemowe wymagające interwencji i użycia narzędzi polityki społecznej to: długotrwałe bezrobocie, przemoc w rodzinie, uzależnienia od środków psychoaktywnych, niepełnosprawność oraz starzenie się społeczeństwa. Odpowiedzią na te kwestie są podejmowane przez odpowiednie podmioty działające na terenie miasta Chełmna programy celowe ukierunkowane na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, aktywizację osób starszych, wczesną diagnozę i rehabilitację niepełnosprawnych. Podejmowane są także aktywności ograniczające negatywne skutki społeczne nadmiernego używania substancji psychoaktywnych. Kwestie te realizowane są głównie w formie dotowania i usprawniania pracy stacjonarnych placówek leczenia odwykowego, podnoszenie jakości prowadzonej terapii i kwalifikacji zawodowych kadry.

Do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym w zakresie pomocy społecznej należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie zasobów pomocy,
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,

- opłacanie składek zdrowotnych określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- dożywianie dzieci,
- **sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,**
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- **pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,**
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Chełmno charakteryzuje także względnie wysoki poziom zapotrzebowania pomocy społecznej. W 2013 roku z pomocy społecznej skorzystało 1200 rodzin, a liczba osób w tych rodzinach wyniosła 3054, co stanowiło 14,8% ogółu mieszkańców miasta. W stosunku do 2010 roku liczba rodzin objętych wsparciem spadła o 7%. Analizując dane dotyczące zasiłków rodzinnych wypłacanych w Chełmnie zauważyć należy malejącą liczbę dzieci,

Z komentarzem [k1]: Proszę o wyjaśnienie uwagi, czy usunąć zapis?

Z komentarzem [k2]: jw

na które rodzice otrzymują wyżej wymienioną pomoc. W 2013 roku było ich 1275, podczas gdy jeszcze w 2010 roku liczba ta wynosiła 1781. Nadal jednak 32% dzieci do 17 roku życia objętych jest zasiłkiem rodzinnym.

Usługi sfery pomocy społecznej świadczone są przez dwie wiodące instytucje:

- w zakresie pomocy podstawowej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- w zakresie pomocy specjalistycznej za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Podsumowując głównymi obszarami problemowymi w obszarze szeroko definiowanej pomocy społecznej w Chełmnie w chwili obecnej jawią się:

- niska aktywność społeczna mieszkańców,
- brak odpowiedniej infrastruktury zabezpieczającej potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych oraz ubogich,
- stosunkowo wysoki poziom ubóstwa i rosnąca pauperyzacja w wybranych dzielnicach miasta.

Miasto w partnerstwie z interesariuszami podejmuje działania w kierunku zarządzania aktualną sytuacją w obszarze pomocy społecznej. Na terenie Chełmna powstaje przy wsparciu funduszy unijnych powstało Centrum Zapobiegania Wykluczeniu Społecznemu, instytucja mająca za zadanie zarówno pracę ze środowiskami zagrożonymi marginalizacją i wykluczeniem społecznym, jak i działania zapobiegające tymże zjawiskom.

3.11. Edukacja i kultura

Chełmno jest znaczącym ośrodkiem oświatowym. Działają w nim szkoły, zarówno podstawowe, gimnazjalne jak i ponadgimnazjalne. Przedszkole Miejskie „Tęczowy Zakątek”, Szkoła Podstawowa Nr 1, Szkoła Podstawowa Nr 2, Szkoła Podstawowa Nr 4, Gimnazjum Nr 1 i Gimnazjum Nr 2 to placówki edukacyjne, dla których Gmina Miasto Chełmno jest organem prowadzącym. Ponadto w Chełmnie funkcjonują: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Katolickie Gimnazjum i Liceum Księży Pallotynów, a od 1.09.2014 roku również Katolicka Szkoła Podstawowa, Zespół Szkół nr 2 im. Adama Mickiewicza, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 Liceum i Gimnazjum Chełmińskie a także Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia oraz 4 przedszkola niepubliczne. W marcu 2015 roku zarejestrowany został Żłobek Niepubliczny „Bajka”. Ponadto od 2009 r. w Chełmińskim Domu Kultury działa Uniwersytet Trzeciego Wieku, którego celem jest upowszechnianie wiedzy, aktywizowanie psychiczne, społeczne i fizyczne. Od początku działalności z Uniwersytetu korzysta ponad 100 osób.

W 2013 roku w stosunku do roku 2011 do szkół podstawowych w mieście Chełmnie uczęszczało o 43 mniej uczniów. Jeszcze większe zmiany nastąpiły w grupie dzieci w wieku gimnazjalnym, gdzie spadek liczby uczęszczających wyniósł aż 78 osób.

Szczegółowe dane dotyczące placówek edukacyjnych od wczesnego dzieciństwa po szkolnictwo gimnazjalne przedstawia poniższa tabela:

Tabela 18. Liczba placówek edukacyjnych w Chełmnie w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Żłobki i kluby dziecięce	-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych w ciągu roku	-	-	-
Placówki wychowania przedszkolnego	7	7	7
W tym przedszkola	6	6	6
Miejsca w przedszkolach	554	594	612
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	623	688	690
W tym przedszkolach	582	616	616
Szkoły podstawowe	4	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	1229	1199	1186
Szkoły gimnazjalne	5	5	5
Uczniowie szkół gimnazjalnych	767	723	689
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach			
Podstawowych	24	18	18
Gimnazjalnych	54	62	78

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2013 r.:

0 - 2 lata -	569
3 - 6 lat -	843
7 - 12 lat -	1189
13 - 15 lat -	633

Istotą kultury jest realizowanie i przejawianie się człowieczeństwa tak w sensie uniwersalnym (gdy mówimy o kulturze człowieka), jak w sensie związanym z określoną grupą (gdy mowa jest o przynależności człowieka do poszczególnych kultur na poziomie

lokalnym, regionalnym, narodowym, ponadnarodowym itd.). W takim ujęciu istotą edukacji kulturalnej jest przygotowanie do kompetentnego, aktywnego, podmiotowego udziału w kulturze. Działalność kulturalna na terenie Miasta Chełmna na szeroką skalę opiera się na bibliotekach, domu kultury, muzeum oraz kinoteatrze Rondo.

W Chełmnie działa jedna biblioteka i trzy punkty biblioteczne. Miejska Biblioteka Publiczna im Walentego Fiałka jest instytucją, w ramach której funkcjonują: wypożyczalnia dla dorosłych, oddział dla dzieci, a także czytelnia ogólna. Biblioteka świadczy także szereg usług towarzyszących tj: dostarczanie zamówionych publikacji do domu (osobom niepełnosprawnym), usługi kserograficzne czy udostępnienie dostępu do Internetu w celach edukacyjnych. W 2013 roku na 1 placówkę biblioteczną w Chełmnie przypadało 6874 osób. Na 1000 mieszkańców 186 to czytelnicy bibliotek. Wielkość ta spadła w stosunku do roku 2010 o 2 osoby. Jakkolwiek liczba czytelników maleje, na stałym poziomie utrzymuje się liczba wypożyczanych wolumenów – na każdego korzystającego przypada ich przeciętnie 15.

Poza biblioteką główną siedzibą krzewienia wartości kulturalnych jest Chełmiński Dom Kultury. Instytucja ta poprzez tworzenie i wspieranie zespołów, kół zainteresowań czy sekcji spełnia misję zasadniczą, czyli zwiększanie świadomości kulturalnej mieszkańców. Chełmiński Dom Kultury otacza opieką amatorski ruch artystyczny na obszarze miasta i powiatu oraz współpracuje z instytucjami i stowarzyszeniami o komplementarnych celach działania. Do najważniejszych grup będących pod bezpośrednim mecenatem domu kultury należą:

- Zespół Pieśni i Tańca Pomorze,
- Zespół Tańca Ludowego Kundzia,
- Orkiestra Dęta Chełmińskiego Domu Kultury,
- Teatr Agrafka.

Dom kultury jest także organizatorem wielu imprez między innymi: Walentynek Chełmińskich, Dni Chełmna, Jarmarku Jaszczurczego, Ogólnopolskiego Festiwalu Amatorskich Orkiestr Dętych czy Festiwalu Piosenki Biesiadnej i Regionalnej.

Kolejną instytucją kultury działającą na terenie miasta jest Muzeum Ziemi Chełmińskiej, usytuowane w gotycko-renesansowym ratuszu w rynku miejskim. Podmiot eksponuje dwie wystawy stałe „Dzieje Chełmna” i „dr Ludwik Rydygier – światowej sławy chirurg polski”. Dodatkowo w każdym momencie można także zapoznać się z galerią obrazów Antoniego Piotrowicza. W reprezentacyjnej Sali Mieszczańskiej muzeum organizowane są także wystawy czasowe, uroczystości miejskie i państwowe, koncerty. Muzeum obok działalności w ratuszu proponuje stałą wystawę „pradzieje Chełmna i okolic”

oraz zbiory etnograficzne w zabytkowej Baszcie Prochowej. Działanie opisywanej instytucji ukierunkowane są także na edukację młodzieży. Odbywa się ona w formie „Szkółki Muzealnej” a tematyką dotyka zarówno kwestii bieżących wystaw jak i ogólnych wartości historycznych. Na bogactwo kulturowe składają się liczne obiekty zabytkowe, budynki mieszkalne, kompozycje krajobrazowe czy parki krajobrazowe. Oferta kulturalna w powiecie jest bogata i zróżnicowana. Obok instytucji samorządowych działają także liczne organizacje i stowarzyszenia podejmujące i promujące różnorodne przedsięwzięcia. Wspierana jest twórczość miejscowych artystów, współpraca, dialog i kulturowa różnorodność. Ilość i zróżnicowanie imprez oraz wydarzeń umożliwia uczestnictwo publiczności o różnorodnych gustach.

Wnioski:

- Od 3 lat występuje tendencja wzrostowa w zakresie liczebności dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego, co wprost wynika ze wzrostu liczby urodzeń na terenie Miasta Chełmna,
- liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych spada, co może wynikać z czynników: demograficznych, braku kontynuacji kształcenia na poziomie gimnazjalnym, migracji,
- korzystnym zjawiskiem jest poprawa tendencji w zakresie liczby uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach podstawowych gdzie wskaźnik ten spada,
- w szkołach gimnazjalnych liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów znacząco wzrosła, mimo spadku liczby uczniów w ciągu ostatnich 3 lat,
- pomimo stosunkowo bogatej oferty kulturalnej nadal odnotowuje się niski poziom partycypacji społecznej w korzystaniu z oferty kulturalnej miasta.

3.12. Sport

Zgodnie z wizją społeczeństw rozwiniętych sport powinien być dobrem ogólnodostępnym, osiągalnym w różnorodnych formach, dostosowanych do możliwości i zainteresowań obywateli. Sport jest także bardzo istotnym czynnikiem składowym systemu edukacji, kształtującym osobowość dziecka, wyrabiającym przyzwyczajenia prozdrowotne. Jego upowszechnianie jest więc elementem profilaktyki i dbałości o stan zdrowia

społeczeństwa. Ogólny dostęp do aktywności fizycznej w zdecydowany sposób przeciwdziała negatywnym zjawiskom i patologiom społecznym.

W zakresie edukacji sportowej oraz rekreacji rozwój miasta Chełmna także jest zauważalny. Na przełomie lat 2008-2012 wzrosła o 6 liczba klubów i o 7 liczba sekcji sportowych. Wraz ze zwiększeniem dostępności do miejsc realizacji zadań sportowych wzrosła także liczba adeptów tej formy spędzania czasu. W 2012 roku osób ćwiczących było 809, czyli o 340 więcej niż w roku 2008. Oznacza to ponad 70% wzrost w badanym okresie. Eskalacji uległa także liczba członków klubów sportowych. W 2012 roku było ich o 68% (362 osoby) więcej niż w roku 2008.

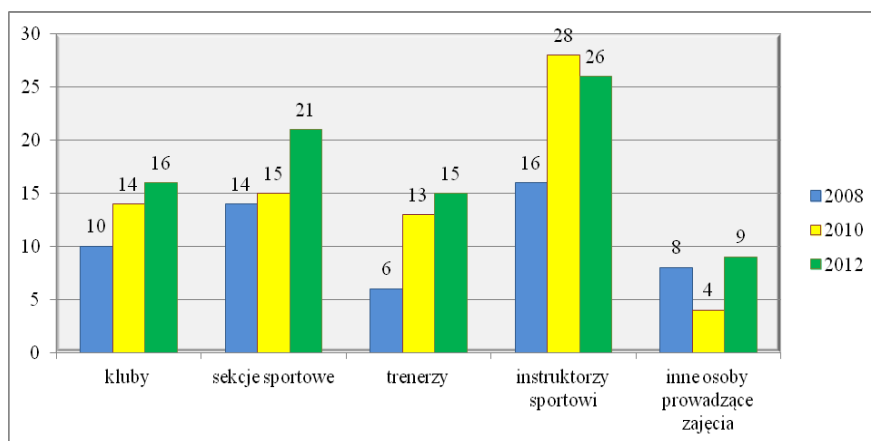
Tabela 19. Instytucje sportowe w Chełmnie

wyszczególnienie	kluby	członkowie	ćwiczący ogółem	sekcje sportowe	trenerzy	instruktorzy sportowi	inne osoby prowadzące zajęcia
2008	10	530	469	14	6	16	8
2010	14	790	666	15	13	28	4
2012	16	892	809	21	15	26	9

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Większe zainteresowanie społeczeństwa aktywnym spędzaniem wolnych chwil wiąże się także z koniecznością zatrudnienia specjalnie w tym celu przygotowanych osób prowadzących. Liczba trenerów, instruktorów sportowych i innych osób prowadzących zajęcia wynosi obecnie 50 i jest ich o 20 więcej niż w 2008 roku.

Wykres 11. Liczba klubów, sekcji sportowych, trenerów, instruktorów sportowych oraz innych osób prowadzących zajęcia sportowe w Chełmnie w latach 2008,2010 oraz 2012

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na terenie miasta działa 15 klubów i grup sportowo-rekreacyjnych oraz ognisko miejskie Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej z licznymi sekcjami. Kluby sportowe reprezentują: Miejski Ludowy Klub Sportowy Nadwiślanin, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Chełmno, Młodzieżowy Chełmiński Klub Koszykówki, Klub Sportowy Chełminianka, Klub Motorowy Wisła, Uczniowski Klub Sportowy Nadwiślanin / Sokół, Uczniowski Klub Sportowy Gimnazjalny Klub Sportowy Culmen, Chełmiński Klub Kyokushin Karate, Uczniowski Klub Sportowy Szkołka Piłkarska, Jeździecki Klub Sportowy Szwadron-Elterm, Stowarzyszenie Sportów Wodnych Dragon Chełmno, Klub Turystów Wodnych Chełmno, Uczniowski Klub Sportowy Tarpan Chełmno, Sport i Rekreacja Start Chełmno.

Bazę sportową w Chełmnie stanowią: Stadion Miejski, 4 hale sportowe (w tym 3 będące ulokowane przy szkołach i jedna przeznaczona do tenisa stołowego), kryta pływalnia, przystań kajakowa, tor motocrossowy „Przy Żelaznym Moście” oraz kompleks sportowy „Orlik”. **Niektóre z wymienionych obiektów (w tym przede wszystkim stadion miejski) wymagają inwestycji remontowych oraz modernizacyjnych. Na terenie Chełmna odnotowuje się także deficyt imprez sportowo-rekreacyjnych o dużej skali i znaczeniu dla rozwoju miasta.**

3.13. Turystyka

Ważną gałęzią gospodarki w Chełmnie jest turystyka. Szczególnymi walorami podnoszącymi atrakcyjność turystyczną miasta i regionu są przede wszystkim średniowieczne zabytki.

„Dowodem na niezwykłą wartość architektoniczną i historyczną Starego Miasta w Chełmnie jest wpis w 2005 roku na Listę Pomników Historii Prezydenta RP.”¹

Do zachowanych w Chełmnie zabytków należy m.in.: XIII-wieczny średniowieczny układ urbanistyczny, oparty na siatce prostopadłe przecinających się ulic, tworzących szachownicowy plan miasta z centralnie ulokowanym rynkiem. W zachowanych do dziś prawie w całości gotyckich murach obronnych z XIII/ XIV w., otaczających chełmińską starówkę, znajdują się 23 baszty i dwie bramy: Brama Grudziądzką i Brama Merseburska.

„Chełmno posiada również sześć gotyckich kościołów, do których należą:

- monumentalny kościół farny pw. Wniebowzięcia NMP z XIII/XIV wieku,

---

¹ Opracowania Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

- dawny cystersko-benedyktynski zespół klasztorny z kościołem pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty z XIII/XIV wieku,
- kościół pofranciszkański pw. św. Jakuba Starszego i św. Mikołaja z XIII/XIV wieku,
- kościół poddominikański pw. św. Piotra i św. Pawła z XIII/XIV wieku,
- kościół pw. Ducha Świętego z XIII wieku,
- kaplica pw. św. Marcina z I połowy XIV wieku,

Wśród innych zabytków główne miejsce zajmuje gotycko-renesansowy ratusz, pierwotnie gotycki z XIII w., rozbudowany w II połowie XVI wieku mieszczący obecnie Muzeum Ziemi Chełmińskiej i Chełmińską Informację Turystyczną.”²

Do istotnych obiektów zabytkowo-historycznych należy zaliczyć także gmach dawnej Akademii Chełmińskiej, powołanej „w 1473 roku jako Studium Particulare, która w 1692 r. stała się Akademią a w latach 1756-1779 była 31. filią Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.”³

„Na terenie starego miasta znajduje się wiele innych obiektów zabytkowych m.in.: gotycko-renesansowa kamienica Cywińskich (Rynek/ul. Rycerska 2), późnobarokowa kamienica przy ul. Grudziądzkiej 36, garnizonowy kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej z II połowy XIX, dawne „Gimnazjum Chełmińskie” (ul. Dominikańska 35), Koszary Korpusu Kadetów, dawna klinika dr. Ludwika Rydygiera, kaplica „Studzienka”, Spichlerze, Wieża ciśnień, budynek Urzędu Miasta oraz kamienice mieszczące, prezentujące różne style architektoniczne.”⁴

Chełmno należy do nielicznych miast na Niżu Polskim o silnie urozmaiconej rzeźbie terenu. Lokalizacja miasta na półwyspie wysoczyznowym, górującym nad dolinnym otoczeniem, przez wieki była walorem obronnym, obecnie pozostaje unikatową wartością krajobrazową. Atutem przyrodniczym w obszarze zurbanizowanym miasta Chełmna są tereny zielone: parki, skwery i zieleńce. Szczególną wartość stanowią Stare i Nowe Planty oraz Park Pamięci i Tolerancji im. dr. Ludwika Rydygiera. Są to parki odznaczające się wyjątkową aranżacją. W połączeniu z opisaną architekturą całość tworzy unikalność urbanistyczną Chełmna.

Dodatkowym atutem zachęcającym turystów do odwiedzenia Chełmna jest bogata oferta kulturalna. Wśród organizowanych tu imprez kulturalnych o charakterze cyklicznym należą m.in.

² ibidem

³ ibidem

⁴ Opracowania Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

- Ogólnopolski Konkurs Kolęd i Pastorałek (styczeń),
- „Walentynki Chełmińskie” z towarzyszącym Festiwalem Piosenki Miłosnej i Jarmarkiem św. Walentego (14 lutego),
- Warsztaty Sztuki Kulinarnej „Alchemia i Amory w Kuchni” (luty),
- Powiatowy Przegląd Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Wesoła Nutka” (marzec),
- Jarmark Wielkanocny,
- Regionalny Konkurs Plastyczny “Najpiękniejsza Pisanka”,
- Festiwal Piosenki Harcerskiej i Turystycznej”/Scout & Tourist Song Festival/ (kwiecień),
- Chełmiński Festiwal Rodzinny (kwiecień/maj),
- „Spacerki po Chełmnie” (maj-wrzesień),
- Festiwal Piosenki Przedszkolnej pn. „Małe Śpiewanie” (1 czerwca),
- „Chełmińskie Wieczory Organowe” (maj-sierpień),
- Letni Festiwal „Muzyka w zabytkach Chełmna” (czerwiec-sierpień),
- Turniej Rycerski Bractw Zaprzyjaźnionych o „Złotą Jaszczurkę” (maj),
- Ogólnopolski Festiwal Amatorskich Orkiestr Dętych (czerwiec - co 2 lata),
- Międzynarodowe Spotkania Chóralne (maj/czerwiec - co 2 lata),
- „Dni Chełmna” (czerwiec/lipiec)⁵,
- Odpust Chełmiński (lipiec),
- „Chełmiński Festiwal Pieśni i Piosenki Religijnej” (lipiec),
- „Międzynarodowe Spotkania z Folklorem” połączone z „Jarmarkiem Jaszczurczym” (lipiec),
- Ogólnopolskie Warsztaty Studentów Architektury (lipiec),
- Światowy Festiwal Folkloru „Fathers Village” (czerwiec - sierpień),
- Festiwal Piosenki Biesiadnej „Zatańczmy razem w Mieście Zakochanych” (sierpień),
- Chełmiński Przegląd Kapel Rockowych „Amatorock” (wrzesień),
- Rajd Słoń (wrzesień/październik),
- Chełmińskie Spotkania Klubów Seniora „Złoty, jesienny liść...” (październik),
- Ogólnopolski Turniej Chórów o Kryształowe Serce Chełmińskiej Jesieni (październik),
- Jarmark Świąteczny (grudzień).⁶

⁵ Opracowania Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

⁶ ibidem

Zwiedzanie Chełmna oraz okolic możliwe jest dzięki istniejącym szlakom turystycznym, które pozwalają na połączenie aktywnego wypoczynku ze zwiedzaniem zabytkowej architektury i poznawaniem historii Chełmna i regionu. Wśród szlaków pieszych należy wymienić m.in.: ⁷

- **szlak czerwony „Zamków i Martyrologii”** - długości 40 km, łączący Chełmno z Kornatowem,
- **szlak niebieski „Mestwina”** - długości 10 km, łączący Chełmno z zamkiem w Świeciu,
- **szlak niebieski „Bierzgłowski”** - długości 20 km, łączący Unisław z Zamkiem Bierzgłowskim,
- **szlak żółty „Rezerwatów chełmińskich”** - długości 46 km, łączący Chełmno z Bydgoszczą,
- **szlak żółty „Chełmińskie Osty”** - długości 10 km, łączący Papowo Biskupie z Chełmżą,
- **szlak zielony „Starego Chełmna”** - długości 16 km, przebiegający przez Chełmno - Kępę Panieńską - J. Starogrodzkie - Górę św. Wawrzyńca w Kałdusie - Starogród - Kałdus- Uśc – Chełmno,
- **szlak czarny „Panoramy Chełmna”** - długości 8 km, trasa rozpoczyna się w Chełmnie i prowadzi przez Uśc, Brzozowo, Osnowo, Dworzyska i kończy się w Chełmno,
- **szlak czarny „Historii Unisławia”** - długości 2 km, ⁸
- **szlak czarny „Pamięci września 1939 r.”** - długości 2 km, trasa: Płutowo – Zbocza Płutowskie – Parów Płutowski – Płutowo,⁹
- **szlak czarny „Ofiar 1939 r.”** - długości 3 km, trasa prowadzi do miejscowości Małe Czyste i Dorposz Szlachecki.¹⁰

„Ponadto przez Chełmno przebiegają także szlaki rowerowe i samochodowe:

- **Europejski Szlak Gotyku Ceglanego** (trasa rowerowa, piesza i samochodowa) – szlak o długości ok. 1 600 km i prowadzący przez: Danię, Niemcy, Polskę, Rosję - obwód Kaliningradzki, Litwę, Łotwę i Estonię.

---

⁷ ibidem

⁸ „Szlaki piesze i rowerowe” - materiały Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

⁹ ibidem

¹⁰ ibidem

- **Euroroute R1 Międzynarodowa Trasa Rowerowa** – trasa rozpoczyna się we Francji i przebiega przez Belgię, Holandię, Niemcy, Polskę, Litwę, Łotwę i Estonię i kończy się w Rosji.
- **szlak zielony dokoła Doliny Wisły** – o długości 88 km,
- **szlak czarny „Dolina Dolnej Wisły”** – szlak rowerowy o długości 471 km,
- **szlak czerwony Toruń – Chełmno** – szlak rowerowy o długości 60 km,
- **Wiślana Trasa Rowerowa w Województwie Kujawsko-Pomorskim** – trasa utworzona w 2014 r. o długości: 210 km – odcinek prawobrzeżny, 244 km - odcinek lewobrzeżny.
- **Geocaching: trasa pt. "Serce miasta zakochanych"** - utworzona przez Urząd Miasta Chełmna.¹¹

Turyści pragnący zwiedzać i poznawać historię miasta mają możliwość skorzystania z: usług punktu Chełmińskiej Informacji Turystycznej w Muzeum Ziemi Chełmińskiej, w tym usług przewodnickich oferowanych przez Koło Przewodników PTTK; oferty zwiedzania stałych ekspozycji Muzeum Ziemi Chełmińskiej; zwiedzania zespołu klasztornego połączonego ze zwiedzaniem kościoła klasztorowego, krypty ksieni Magdaleny Mortęskiej, skarbcza i podziemi; wejścia na punkt widokowy na wieży kościoła farnego pw. WNMP, a także lotów widokowych nad miastem, oferowanych przez Ośrodek Szkolenia Lotniczego w Watorowie.¹²

Miasto Chełmno jest niezwykle ważnym ośrodkiem kulturalno – turystycznym w szczególności na mapie województwa kujawsko-pomorskiego ale również i całego kraju. Świadczą o tym wyróżnienia i certyfikaty, które budują markę i rozpoznawalność miasta.

„Chełmno nazywane jest **„Miastem Zakochanych®”** oraz **„Miastem Miłości®”**, a to za sprawą przechowywanej od stuleci w kościele farnym pw. Wniebowzięcia NMP – **relikwii św. Walentego** i odnowionego po 200 latach, kultu św. Walentego. Stąd od 2002 r. organizowane są tu, corocznie 14 lutego, jedyne w Polsce, tak huczne, obchody Dnia Świętego Walentego tzw. **„Walentyńki Chełmińskie”**. Podczas tego wydarzenia w kościele farnym można oglądać relikwię św. Walentego, obecnie udostępnioną dla zwiedzających przez cały rok, czy uczestniczyć w mszy świętej dla zakochanych i par obchodzących jubileusze małżeńskie. Po południu tradycyjnie na płycie rynku odbywa się koncert zespołów muzycznych oraz uczestników Festiwalu Piosenki Miłosnej. Układane jest też wielkie płonące serce z lampionów, które w 2003 r. wpisane zostało do „Polskiej Księgi Rekordów

¹¹ ibidem

¹² Opracowanie Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

i Osobliwości”. Chełmińscy piekarze i cukiernicy przygotowują „bułeczki walentynkowe z lubczykiem” oraz inne wyroby cukiernicze w kształcie serc, a odbywający się tego dnia Jarmark św. Walentego wprowadza dodatkowo szczególną walentynkową atmosferę.”

„Promowane hasła „**Miasto Zakochanych**®” oraz „**Miasto Miłości**®” zostały również na wniosek Urzędu Miasta Chełmna zastrzeżone w Urzędzie Patentowym.”

„Najważniejszym wyróżnieniem turystycznym jest uhonorowanie produktu turystycznego miasta pn. Chełmno - miasto zakochanych®, w 2008 roku przez Polską Organizację Turystyczną, certyfikatem „Najlepszy Produkt Turystyczny Polski” oraz przez Kujawsko-Pomorską Regionalną Organizację Turystyczną – certyfikatem „Najlepszy Produkt Turystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego.”

„Miasto Chełmno jest ważnym ośrodkiem kulturowym na **Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego** (www.eurob.org), **Szlaku Kopernikowskim** czy też w **Związku Hanzeatyckim** (www.hanse.org), a od dnia 1 lipca 2014 roku jest również oficjalnym członkiem Kujawsko – Pomorskiej Organizacji Turystycznej.”¹³

„Niezwykle ważną rolę w budowaniu pierwszego wrażenia u turysty odgrywa punkt Chełmińskiej Informacji Turystycznej prowadzony przez Muzeum Ziemi Chełmińskiej w ratuszu. Punkt ten został w 2014 r. poddany certyfikacji przez Polską Organizację Turystyczną i znajduje się w Polskim Systemie Informacji Turystycznej. Kolejna certyfikacja chełmińskiego punktu IT zostanie przeprowadzona w 2016 roku.”¹⁴

Aktywność promocyjna Urzędu Miasta Chełmna widoczna jest również w skonsolidowanych działaniach, których wyrazem było i jest uczestnictwo w różnych kampaniach promocyjnych m.in. Kujawsko-Pomorski Paszport Turystyczny, „Designowe Miasto”, „Najmilsze miasto w Polsce” czy „Top Atrakcje” itd..

„Chełmno promowane jest corocznie również na krajowych i zagranicznych targach turystycznych poprzez ulotki, przewodniki i ofertę bazy noclegowej działającej w Chełmnie, a także poprzez spoty czy filmy reklamowe. Wszystkie drukowane materiały promocyjne miasta posiadają oprócz wskazania atrakcji turystycznych również wykaz bazy turystycznej i paraturystycznej.”¹⁵

„Dzięki promocji Chełmna jako miasta zakochanych, w tym także dzięki otrzymanym ww. certyfikatom turystycznym, i współpracy Urzędu Miasta Chełmna z Polską Organizacją Turystyczną i Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną miasto zyskuje m.in. na tym,

¹³ Opracowanie Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

¹⁴ ibidem

¹⁵ ibidem

że celem każdej z tych Organizacji jest promocja głównie certyfikowanych produktów turystycznych zarówno poprzez rozpowszechnianie publikacji, spotów reklamowych, filmów na spotkaniach oraz na targach turystycznych. W ten sposób Chełmno promuje się każdego roku na najważniejszych targach turystycznych w kraju jak i zagranicą. Chełmno - miasto zakochanych obecne jest każdego roku na 2-3 stoiskach podczas największych targów turystycznych na świecie ITB w Berlinie. Targi, na których miasto jest i było promowane to m.in.: w ITB Berlinie, Grüne Woche w Berlinie, Brukseli, Gdańsku, TT Warsaw w Warszawie, Tour Salon w Poznaniu, Wrocławiu, Toruniu, Warszawie, Szczecinie, Łodzi. Liczby odwiedzających polskie targi turystyczne rocznie to ok. 250 tys. osób. Targi zagraniczne jak np. ITB w Berlinie to 180 tys. odwiedzających. Współpraca Urzędu Miasta Chełmna z Polską Organizacją Turystyczną (POT) daje miastu międzynarodową promocję Chełmna – miasta zakochanych®. Zagraniczne Ośrodki Polskiej Organizacji Turystycznej (dawniej Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej POT), które działając w różnych krajach, promują Chełmno jako certyfikowany produkt turystyczny Polski na rynku turystycznym danego kraju, docierając z ofertą także do nowych biur podróży, touroperatorów i wydawnictw przewodnikowych oraz mediów.¹⁶

Kolejnym przykładem tej współpracy są wizyty touroperatorów, przedstawicieli biur podróży i mediów m.in.: z Niemiec, Japonii, Węgier, Wielkiej Brytanii, Belgii, Hiszpanii, Rosji, Tajwanu itd.”¹⁷

„Za pośrednictwem Europejskiego Szlaku Gotyku Ceglanego Chełmno promowane jest także na targach turystycznych jak i tych dot. ochrony zabytków poprzez przewodniki, ulotki i artykuły jak również strony internetowe. Na rynku niemieckim, który jest najważniejszym i największym rynkiem turystycznym na świecie Chełmno promowane było już wspólnie np. na największych targach na świecie ITB w Berlinie, Poczdamie, na targach turystyki kulturowej (Kulturreisemesse) w Hamburgu czy w Lipsku. Za sprawą członkostwa miasta w Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego czy Hanzie, Chełmno zaistniało nie tylko jako miasto zakochanych, ale również jako miasto o bogatej historii i wyjątkowej architekturze, zwłaszcza tej średniowiecznej”.¹⁸

„W ramach promocji Urząd Miasta współpracuje również różnymi instytucjami w Polsce i zagranicą, w tym m.in.: z Kujawsko-Pomorskim Urzędem Marszałkowskim, zaprzyjaźnionymi miastami tj. Hann. Münden (Niemcy), Letovice (Czechy), Świeciem

---

¹⁶ Opracowanie Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

¹⁷ ibidem

¹⁸ ibidem

i Wejherowem czy też z Informacjami Turystycznymi w województwie kujawsko-pomorskim m.in. Toruniu, Bydgoszczy, Ciechocinku, Inowrocławiu, Żninie czy Biskupinie.”¹⁹

Przedstawione powyżej produkty turystyczne i certyfikaty oraz uczestnictwo Gminy Miasto Chełmno w różnych inicjatywach turystyczno-kulturalnych o charakterze regionalnym, krajowym czy międzynarodowym stanowią podstawę do dalszego budowania marki i rozpoznawalności miasta, a w szczególności rozwijają jego potencjał i są siłą napędową do rozwoju społeczno-gospodarczego Chełmna.

3.13.1. Analiza ruchu turystycznego

Na podstawie prowadzonych przez Wydział Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji (od 2000 r.) własnych badań ruchu turystycznego w Chełmnie uzupełnionych o dane GUS wynika, że łączna liczba turystów odwiedzających główne atrakcje miasta i bazę noclegową na przestrzeni lat 2008-2014 ulegała zauważalnym wahaniom. W 2008 roku wyniosła ona niecałe 33 tys. osób, podczas gdy w rekordowym 2010 roku było to ponad 80 tys. osób. Rok 2013 charakteryzował spadek o ponad 10% w stosunku do roku poprzedniego, ale łączna liczba turystów odwiedzających miasto Chełmno w 2013 roku była wyższa od wolumenu odnotowanego w 2008 roku o ponad 82%. Natomiast w 2014 roku zanotowano widoczny wzrost liczby turystów względem 2013 roku, w niektórych obiektach nawet o ok. 80 %.

„Niestety dane zbierane przez Wydział Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna są niepełne, ponieważ nie uwzględniają wszystkich turystów odwiedzających Chełmno np. tych, którzy przyjechali do miasta w celach turystycznych, ale ich policzenie nie było możliwe i uzależnione od godzin otwarcia danego obiektu czy innej atrakcji. Dotyczy to w dużej mierze indywidualnych turystów i wycieczek, które skorzystały np. z usług przewodników z Torunia, Grudziądza czy Bydgoszczy, a nie korzystały z usług lokalnych przewodników lub nie zwiedziły żadnego zabytku „od wewnątrz”. Dane nie uwzględniają również uczestników imprez kulturalnych i sportowych odbywających się na terenie miasta oraz wszystkich turystów nocujących w Chełmnie, ponieważ nie wszyscy gestorzy bazy noclegowej z Chełmna chcą udostępnić Urzędowi Miasta swoich danych. Na powyższe liczby miał też wpływ ogólnosiwiatowy kryzys gospodarczy, jak również brak dostępności do niektórych obiektów spowodowany

---

¹⁹ ibidem

prowadzonymi w nich pracami rewitalizacyjnymi w ramach kilku etapów projektu „Ochrona dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna”.”²⁰

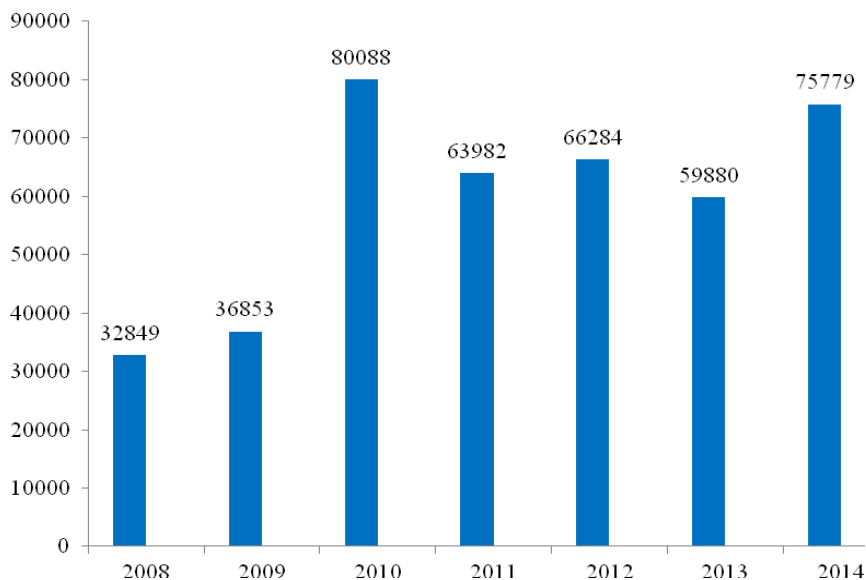
W perspektywie długofalowej bardzo duży wpływ na charakter turystyki i wielkość ruchu turystycznego w Chełmnie będzie miała również sytuacja gospodarcza na świecie, ale i struktura demograficzna społeczeństwa. Prognozuje się znaczący wzrost liczby osób dorosłych i starszych, a także spadek średniej liczby osób w rodzinie. W efekcie zaistnienia tej tendencji w ciągu najbliższej dekady wyraźnie wzrośnie dochód do dyspozycji jednej osoby wydatkowany na turystykę i wypoczynek. Większe znaczenie dla klientów będzie więc miała jakość, wygoda i różnorodność. Znaczna część bardziej wymagających klientów jako miejsce odpoczynku wybierze lokalizacje cechującą się mniejszym zatłoczeniem i względnym spokojem. **Wszystko to sprawi, że branża turystyczna może stać się głównym czynnikiem warunkującym wzrost gospodarczy oraz społeczny miasta Chełmna.**

Bliższa analiza obserwowanych rezultatów wskazuje na duże wahania liczby odwiedzin miasta. Wahania te są wynikiem zarówno korelacji liczby odwiedzin z ogólną sytuacją gospodarczą, a przede wszystkim brakiem możliwości sporządzania odpowiednich danych dla konkretnie wskazanych miejsc w poszczególnych latach. Zatem dane dotyczące ruchu turystycznego za ostatnie 7 lat są niepełne i nie mogą stanowić pewności co do faktycznej wielkości ruchu turystycznego czy zainteresowania ofertą turystyczną Chełmna. Nie mniej jednak liczba turystów ma tendencje wzrostowe niezależnie od tego czy dane z niektórych obiektów są pełne czy częściowe.

---

²⁰ Opracowanie Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

Wykres 12. Liczba turystów odwiedzających Chełmno w latach 2008-2013

Źródło: Dane Urzędu Miasta Chełmna

Tabela 20. Liczba turystów korzystających z głównych atrakcji Chełmna, bazy noclegowej i usług przewodnickich w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wycieczki zgłoszone w Chełmińskiej Informacji Turystycznej	6224	5496	6162	6367	6268	5345	3.929
Muzeum Ziemi Chełmińskiej	6500	6849	9999	10017	10055	10500	10.307
Spacerki po Chełmnie	750	750	brak danych	1090	1150	920	1.065
Wycieczki indywidualnie zgłoszone bezpośrednio u przewodników PTTK	1.275	1.000	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Zespół klasztorny	brak danych	brak danych	10.100	13.828	13.520	14.126	16.717
Wieża kościoła farnego	10.100	8.600	8.300	11.363	7.356	7.664	13.000
Kościół pw. Ducha Świętego	brak danych	5.730	8.523	6.239	11.136	8.053	14.436
Kościół pw. św. Piotra i św. Pawła	brak danych	brak danych	9.535	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Kościół pw. św. Jakuba Starszego i św. Mikołaja	brak danych	brak danych	10.476	brak danych	brak danych	7.040	5.833

Brama Grudziądzka	brak danych	brak danych	5.921	4.944	7.207	brak danych	brak danych
Park Miniatur Zamków Krzyżackich* (niepełne dane za 2014 r)	-	-	3.000	3.000	brak danych	brak danych	3.870*
Baza noclegowa* (informacja niepełna)	8.000	8.428	8.072	7.134	9.592	7.040	6.622
Razem	32.849	36.853	80.088	63.982	66.284	59.880	75.779*

Źródło: Dane własne WOKSiP Urzędu Miasta Chełmna i GUS Bydgoszczy ...

Dane w poszczególnych latach różnią się znacząco, ponieważ w większości przypadków prowadzone statystyki, z ww. powodów, nie są oparte na tych samych kryteriach analizy, a właściciele danych obiektów niekiedy nie przekazują danych.

Podobna sytuacji występuje w przypadku danych noclegowych. „Informacja jest niepełna, a brak informacji z niektórych obiektów noclegowych wynika z ich nieprzekazania przez właścicieli tych obiektów. W związku z powyższym baza jest uzupełniania o dane GUS, które niestety nie obejmują wszystkich działających w Chełmnie obiektów, a w danych ujęte są obiekty na terenie całego powiatu chełmińskiego, bez wyszczególnienia bazy w samym Chełmnie. Dane te nie mogą też być przez GUS w pełni publikowane, jeśli na terenie powiatu zobowiązany do przesłania danych jest jeden skategoryzowany obiekt hotelarski (w Chełmnie skategoryzowane są dwa hotele), a pozostałe to inne obiekty hotelarskie, z których nie wszyscy właściciele przekazują do GUS dane nt. nocujących w obiekcie turystów. Stąd wynikają rozbieżności w danych. Z tego też względu dane zebrane przez UM Chełmna nie mogą być w pełni wykorzystane. Powyższe dane nie obejmują również osób nocujących w gospodarstwach agroturystycznych, działających w okolicy Chełmna, a które również odwiedziły Chełmno w celach turystycznych. Dane nie uwzględniają osób, które uczestniczyły w imprezach kulturalnych i sportowych, a które zwiedzały miasto i korzystały z dostępnych atrakcji. Chełmno odwiedziły również inne grupy turystów zagranicznych i polskich, które nie korzystały z miejscowych przewodników, lecz z innych np. z Torunia, Grudziądzka czy Bydgoszczy, którzy posiadają lub też nie posiadają (często oprowadzają piloci wycieczek) uprawnienia przewodnika turystycznego na Chełmno, ale i też w ogóle nie korzystały z żadnych usług przewodnickich. Często też biura podróży w ogóle nie wynajmują przewodników, a turyści są oprowadzani przez pilota lub zwiedzają indywidualnie. Przewodnicy chełmińscy oprowadzają również wycieczki bezpłatnie oraz na umowy z innymi biurami podróży i instytucjami. Powyższe dane nie zostały we wszystkich latach udostępniane. Dane nie obejmują również osób, które zwiedzały miasto

poza godzinami otwarcia kościołów czy Muzeum Ziemi Chełmińskiej. Zebranie danych dot. liczby odwiedzających nie jest też w pełni wszędzie możliwe i jak w przypadku Parku Miniatur Zamków Krzyżackich, turystów liczono tylko w okresie od 9.07. do 19.11.2014 r. oraz poza weekendami i dniami świątecznymi. Podobna sytuacja ma miejsce w niektórych kościołach (poza klasztorem i wejściem na wieżę kościoła farnego), gdzie termin otwarcia danego kościoła i tym samym zatrudnienie opiekuna zabytku, uzależnione jest od zewnętrznych środków finansowych.”²¹

Analiza GUS podziału turystów zagranicznych według kraju pochodzenia zwraca uwagę na zdecydowaną przewagę osób pochodzących z Niemiec i Finlandii. Łącznie przedstawiciele tych dwóch narodów spędzili 1717 nocy w 2013 roku w obiektach noclegowych na terenie powiatu chełmińskiego. Znaczący udział wśród turystów stanowili także Brytyjczycy i Austriacy. Stosunkowo niewielkie znaczenie posiadają turyści zza wschodniej granicy Polski czyli Litwini, Białorusini, Estończycy, Ukraińcy i Rosjanie.²²

W związku z tym, iż dane zebrane w opracowaniach GUS zawierają niepełne statystyki, należy stwierdzić ostatecznie, że faktyczna wielkość ruchu turystycznego jest odmienna, zapewne wyższa, od danych zarówno GUS jak i zbieranych przez Urząd Miasta Chełmna.

Reasumując turystyka to jedna z głównych ścieżek rozwoju Chełmna. Duża liczba cennych zabytków, liczne imprezy tematyczne oraz znaczny potencjał do rozwoju nowych form spędzania czasu wolnego determinuje atrakcyjność tego miejsca. Dane statystyczne potwierdzają rosnące zainteresowanie miastem turystów krajowych i zagranicznych. Ukierunkowanie rozwoju w oparciu o turystykę umocni pozycję Chełmna jako silnego ośrodka turystycznego.

3.14. Infrastruktura mieszkaniowa

Na terenie Miasta Chełmna według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2010 roku znajdowało się 7446 mieszkań, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 432 229 m². Wśród tej liczby aż 7418 mieszkań posiadało podłączenie do sieci wodociągowej. Do 2013 roku liczba mieszkań wzrosła o 62 sztuki, które łącznie zajmowały 6477 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Chełmnie jest stała na przestrzeni ostatnich lat i wynosi około 58 m². Wskaźnik ten jest niższy od średniej wielkości osiągananej w województwie o blisko 10 m². Przekłada się to także na relację przeciętnej powierzchni użytkowej

²¹ Opracowanie Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Urzędu Miasta Chełmna

²² Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

przypadającej na 1 osobę, która w 2013 roku wyniosła 21,3 m² w Chełmnie oraz 23,8 m² w województwie kujawsko-pomorskim.

Zasoby mieszkaniowe miasta Chełmna w 2013 roku stanowiło 589 mieszkań komunalnych. W efekcie wprowadzenia dogodnych warunków wykupu lokali mieszkalnych systematycznie spada liczba obiektów będących w posiadaniu organów publicznych. Tylko na przełomie 4 lat 2010, 2011, 2012, 2013 ich wolumen spadł o 39. Na terenie Chełmna funkcjonuje także 119 mieszkań socjalnych o łącznej powierzchni 3215 m². W stosunku do 2011 roku do użytkowania oddano 19 nowych mieszkań socjalnych. Bezpośredni wpływ na przewidywany, dalszy wzrost zapotrzebowania na lokale socjalne ma ustawowe poszerzenie kręgu osób uprawnionych do tego typu lokali oraz obowiązek dostarczenia lokalu socjalnego osobom eksmitowanym, który spoczywa na gminie. Ponadto w 2013 roku wypłacono 1 290 989 zł dodatków mieszkaniowych. W porównaniu z rokiem 2010 wielkość ta spadła o 227 041 zł czyli blisko 15%.

Mimo, iż liczba lokali socjalnych w ostatnich dwóch latach wzrosła to nadal zauważalne są niedobory w mieszkaniach socjalnych dla mniej zamożnych mieszkańców Miasta Chełmna. Sfera ta powinna znaleźć się w kręgu szerszych analiz i wsparcia ze strony podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie zasobem komunalnym w gminie.

3.15. Infrastruktura transportowa i techniczna

3.15.1 Infrastruktura transportowa

Sieć drogową na terenie miasta Chełmna tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które ze względu na funkcję jaką pełnią, dzieli się na poniższe kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Zarządcami dróg w zakresie planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy administracji:

- dróg krajowych – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział Bydgoszcz,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy,
- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych w Chełmnie,
- dróg gminnych – Burmistrz Chełmna.

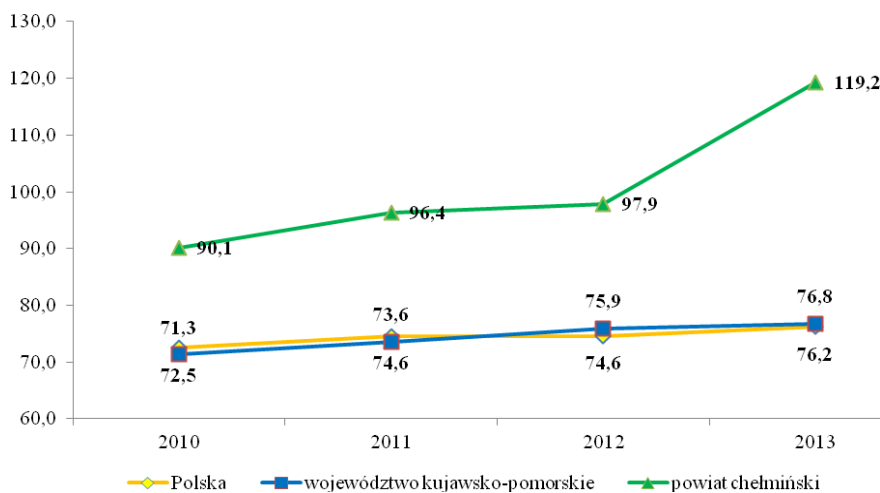
Przez obszar miasta Chełmna przebiega droga krajowa numer 91 łącząca Gdańsk z Cieszynem. Stanowi ona polską część międzynarodowego szlaku komunikacyjnego E75 Helsinki – Gdańsk – Łódź – Budapeszt – Ateny. Drogi powiatowe oraz gminne w większości modernizowane są na bieżąco a ich stan określa się jako dobry. W 2013 roku w powiecie chełmińskim istniało 241,9 km gminnych dróg gruntowych i w porównaniu z rokiem 2010

było ich mniej o 43,6 km. Długość dróg gruntowych powiatowych jest niewielka – 2,4 km i na przestrzeni lat 2010-2013 zmalała o 1,5 km. Rozkład dróg o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej prezentował się następująco:

- 397,9 km gminnych dróg i 230,4 km powiatowych dróg o nawierzchni twardej,
- 287,5 km gminnych dróg i 219,7 km powiatowych dróg o nawierzchni twardej ulepszonej.

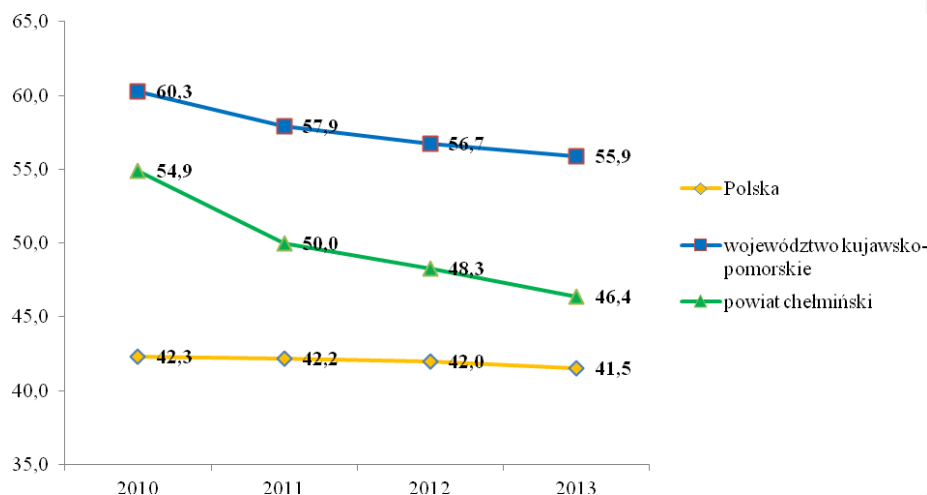
Na 100 km² powierzchni w powiecie chełmińskim w 2013 roku przypadało 119,2 km dróg o twardej nawierzchni oraz 46,4 km dróg o nawierzchni gruntowej. Pierwszy ze wskaźników prezentuje się zdecydowanie lepiej niż wartość osiągnięta w województwie kujawsko-pomorskim (76,8 km) oraz w całym kraju (76,2 km). Z kolei długość dróg o nawierzchni gruntowej przypadającej na 100 km² jest niższa niż wielkość przypadająca na województwo kujawsko-pomorskie (55,9 km) oraz większa niż wielkość osiągnięta w całym kraju (41,5 km). Dane prezentujące dynamikę zmian wymienionych wskaźników ukazują poniższe wykresy.

Wykres 13. Wskaźnik dróg o nawierzchni twardej w powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres 14. Wskaźnik dróg o nawierzchni gruntowej powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na terenie miasta Chełmna znajduje się obecnie niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych. W 2011 roku łączna długość tego typu rozwiązań infrastrukturalnych na terenie miasta wyniosła zaledwie 0,5 km. Do 2013 roku wybudowano dodatkowe 3 km ścieżek rowerowych. W stosunku do średniej krajowej czy wojewódzkiej wskaźnik ścieżek rowerowych przypadających na 10 tysięcy km² kształtował się na niskim poziomie. W 2013 roku wyniósł on w Chełmnie 2500 km, podczas gdy przeciętna dla kraju kształtowała się na poziomie 247,1 km i była zbliżona do wyniku województwa kujawsko pomorskiego – 319,2 km. Przebiegające przez teren Chełmna trasy rowerowe zostały omówione w dziale 3.13. Turystyka.

Obecnie w Chełmnie nie są prowadzone przewozy kolejowe. Dawna stacja została przekazana do innego użytku. Międzynarodowy port lotniczy znajduje się w Bydgoszczy oddalonej o 50 km od Chełmna. Kilka kilometrów od miasta tj. w Watorowie znajduje się prywatny Ośrodek Szkolenia Lotniczego wraz z lotniskiem, pozwalający na lądowanie małych samolotów prywatnych i turystycznych. Komunikację zbiorową z sąsiednimi gminami czy innymi miastami powiatowymi zapewnia łączność autobusowa. Z uwagi na dużą liczbę mieszkańców na terenie Chełmna wprowadzony został także system zbiorowej komunikacji pasażerskiej w formie linii obsługiwanej przez mikrobusy.

Głównego kierunku rozwoju miasta upatruje się w rozwoju proekologicznych rozwiązań umożliwiających transport wewnątrz miasta, który z jednej strony pozytywnie wpłynie na mobilność mieszkańców Chelmna, a z drugiej przyczyni się do wzrostu potencjału sektora turystyki.

3.15.2. Infrastruktura techniczna

Chelmno jest stosunkowo dobrze wyposażone w urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej. W zakresie zagospodarowania odpadów i odprowadzania ścieków miasto posiada odpowiednie zaplecze techniczne. **Wykaz ulic i obszarów na terenie miasta Chelmna objętych siecią kanalizacji sanitarnej i deszczowej:**

Osiedle Działki Miejskie

- Brzozowa,
- Śliwowa,
- Lipowa,
- Morelowa,
- Czereśniowa,
- Brzoskwiniowa,
- Planty Kolejowe,
- Tarasowa,
- Pod Skarpą,
- Wysoka,
- Przemysłowa,
- Kwiatowa,
- Konwaliowa,
- Storczykowa,
- Chabrowa.

Częściowo Os. Nad Browiną

- Żurawia,
- Osnowska,
- Kolibrowa,
- Kopernika 6, 7,
- Podgórna,

- Stroma,
- Oś. Raszei.

Na terenie miasta działa Oczyszczalnia Ścieków, która posiada wymagane obowiązującymi przepisami decyzje i pozwolenia do prowadzenia tego typu działalności. Zaopatrywanie miasta w wodę i odprowadzania ścieków leży w gestii Miejskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Chełmnie. Podstawowym źródłem zaopatrzenia miasta w wodę są wody podziemne występujące w utworach czwartorzędowych, w warstwach wodonośnych dobrze izolowanych od powierzchni. Istniejące ujęcie ze stacją wodociągową zaspokaja bieżące potrzeby mieszkańców i potrzeby rozwojowe miasta na najbliższe lata. Aktualnie korzysta z niego blisko 100% ludności miasta, jednakże nadal istnieją lokalizacje nie posiadające dostępu do sieci wodociągowej co prezentuje poniższe zestawienie (wykaz ulic i obszarów):

- ul. Żurawia (część za ul. Jaskółczą),
- Nad Browiną (za starówką),
- Uść,
- ul. Gorczyckiego (za ul. Chabrową),
- Powiśle,
- ul. Łąkowa (od ul. Panieńskiej),
- Wybudowanie (w kierunku „Sadpolu”),
- teren na Wybudowaniu, przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowo usługowej,
- teren między ul. Ogrodową i Panieńską, przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowej,
- teren między ul. Panieńską i Łąkową, przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowej,
- teren między ul. Nad Groblą i Wiklinową, przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowo usługowej,
- teren w pobliżu ul. Żurawiej i drogi na Dworzyska, przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowo usługowej,
- teren w pobliżu ul. Żurawiej w kierunku na Osnowo po prawej stronie, przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowej z dopuszczeniem usług,
- teren przy ul. Gorczyckiego (na Uść), przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowej,

- teren przy ul. Gen. Jastrzębskiego (w kierunku na jezioro Starogrodzkie), przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zabudowy mieszkaniowej.

Stan higieniczno-sanitarny ujęcia wody w Chełmnie jest oceniany jako dobry. Jakość wody pod względem bakteriologicznym odpowiada obowiązującym normom sanitarnym.

Podłączanie kanalizacji sanitarnej odbywa się etapami w miarę posiadanych i pozyskiwanych środków. Aktualnie już ponad 82% gospodarstw i podmiotów gospodarczych jest podłączonych do sieci. Alternatywą tego typu rozwiązania pozostają nadal zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Nr 26/2005 z dn. 24 października 2005 r., które zostało zmienione Rozporządzeniem Nr 18/2008 z dnia 22 lipca 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego Nr 111) ustanowiono Aglomerację Chełmno. Obejmuje ona obszar:

- miasto Chełmno,
- miejscowości z terenu Gminy Chełmno: wsi Osnowo, Kałdus, Nowe Dobra i Klamry,
- miejscowości z terenu Gminy Kijewo Królewskie: wsie Brzozowo i Watorowo.

Głównym celem powołania Aglomeracji jest utworzenie i modernizacja sieci kanalizacyjnej łączącej jednostki wchodzące w skład Aglomeracji. **Poniżej wymieniono obszary, które obecnie nie są podłączone do sieci kanalizacyjnej:**

Obszary o braku technicznych możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej:

- ul. Wybudowanie (osiedle domów jednorodzinnych),
- ul. Wybudowanie koło stacji paliw (wykonano projekt),
- Osiedle Dworzyska,
- teren nad osiedlem Nad Browiną przy ul. Żurawiej kierunku na Dworzyska (ul. Bażancia),
- teren przy ul. Żurawiej w kierunku na Osnowo,
- teren za ul. Kwiatową przy ul. Toruńskiej w kierunku na Uśc,
- teren przy ul. Gorczyckiego (Kałdus),
- teren przy ul. Gen. Jastrzębskiego,
- teren przy ul. Nad Groblą – ul. Wiklinowa,
- ul. Nad Browiną,
- ul. Toruńska przy Browinie,
- ul. Kilińskiego,

- ul. Gorczyckiego,
- ul. Powiśle,
- ul. Krótka (częściowo).

Ulice / budynki nie posiadające kanalizacji (brak sieci):

- Toruńska 31, 33, 35,
- Toruńska w kierunku na Uść,
- ul. Jastrzębskiego (za Kółkiem Rolniczym) SKR i nr 8a, 4,
- ul. Powiśle (również brak wodociągu),
- ul. Gorczyckiego za mostem w kierunku na Uść /Kałdus,
- Część ul. Gorczyckiego 3a, 9, 31, 27, 13, 25a, 15, 21,
- ul. Kilińskiego 1, 2, 3, 5, 6, 8,
- ul. Krótka 11, 13, 15, 17, 19, 17a/1,
- Stadion Miejski.

Wykaz budynków nie podłączonych do istniejącej kanalizacji miejskiej (posiadają szamba lub oczyszczalnie przydomowe):

- ul. Toruńska 44, 44b, 18, 22,
- ul. Kamionka 18c,
- ul. Nad Groblą 1, 3a, 5, 9,
- ul. Pod skarpą 13,
- ul. Podgórna 3, 5, 32,
- ul. Wiklinowa 28, 30, 5,
- ul. Chabrowa 23, 21.

Eksploatacją sieci gazowniczej w Chełmnie zajmuje się Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Obszar ten zasilany jest gazociągiem dystrybucyjnym wysokiego ciśnienia o średnicy 200 mm, przebiegający w relacji Grudziądz – Bydgoszcz o łącznej długości 8,8 km. Dodatkowo w użytku pozostaje gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 100 mm, który biegnie do miasta i posiada on długość 0,89 km. Gazociąg ten zasila stację gazową wysokiego ciśnienia (przepustowość stacji 9 000 m³/h), która jest zlokalizowana przy ul. Podgórnjej.

W zakresie infrastruktury technicznej podstawowe dane w odniesieniu do sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej przedstawiają się następująco:

Tabela 21. Infrastruktura techniczna na terenie miasta Chełmna w latach 2010-2014

Kanalizacja					
	Jednostka	2010	2011	2012	2013
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Km	66,9	66,9	66,9	66,9
ścieki odprowadzone	dm3	810	828	765	733
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	Osoba	17174	17147	17125	16834
Wodociągi					
	Jednostka	2010	2011	2012	2013
długość czynnej sieci rozdzielczej	Km	42,5	42,3	42,5	42,8
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dm3	674,2	651,2	638,3	617,5
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	Osoba	20044	19945	19898	19666
Gaz					
	Jednostka	2010	2011	2012	2013
długość czynnej sieci ogółem	M	43653	41719	42220	42220
odbiorcy gazu	gosp. domowe	5484	5494	5748	5405
zużycie gazu	tys. m3	4581,90	4046,00	4219,1	4614,4
ludność korzystająca z sieci gazowej	Osoba	16528	16402	17500	17317

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na przestrzeni lat 2010-2013 zmniejszyła się wielkość odprowadzonych ścieków o ponad 10%. Jest to wynikiem oszczędności mieszkańców oraz spadkiem ich liczby, co potwierdza także malejąca liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Podobne tendencje widoczne są także przy rozdysponowywaniu wody. Na skutek niższego przyrostu naturalnego oraz wzmożonej migracji mniej osób korzysta w Chełmnie z usług sieci wodociągowej. Obecnie blisko 85% mieszkańców korzysta z sieci gazowej. Wskaźnik ten wzrósł na przełomie ostatnich 4 lat. Świadczy to o względnie wysokim poziomie rozwoju miasta w tym aspekcie.

Miasto Chełmno nie posiada obecnie centralnego zaopatrzenia budownictwa mieszkaniowego i budynków użyteczności publicznej w energię ciepłą. Na terenie miasta nie działają zakłady produkujące ciepło ani jednostki zajmujące się jego dystrybucją. Głównym źródłem ogrzewania gospodarstw oraz podmiotów gospodarczych pozostają

instalacje centralnego ogrzewania, a także paleniska w postaci pieców ceramicznych. Z uwagi na niewielki zakres jaki obsługują indywidualne instalacje grzewcze należy ocenić te źródła ciepła jako rozwiązania o niewielkich mocach (jednostkowo rzędu kilku kilowatów). Dodatkowo na terenie Chełmna działają aktualnie lokalne kotłownie będące własnością m.in. zakładów przemysłowych, placówek użyteczności publicznej, wojska, Zespołu Klasztornego. W celach ciepłowniczych wykorzystywane są przede wszystkim gaz ziemny, węgiel kamienny i produkty węglpochodne, olej opałowy, gaz propan-butan, energia elektryczna, mazut i drewno. Oparcie produkcji ciepła na terenie gminy na wymienionych materiałach powoduje wytwarzanie znacznej ilości substancji szkodliwych dla środowiska. W celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w mieście, coraz częściej modernizuje się kotłownie indywidualne opalane węglem na kotłownie olejowe czy gazowe. Coraz bardziej popularna staje się również termomodernizacja budynków.

Reasumując Miasto Chełmno posiada przestarzałe systemy instalacji źródeł ciepła. W związku z założeniami pakietu klimatycznego, strategii Europa 2020 oraz dokumentów na poziomie krajowym, wskazujących cel redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery należy szczególne miejsce poświęcić rozwojowi projektów związanych z tzw. zieloną gospodarką, tworzeniem zielonych miejsc pracy a także na włączeniu czystych technologii pozyskiwania ciepła wykorzystujących odnawialne źródła energii.

W zakresie odpadów komunalnych kluczowe znaczenie ma wykorzystanie dobrze wyposażonego składowiska znajdującego się na gruntach podmiejskiej wsi Osnowo. Posiada ono możliwości zabezpieczenia potrzeb najbliższych gmin na co najmniej 15 lat.

Chełmno wyposażone jest w Główny Punkt Zasilania o napięciu 110kV/15kV zlokalizowany we wschodniej części miasta. W stacji zainstalowane są dwa transformatory po 16 MVA każdy, co gwarantuje stabilne dostawy energii elektrycznej. Z czasem modernizacji wymagać będzie sieć energetyczna na obszarze Starego Miasta, gdyż w miarę wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną niektóre linie kablowe mogą stanowić barierę dla zwiększonych poborów.

Mieszkańcy Chełmna posiadają dostęp do sieci telekomunikacji stacjonarnej. Na obszarze miasta działają także wszyscy operatorzy sieci komórkowej i nie odnotowuje się problemów z zasięgiem. Usługi internetowe świadczone są przez spółki oferujące telefonię komórkową oraz stacjonarną. Na terenie powiatu zlokalizowany jest także nadajnik sieci internetowej radiowej. Część mieszkańców może także swobodnie korzystać z sieci kablowej.

3.16. Organizacje pozarządowe

Lokalna aktywność społeczna jest jednym z fundamentalnych czynników stymulujących rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Jednym z przejawów idei społeczeństwa obywatelskiego jest tworzenie i rozwój działalności różnego typu instytucji, organizacji, związków i stowarzyszeń, niezależnych od państwa, umożliwiających samodoskonalenie się obywateli. Organizacje pozarządowe wnoszą olbrzymi wkład w demokratyzację społeczeństwa obywatelskiego.

Najczęściej spotykaną formą organizacji samorządowych są stowarzyszenia oraz fundacje. Ponadto, oprócz wymienionych organów, do organizacji pozarządowych (zgodnie z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. Dz. U. 2014 poz. 1118) zaliczamy także: osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną), niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w mieście Chełmnie w 2013 roku działały 74 organizacje pozarządowe, z czego 64 to stowarzyszenia a 10 fundacje. Liczba ta w stosunku do 2008 roku wzrosła o 4 jednostki. W Chełmnie funkcjonuje wiele organizacji o zasięgu lokalnym, a także oddziałów terenowych organizacji o zasięgu ogólnopolskim, m.in. Polski Komitet Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie Ludzie – Ludziom, Fundacja Wspierania Osób Niepełnosprawnych NASZ DOM, Stowarzyszenie Dzieci, Młodzieży i Osób Niepełnosprawnych „Światelko Nadziei”, czy Fundacja „Rodzina Przymierza”. Systematyczny wzrost ilości organizacji na terenie miasta Chełmna jest rezultatem postępującego zwiększenia świadomości społecznej, eskalacji zaufania obywatelskiego w zakresie zrzeszania się osób realizujących wspólne cele, czy też rozwijania swoich zainteresowań. Pozytywne oddziaływanie na zaistniały stan rzeczy ma także szereg regulacji prawnych pogłębiających i ułatwiających współpracę administracji z sektorem pozarządowym, jak również możliwość pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania działań statutowych, których organizacje pozarządowe nie mogłyby realizować z własnych środków.

Miasto Chełmno podejmuje współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na jego terenie, której zasady aktualnie regulują zapisy „Programu współpracy Gminy Miasto Chełmno z organizacjami pozarządowymi na 2015 rok”. Według wytycznych niniejszego opracowania cele szczegółowe współpracy wyglądają następująco:

- wzmocnienie pozycji organizacji pozarządowych i zapewnienie im równych z innymi podmiotami szans w realizacji zadań publicznych, poprzez wspieranie oraz powierzanie im zadań z zapewnieniem odpowiednich środków na ich realizację,
- integracja podmiotów realizujących zadania publiczne,
- zwiększenie wpływu organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych na kreowanie polityki społecznej,
- poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców Chełmna, prezentacja dorobku organizacji pozarządowych i promowanie ich osiągnięć.

Wzajemna współpraca dotyczy wielu dziedzin między innymi: kultury fizycznej i sportu, przeciwdziałania patologiom społecznym, integracji europejskiej, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, ochrony i promocji zdrowia, ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego czy działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Współpraca podejmowana jest głównie z formie zlecenia organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych, wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności, konsultowania projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych oraz tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Jest to podstawowe narzędzie umożliwiające diagnozowanie obecnej sytuacji danego podmiotu w kontekście planowania jego dalszego rozwoju.

W odniesieniu do Strategii Rozwoju Gminy Miasta Chełmna SWOT ma na celu:

- zidentyfikowanie mocnych oraz słabych stron Chełmna, przy czym w wyniku badania mocnych stron wskazane zostają czynniki, które należy dalej rozwijać i doskonalić, z kolei wykrycie słabych stron w założeniu ma doprowadzić do ich eliminowania bądź ograniczenia do akceptowalnego poziomu,
- zidentyfikowanie i rozwijanie występujących szans oraz ujawnienie i przeciwdziałanie zagrożeniom.

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • potencjał regionalny • historyczny i archeologiczny potencjał miasta Chełmna • wysoka aktywność społeczna • wysoki poziom artystyczny organizacji kulturalnych • atrakcyjne wydarzenia o charakterze kulturalnym i sportowych • potencjał do rozwoju turystyki religijnej • wysokiej klasy dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne • korzystna lokalizacja miasta Chełmna względem trasy 91 • walory przyrodnicze Parku Krajobrazowego • szerokie kontakty międzynarodowe • umieszczenie miasta Chełmna na Liście Pomników Historii Prezydenta RP • wysoka zdawalność egzaminów maturalnych i zawodowych • promocja Chełmna jako „miasta zakochanych” • posiadanie przez Chełmno Certyfikatu - Najlepszy Produkt Turystyczny Polski – nadany przez POT i Najlepszy Produkt Turystyczny województwa kujawsko-pomorskiego nadanego przez K-POT • lokalizacja Chełmna na Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające środki finansowe na promocję Miasta Chełmna • brak osobnego biura Informacji Turystycznej • ograniczony zasób mieszkań socjalnych i komunalnych • edukacja – niedostosowany system nauczania do potrzeb rynku pracy • niewystarczająca infrastruktura społeczna wobec aktualnej sytuacji demograficznej(DPS, Domy Diennej Opieki, żłobki) • brak szkolnictwa artystycznego • lokalizacja (względem autostrady A1) • wysoka stopa bezrobocia • podział administracyjny (gmina wiejska, miejska) utrudniający realizację przedsięwzięć • ograniczona liczba terenów inwestycyjnych • znaczna powierzchnia miasta stanowi tereny zalewowe • mentalność mieszkańców • niski wskaźnik przedsiębiorczości • nieefektywna współpraca samorządowa • wysoki wskaźnik ubóstwa • ograniczone możliwości pozyskania środków na konserwację i rewitalizację przez prywatnych właścicieli kamienic. • brak lokalnych touroperatorów zajmujących się turystyką przyjazdową do Chełmna

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie sieci lokalnych produktów regionalnych • utworzenie wioski tematycznej (Jezioro Starogrodzkie + Góra św. Wawrzyńca) • szeroka promocja miasta w Polsce i za granicą • pozyskiwanie obiektów powojсковych • zakup budynków jednostki wojskowej znajdujących się przy ul. Biskupiej • wzmocnienie współpracy międzynarodowej • wzmocnienie współpracy samorządowej • rozwijanie dotychczasowej oferty turystycznej dla zróżnicowanych grup odbiorców (indywidualnych, biznesowych, grup szkolnych, rodzin, itp.) • utworzenie w Chełmnie Lokalnej Organizacji Turystycznej • rozwój działalności usługowo-wytwórczej pozyskiwanie funduszy zewnętrznych, w tym UE 	<ul style="list-style-type: none"> • niekorzystna struktura demograficzna • niekorzystne ukształtowanie terenu • lokalizacja strefy ochrony konserwatorskiej i Parku Krajobrazowego • nakładanie zadań centralnych na samorząd bez zabezpieczenia dodatkowych środków na realizację. • ograniczone środki budżetowe przeznaczone na realizację inwestycji • niewystarczające środki w budżecie miasta przeznaczone na promocję i turystykę • brak lokalnych touroperatorów zajmujących się turystyką przyjazdową do Chełmna

5. WIZJA I MISJA

Plany rozwojowe Gminy Miasto Chełmno do 2020 roku koncentrują się wokół potencjału gospodarczego, turystycznego oraz społecznego miasta. Pierwszy z nich związany jest przede wszystkim z dążeniem do przyciągnięcia nowych strategicznych inwestorów, mogących wpłynąć na wizję miasta jako ośrodka promującego innowacyjne przedsięwzięcia. Zdecydowana przewaga konkurencyjna w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego postrzegana jest z jednej strony przez blisko 800-letnią historię miasta, z drugiej przez funkcjonowanie w jego obrębie i okolicy cennych terenów przyrodniczych. Trzeci potencjał jest bezpośrednio powiązany kilkoma czynnikami: utworzeniem i poprawą bazy edukacyjnej, zwiększeniem efektywności mechanizmów pomocy społecznej, stworzeniem zintegrowanej oferty kulturalnej, poprawą jakości obsługi zdrowia czy poszerzeniem kalendarza imprez sportowo-rekreacyjnych. Wykorzystanie tych trzech elementów ma kluczowe znaczenie dla jakości życia mieszkańców, skutecznego funkcjonowania miasta w obszarach stanowiących podstawę jego działalności, a przede wszystkim pozwolić może na intensyfikację rozwoju społeczno-gospodarczego Chełmna. W związku z powyższym Wizja Gminy Miasto Chełmno sformułowana została następująco:

Wizja określa priorytetowe założenia rozwojowe miasta Chełmna, wyznaczając tym samym kluczowe obszary, w jakich koncentrować ma się polityka lokalnego samorządu

w okresie do 2020 roku. Kompleksowe podejście zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju (gospodarka – turystyka – dziedzictwo historyczne – człowiek) pozwala realizować zadania najbliższe mieszkańcom – części środowiska lokalnego stanowiącego podstawowy czynnik kształtujący wizerunek miasta. Wizja opisuje przyszły obraz Chełmna jako ośrodka miejskiego charakteryzującego się oferowaniem wysokiej jakości życia, co uchroni miasto przed ekspansją negatywnych trendów związanych ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców. Zdefiniowanie wizji rozwoju miasta Chełmna pozwala także na sformułowanie jego misji. O ile wizja przedstawia kierunek, za którego wdrażanie powinni czuć się odpowiedzialni wszyscy mieszkańcy miasta, o tyle misja wskazuje na instrumenty, które lokalny samorząd będzie wykorzystywał do skutecznej realizacji przyjętej wizji.

Misją Chełmna jest osiągnięcie trwałego, akceptowanego społecznie rozwoju miasta, przy optymalnym wykorzystaniu potencjału kulturalnego, społecznego, turystycznego, historycznego i gospodarczego

Misja jednostki samorządu terytorialnego definiuje naturę jego działań, ze względu na jego rolę i zasadnicze funkcje do spełnienia na rzecz rozwoju i zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Misja służy przede wszystkim określeniu systemu wartości, jakie przyświecają władzom i społeczności w drodze do osiągnięcia przyjętego w wizji przyszłego obrazu Chełmna.

Głównym realizatorem celów przyjętych w Strategii Rozwoju Gminy Miasto Chełmno będzie samorząd, który z mocy Ustawy o samorządzie gminnym odpowiedzialny jest za zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, którą reprezentuje, w związku z czym misja będzie odnosić się bezpośrednio do starań wskazanego podmiotu.

6. CELE STRATEGICZNE

Dla urzeczywistnienia zdefiniowanej wizji rozwoju Gminy Miasto Chełmno wskazano cztery równorzędne cele strategiczne:

CEL STRATEGICZNY I – CHEŁMNO MIASTEM ZAPEWNIAJĄCYM WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCOM

Celem działań podejmowanych przez władze Chełmna jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców miasta. Permanentne podnoszenie poziomu życia obywateli oraz jakości i dostępności usług z zakresu ochrony zdrowia, kultury, pomocy społecznej czy edukacji należy uznać za podstawowe założenie dla opracowania Strategii. Stąd też uwydatnienie tego właśnie czynnika na poziomie celu strategicznego wydaje się szczególnie istotne.

CEL STRATEGICZNY II – CHEŁMNO ATRAKCYJNYM CENTRUM LOKOWANIA INWESTYCJI

Aktualnie podstawowym czynnikiem rozwoju regionalnego jest atrakcyjność gospodarcza. To dzięki możliwości zaoferowania lepszych warunków inwestowania od innych lokalizacji na terenie miasta powstają zakłady świadczące różnorodne usługi, co z kolei przynosi pozytywne rezultaty we wszystkich gałęziach życia społecznego. Chełmno ze względu na niewielką powierzchnię, niedobór terenów inwestycyjnych oraz brak

zachęt o charakterze fiskalnym przegrywa walkę o inwestorów z innymi obszarami w pełni uzbrojonymi i umiejscowionymi w obrębie stref ekonomicznych czy parków technologicznych. Z uwagi na położenie (przy trasie krajowej nr 91, w pobliżu dużych miast Torunia, Bydgoszczy) szansą miasta są nowoczesne firmy usługowe (np. transportowe, spedycyjne, budowlane), które potrafią dobrze wykorzystać jego lokalizację. Z drugiej strony filarem programowania europejskiego, krajowego i regionalnego jest innowacyjność. Z uwagi na brak szkolnictwa wyższego oraz dużego przemysłu produkcyjnego dostrzega się możliwość budowania innowacyjności wokół posiadanych zasobów, w tym historycznych, np. rozwijając sektor turystyki.

Przyciąganie kapitału inwestycyjnego wymaga odpowiedniej promocji, dzięki której poprawi się wizerunek miasta, postrzeganego jako ośrodek sprawnie i nowoczesnie zarządzany, oparty na innowacyjnej gospodarce. Należy więc zadbać o obecność miasta w mediach, promocji poza granicami kraju poprzez miasta partnerskie, poszukiwanie nowych więzi partnerskich o charakterze gospodarczym i nadawanie istniejącym kontaktom partnerskim bardziej gospodarczego charakteru.

CEL STRATEGICZNY III – CHEŁMNO WAŻNYM OŚRODKIEM TURYSTYCZNYM NA MAPIE ŚWIATA

Chełmno jest miastem o dużym potencjale turystycznym, o charakterze głównie zabytkowym. Niektóre zabytki sakralne Chełmna, z przyczyn technicznych i finansowych, nie są udostępniane odwiedzającym przez cały rok. Niezbędnym elementem poszerzenia bazy turystycznej miasta jest rewitalizacja części zabytkowej Chełmna. W celu rozwoju branży turystycznej miasto powinno zastosować zachęty inwestycyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw wspierających rozwój tej gałęzi (lokalni touroperatorzy, obiekty hotelarskie czy gastronomiczne). Dodatkowym atutem byłaby budowa obiektów turystyczno-rekreacyjnych oraz imprez o ponadregionalnym znaczeniu, które nie tylko przyciągnęłyby dodatkowych odwiedzających, ale także utrzymałyby ich na więcej niż jeden dzień. Istotną determinantą rozwoju turystyki jest też sieciowanie w ogólnopolskich, europejskich czy światowych organizacjach, szlakach czy sieciach networkingowych. Warto nadmienić, iż turystyka to jedyny sektor gospodarki, który w dobie kryzysu odnotowuje stały wzrost udziału w PKB.

CEL STRATEGICZNY IV – CHEŁMNO PRZYJAZNE ŚRODOWISKU

Ekologiczny charakter działalności miasta Chełmna w dobie dbałości o ograniczoną emisję gazów cieplarnianych ma szczególne znaczenie i wpływa pośrednio także na osiągnięcie pozostałych celów strategicznych ustanowionych w toku tworzenia niniejszej Strategii. Takie aspekty jak wybudowane drogi rowerowe, zwiększenie udziału OZE wśród źródeł dostarczających energii czy usuwanie materiałów zawierających azbest wpłynie pozytywnie nie tylko na „zielony” wizerunek miasta, lecz również na poprawę jakości życia mieszkańców. Warto też wesprzeć rozwój i promocję podejścia prokonsumenckiego w zakresie użytkowania odnawialnych źródeł energii.

7. PLANY OPERACYJNE

Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Miasto Chełmno opiera się na 9 polach rozwoju stanowiących zasadnicze strefy tematyczne aktywności samorządu wypełniające zapisy misji i wizji rozwoju miasta oraz odnoszące się w sposób bezpośredni do ustanowionych celów strategicznych. Dla każdego z pól rozwoju sprecyzowano cele operacyjne, stanowiące opis pożądaných kierunków zmian lub stanu docelowego w perspektywie do 2020 roku. Cele operacyjne wyznaczają rzeczywisty zakres zadaniowy Strategii Rozwoju Gminy Miasto Chełmno.

Proces planowania strategicznego oparty był na zidentyfikowanych w trakcie przeprowadzanych konsultacji potrzebach mieszkańców i odnosi się do konkretnych, rzeczywistych problemów. Do poszczególnych celów operacyjnych, będących odpowiedzią na zgłaszane problemy, przyporządkowano odpowiednie działania i projekty, które odnoszą się wprost do postulatów i oczekiwań rozpoznanych podczas prac diagnostycznych. Konstrukcja taka jest zgodna z obecnymi wytycznymi wdrażania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, która może być przełożona również na poziom lokalny. Wytypowane cele szeregują wiązki zadań, które w sposób kompleksowy odpowiadają na potrzeby Chełmna a równocześnie skłaniają do kooperacji wszystkich aktorów życia publicznego. Poniżej wyszczególniono charakterystykę poszczególnych pól rozwoju.

Pole rozwoju	Planowane działania
Infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby inwestycji na obiektach zabytkowych - rozwój infrastruktury turystycznej i paraturystycznej - rozwój budownictwa mieszkaniowego - zwiększenie dostępności do sieci kanalizacyjnej oraz gazowej - zwiększenie środków budżetowych na remonty obiektów zabytkowych - zwiększenie zakresu i poziomu inwestycji, w tym dotyczących remontów dróg, budowy ścieżek rowerowych, parkingów

	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie/urozmaicenie infrastruktury sportowej (kort tenisowy, park linowy...)
<p>Ochrona środowiska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery - pozyskanie zewnętrznych środków oraz uruchomienie programów wewnętrznych zwiększających udział czystych technologii oraz wykorzystanie technologii OZE na terenie miasta Chełmna - poprawa efektywności oświetlenia ulicznego - tworzenie „zielonych miejsc pracy” na terenie miasta - efektywnie wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania do usuwania materiałów zawierających azbest - zwiększenie efektywności wykorzystania potencjału rzeki Wisły na potrzeby rozwoju gospodarczego miasta - uregulowanie stosunków rzecznych rzeki Wisły - poprawa skuteczności działań w zakresie minimalizacji systemów energetycznych opartych na tradycyjnej metodzie ogrzewania - efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych - utworzenie ścieżek dydaktycznych
<p>Edukacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie dostępności oferty edukacyjno-zawodowej na terenie miasta Chełmna - poszerzenie oferty kształcenia policealnego i pomaturalnego - dostosowanie systemu edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy - utworzenie miejsc opieki dla dzieci do lat 3 - stworzenie modelu współpracy władz miasta i powiatu w obszarze edukacji

	<ul style="list-style-type: none"> - działania zmierzające do poprawy jakości i dostępności opieki zdrowotnej w placówkach oświatowych - zwiększenie dostępności do opieki psychologicznej w placówkach oświatowych - poprawa bazy naukowej, w szczególności informatycznej w placówkach szkolnych - zwiększenie świadomości rodziców w zakresie wykształcenia dzieci
Pomoc społeczna	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie aktywności społecznej wśród mieszkańców miasta Chełmna - zmniejszenie poziomu zubożenia i pauperyzacji społecznej - utworzenie infrastruktury wsparcia dla osób starszych, niepełnosprawnych i ubogich - poprawa świadomości w zakresie negatywnego wpływu substancji psychoaktywnych poprzez aktywne i powszechne kampanie społeczne i profilaktyczne - stworzenie kompleksowej i ogólnodostępnej oferty dla osób starszych, niepełnosprawnych i ubogich - wzmocnienie współpracy pomiędzy NGO a Urzędem Miasta Chełmna - zwiększenie efektywności mechanizmów wspierających system pomocy społecznej i walki z negatywnymi zjawiskami społecznymi - wsparcie działań w zakresie ekonomii społecznej
Ochrona zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie dostępności do usług poradni specjalistycznych - skrócenie okresu oczekiwania na badania specjalistyczne - opracowanie i wdrożenie programów profilaktyki zdrowotnej

	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości infrastruktury ochrony zdrowia - zwiększenie dostępności miejsc w ZOL w ramach NFZ
Kultura	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie/opracowanie zintegrowanej i kompleksowej oferty kulturalnej - podniesienie świadomości kulturalnej społeczeństwa - opracowanie efektywnego modelu promocji kulturalnej - wykorzystanie potencjału zabytkowej architektury miasta Chełmna - poszerzenie kalendarza imprez kulturalnych
Sport i rekreacja	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie oferty imprez rekreacyjno-sportowych - rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej - prowadzenie działań promujących aktywne spędzanie czasu wolnego wśród mieszkańców
Turystyka	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie zintegrowanych produktów turystycznych - efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego miasta Chełmna - stworzenie systemu zachęt dla przedsiębiorców i nowych inwestorów przy tworzeniu bazy noclegowej, gastronomicznej, biur podróży i nowych atrakcji turystycznych - zwiększenie środków budżetowych na promocję turystyczną
Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie miasta przyjaznego inwestorom - wzmocnienie współpracy z sąsiednimi gminami w celu pozyskania dużych inwestorów poprzez stworzenie zintegrowanej oferty inwestycyjnej

	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie nowych terenów inwestycyjnych - stworzenie systemu zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców - utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości
--	---

Projekty służące realizacji zidentyfikowanych pól rozwoju

Projekty strategiczne służące realizacji celów zawartych w Strategii Rozwoju Miasta Chełmna:

Zadanie 1

Nazwa zadania: Program oczyszczania miasta z azbestu

Zadanie obejmuje aktualizację inwentaryzacji oraz pozyskanie środków na utylizację azbestu zlokalizowanego na budynkach użyteczności publicznej. Dodatkowo planuje się pozyskanie środków na program regrantingu umożliwiający wsparcie finansowe skierowane do właścicieli budynków prywatnych, przeznaczone na utylizację azbestowych pokryć dachowych oraz innych elementów z płyt cementowo-azbestowych.

Założenia programu będą zgodne z Rezolucją z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której Rada Ministrów została wezwana m.in. do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski oraz Ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z 1998 r., Nr 156, poz. 1018, z 2000 r. Nr 88, poz. 986, oraz z 2001 r. Nr 100, poz. 1085 i Nr 154, poz. 1793) oraz odpowiednimi przepisami wykonawczymi do tej ustawy. Ponadto w Narodowym Programie Przygotowania do Członkostwa w UE (NPPC) przedsięwzięcia te zaliczone zostały do priorytetowych zadań dostosowawczych w obszarze „Środowisko”.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 2

Nazwa zadania: Przygotowanie dokumentacji technicznej oraz niezbędnych pozwoleń dla projektów strategicznych na lata 2014-2020

Zadanie obejmuje przygotowanie niezbędnej dokumentacji technicznej, uzgodnień oraz pozwoleń dla projektów strategicznych miasta, w tym: drogowych, budowy sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz wodociągowej, obiektów kubaturowych. W ramach zadania przygotowane zostaną harmonogramy realizacji inwestycji oraz strategie pozyskania środków zewnętrznych wraz z niezbędną dokumentacją aplikacyjną, zarówno na pokrycie kosztów przygotowania, jak i realizacji zadań.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 3

Nazwa zadania: Utworzenie strefy ekonomicznej miejsko-gminnej

Zadanie obejmuje utworzenie we współpracy z Gminą Chełmno wyodrębnionej administracyjnie strefy, w której działalność gospodarcza będzie prowadzona na preferencyjnych warunkach. Przedsiębiorstwom które uzyskają zezwolenie na działalność w strefie, przysługiwać będzie pomoc w formie zwolnienia podatkowego.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 4

Nazwa zadania: Roboty remontowo-konserwatorskie elewacji kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Chełmnie

Zadanie obejmuje prace remontowo-konserwatorskie elewacji kościoła archiprezbiterialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Chełmnie, zwanego potocznie "Farą". Ten gotycki kościół zbudowany w latach 1280-1320 był przedmiotem prac konserwatorskich w ramach projektu „Ochrona dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Realizator: Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Zadanie 5

Nazwa zadania: Prace remontowo- konserwatorskie kamienic w obrębie Starówki

Przedmiotem prac remontowo-konserwatorskich będą kamienice wpisane do rejestru zabytków.

Realizator: Właściciele kamienic, Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 6

Nazwa zadania: Remont pokrycia dachowego oraz prace remontowo-konserwatorskie elewacji kościoła Ducha Świętego

Zadanie obejmuje remont pokrycia dachowego oraz prace remontowo-konserwatorskie elewacji kościoła Ducha Świętego w Chełmnie, dawnego kościoła szpitalnego. Obecnie kościół jest udostępniony do zwiedzania i służy bractwu rycerskiemu „Chorągiew Ziemi Chełmińskiej”.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 7

Nazwa zadania: Prace remontowo-konserwatorskie elewacji kościoła pod wezwaniem św. Jakuba Starszego i św. Mikołaja

Zadanie obejmuje prace remontowo-konserwatorskie kościoła pod wezwaniem św. Jakuba Starszego i św. Mikołaja tzw. gimnazjalnego. To dawny kościół franciszkański, położony w zachodniej części chełmińskiego starego miasta, w bloku ograniczonym ulicami Biskupią, Franciszkańską, Dominikańską i Klasztorną. Obecnie jest to kościół filialny w parafii Wniebowzięcia NMP.

Realizator zadania: Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Zadanie 8

Nazwa zadania: Budowa mariny na nabrzeżu rzeki Wisły

Zadanie obejmuje budowę małego portu przystosowanego do przybijania, cumowania i postoju jachtów i innych niewielkich jednostek pływających. Marina ma być

wyposażona w pomost stały umożliwiający bezpieczne dobijanie jednostek. Rozważana jest lokalizacja stacji paliwowej, dźwigu, slipu oraz urządzeń sanitarnych.

Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia liczby turystów odwiedzających miasto, a także korzystających z infrastruktury kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej i oferty kulturalnej.

Projekt wpisuje się w założenia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 –Plan modernizacji 2020+, gdzie odtworzenie transportowego znaczenia dróg wodnych (zwłaszcza MDW E40), także na ich wykorzystanie turystyczne (zwłaszcza MDW E70) jest jednym z celów priorytetowych dokumentu.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 9

Nazwa zadania: Wzmocnienie wałów przeciwpowodziowych wzdłuż drogi wodnej E40 i E 70

Zadanie przewiduje remont i wzmocnienie wałów przeciwpowodziowych w mieście wzdłuż rzeki Wisły. Projekt wpisuje się w założenia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 –Plan modernizacji 2020+, gdzie odtworzenie transportowego znaczenia dróg wodnych (zwłaszcza MDW E40), także na ich wykorzystanie turystyczne (zwłaszcza MDW E70) jest jednym z celów priorytetowych dokumentu.

Realizator: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 10

Nazwa zadania: Termomodernizacja budynku Kina „Rondo”

Zadanie obejmuje wykonanie termomodernizacji ścian oraz stropodachu wraz z wymianą źródła ciepła w budynku Kina „Rondo”, zlokalizowanym przy ulicy Dworcowej.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 11

Nazwa zadania: Modernizacja obiektu Amfiteatru

Zadanie obejmuje modernizację obiektu amfiteatru miejskiego wraz przebudową sceny oraz widowni oraz zagospodarowaniem otaczającego terenu.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 12

Nazwa zadania: Rewitalizacja i adaptacja zdegradowanych terenów powojkowych przy ul. Biskupiej na funkcje mieszkalne, usługowe i publiczne

Zadanie obejmuje prace remontowo-budowlane obiektów powojkowych w celu adaptacji na cele mieszkalne, usługowe i publiczne. Powierzchnie przeznaczone będą między innymi na stworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Inkubatora Organizacji Pozarządowych

Realizator: Agencja Mienia Wojskowego, Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 13

Nazwa zadania: Modernizacja i adaptacja budynku komunalnego przy ul. Biskupiej 14 na funkcje społeczne i oświatowe

Zadanie obejmuje prace remontowo-budowlane budynku zlokalizowanego przy ul. Biskupiej 14 na funkcje społeczno-edukacyjne, w tym na potrzeby osób niepełnosprawnych.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno. Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo Prowincja Chełmińsko-Poznańska

Zadanie 14

Nazwa zadania: Budowa miejsc parkingowych przy ul. Biskupiej 14

Zadanie obejmuje budowę nowych miejsc parkingowych przy budynku zlokalizowanym przy ul. Biskupiej 14. Projekt komplementarny z zadaniem „Modernizacja i adaptacja budynku komunalnego przy ul. Biskupiej 14 na funkcje społeczne i oświatowe”.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno.

Zadanie 15

Nazwa zadania: Budowa sygnalizacji świetlnej w wybranych lokalizacjach na terenie Miasta

Zadanie obejmuje budowę sygnalizacji świetlnej w lokalizacjach wybranych w konsultacjach społecznych na terenie Miasta Chełmna.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie

Zadanie 16

Nazwa zadania: Rewitalizacja nawierzchni ulic w obrębie Starego Miasta

Zadanie obejmuje wymianę nawierzchni ulic zlokalizowanych w kwartale Starego Miasta z asfaltowej na kamienną. Zadanie jest komplementarne do wcześniejszych etapów prac zrealizowanych w ramach projektu „Ochrona dziedzictwa kulturowego Miasta Chełmna” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 17

Nazwa zadania: Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne

Zadanie obejmuje modernizację systemu oświetlenia ulicznego. Celem zadania jest ograniczenie emisji dwutlenku węgla poprzez poprawę efektywności energetycznej systemu.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 18

Nazwa zadania: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach zlokalizowanych na terenie Gminy Miasto Chełmno

Zadanie obejmuje zastosowanie produkcji energii z instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii w budynkach użyteczności publicznej, obiektach komunalnych, budynkach usługowych i produkcyjnych oraz budynkach mieszkalnych ulokowanych na terenie Gminy Miasto Chełmno. Rozważa się zastosowanie: systemów fotowoltaicznych, pozyskiwanie energii ze źródeł geotermalnych, kolektory słoneczne, małe elektrownie wiatrowe. Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂ i innych szkodliwych substancji do

atmosfery. Program będzie realizowany przy uwzględnieniu lokalizacji miasta na terenie Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 19

Nazwa zadania: Budowa farmy fotowoltaicznej

Zadanie obejmuje budowę naziemnej farmy fotowoltaicznej. Przewidywana lokalizacja przedsięwzięcia to południowa część miasta. Energia produkowana w farmie będzie sprzedawana bezpośrednio do sieci energetycznej.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno, rozważane partnerstwo.

Zadanie 20

Nazwa zadania: Rewaloryzacja Ośrodka Wypoczynkowego nad Jeziorem Starogrodzkim

Zadanie obejmuje roboty budowlano-remontowe w zakresie rewaloryzacji dróg wewnętrznych, infrastruktury sieciowej, obiektów sportowych oraz oświetlenia na terenie ośrodka.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 21

Nazwa zadania: Modernizacja Stadionu Miejskiego

Zadanie obejmuje modernizację bieżni, skoczni, rzutni. Planuje się także remont ogrodzenia oraz parkingu wraz z modernizacją dróg dojazdowych prowadzących do obiektu.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 22

Nazwa zadania: Budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej nr 2

Zadanie obejmuje budowę hali sportowej na użytek Szkoły Podstawowej nr 2 przy ul. 22 Stycznia.

W ramach zadania przewidziany jest również zakup niezbędnego wyposażenia.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 23

Nazwa zadania: Rewaloryzacja oraz rewitalizacja parków miejskich Starych i Nowych Plantów

Zadanie obejmuje rewaloryzację oraz rewitalizację parku Stare Plany (dawniej: Stara Promenada), który jest najstarszym chełmińskim parkiem. Park powstał w 1825 roku, składa się z 3 tarasów i zajmuje obszar 3,6ha terenu między ulicami Wodną i Rybacką.

W ramach zadania przewiduje się również odnowienie parku Nowe Planty (dawniej: Promenada) powstałego w latach 1834-1835. Park położony jest w miejscu starych rowów obronnych i rozciągają się od ul. Wodnej do Bramy Grudziądzkiej i zajmują ok. 5,8ha.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 24

Nazwa zadania: Rewaloryzacja oraz rewitalizacja parków Słowackiego i XXX-lecia

Zadanie obejmuje rewaloryzację oraz rewitalizację Park Słowackiego utworzonego w 1906, który w pierwotnym założeniu miał stanowić część ośrodka uzdrowiskowego, położonego w południowej części miasta oraz Parku XXX-lecia zlokalizowanego w sąsiedztwie Kasyna Wojskowego nr 220, w sąsiedztwie Alei 3-Maja.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 25

Nazwa zadania: Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz sieci wodociągowej na obszarze dzielnic Dworzyska, Uść oraz Osiedle Wybudowanie

Zadanie obejmuje budowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz sieci wodociągowej w dzielnicach miasta: Dworzyska, Uście oraz Osiedle Wybudowanie.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 26

Nazwa zadania: Uzupełnienie zabudowy na ul. Kościelnej z przeznaczeniem na cele mieszkaniowe

Zadanie obejmuje zabudowę plomby na ulicy Kościelnej. Powstały budynek zostanie przeznaczony na cele mieszkaniowe.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 27

Nazwa zadania: Budowa sieci gazowej na terenie dzielnic Działki Miejskie i Działki Kolejowe

Zadanie obejmuje budowę infrastruktury sieciowej zaopatrzenia w gaz ziemny na terenie osiedli Działki Miejskie oraz Działki Kolejowe.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 28

Nazwa zadania: Budowa trasy pieszo-rowerowej nad Jezioro Starogrodzkie w Chełmnie

Projekt zakłada realizację wydzielonej trasy pieszo-rowerowej łączącej zespół Starego Miasta z Ośrodkiem Wypoczynkowym nad Jeziorem Starogrodzkim. Wybudowanie wskazanego szlaku pozwoli połączyć ważne obiekty turystyczne, a także wpłynie pozytywnie na aktywność społeczności lokalnej i spadek wydzielanych gazów cieplarnianych do atmosfery w wyniku zamiany samochodów na ekologiczne środki transportu. Projekt realizuje wytyczne pól rozwoju infrastruktura, turystyka, ochrona środowiska oraz sport i rekreacja.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 29

Nazwa zadania: Rewaloryzacja i termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Chełmnie

Rewaloryzacja i termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Chełmnie wpłynie pozytywnie na zwiększenie jakości świadczonych usług edukacyjnych w mieście. Projekt jest spójny z polami rozwoju infrastruktura oraz edukacja.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 30

Nazwa zadania: Budowa ścieżek pieszo-rowerowych w mieście

Inwestycja polega na wykonaniu ścieżki rowerowo-piesznej od ul. Biskupiej wzdłuż ul. Jastrzębskiego do ośrodka wypoczynkowego nad Jez. Starogrodzkim. Wybudowanie wskazanego szlaku pozwoli połączyć ważne obiekty turystyczne, a także wpłynie pozytywnie na aktywność społeczności lokalnej i spadek wydzielanych gazów cieplarnianych do atmosfery w wyniku zamiany samochodów na ekologiczne środki transportu. Projekt realizuje wytyczne pól rozwoju infrastruktura, turystyka, ochrona środowiska oraz sport i rekreacja.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 31

Nazwa zadania: Budowa systemu integrującego systemy transportu publicznego miast Chełmno i Świecie: transVISTULA – Chełmińsko-Świecka Komunikacja Międzymiejska

Projekt zakłada integrację oraz rozbudowę systemów komunikacji miejskiej w miastach Chełmno i Świecie. Dzięki budowie wspólnego systemu komunikacyjnego umożliwiające zostanie przemieszczanie się komunikacją zbiorową, tańszą i bardziej proekologiczną niż alternatywny, indywidualny transport samochodowy. Projekt wpisuje się w wytyczne pól rozwoju infrastruktura oraz ochrona środowiska.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie.

Zadanie 32

Nazwa zadania: Tworzenie Centrum Spotkań Międzypokoleniowych – „Spichlerz Talentów”

Założeniem Zadania jest adaptacja nieużytkowanego zabytkowego spichlerza na cele kulturalne. Powstałe miejsce wspierać będzie dodatkowo rozwój intelektualny dzieci i młodzieży poprzez zestawienie i zgrupowanie w jednym miejscu gier, zabaw czy sztuki kulinarnej jakie funkcjonowało w mieście na przełomie wieków. Projekt wpisuje się w założenia pól rozwoju infrastruktura, edukacja, kultura oraz pomoc społeczna.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie

Zadanie 33

Nazwa zadania; Fabryka Fachowców – Chełmiński Inkubator Przedsiębiorczości i Rozwoju Umiejętności Technicznych

Projekt zakłada modernizację i rozbudowę zabytkowego obiektu tzw. „Fabryki” przy ul. Biskupiej w Chełmnie na cele regionalnego Inkubatora Przedsiębiorczości i Rozwoju Umiejętności Technicznych. Nowopowstałe podmioty i przystosowane obiekty umożliwią jednostkom działającym lub planującym podjąć działalność gospodarczą na terenie Chełmna uzyskanie pomocy merytorycznej przy realizowaniu kolejnych inwestycji oraz wsparcie dla uczniów szkół technicznych w zdobywaniu umiejętności niezbędnych w dalszej karierze zawodowej. Projekt wpisuje się w pola rozwoju infrastruktura, gospodarka i edukacja.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie

Zadanie 34

Nazwa zadania: Nadwiślański Park Handlowo-Usługowy

Projekt jest zgodny z polami rozwoju infrastruktura, pomoc społeczna, kultura, turystyka oraz gospodarka. Inwestycja pozwoli utworzyć w pełni przygotowane tereny pod działalność usługową, kulturową oraz paraturystyczną. Pośrednio wpłynie także na zmniejszenie bezrobocia w mieście.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 35

Nazwa zadania: „Nowy sprzęt – nowe możliwości”

Projekt zakłada zakup nowych komputerów oraz oprogramowania dla Biblioteki. Inwestycja wpisuje się w założenia pól rozwoju edukacja oraz kultura. Nabyty sprzęt wspomogł rozwój dzieci i młodzieży z miasta Chełmna, jednocześnie poszerzy także świadomość i ofertę kulturalną mieszkańców.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 36

Nazwa zadania: Centrum Nauki „Miasto”

Inwestycja polega na wybudowaniu miejsca kultury wartości historycznych, który obok muzeum ma być głównym czynnikiem oferty tego typu w mieście. Projekt wpisuje się w założenia pól rozwoju infrastruktura oraz kultura.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 37

Nazwa zadania: ChOP – Chełmiński Obszar Przedsiębiorczości

W wyniku wdrożenia zapisów inicjatywy możliwe będzie zaoferowanie nowych terenów inwestycyjnych na preferencyjnych warunkach, co przyczyni się do rozwoju konkurencyjności miasta oraz spadku bezrobocia. Projekt jest spójny z polami rozwoju gospodarka oraz pomoc społeczna.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 38

Nazwa zadania: Realizacja projektu trasy średnicowej na terenie miasta Chełmna

Projekt zakłada budowę nowej trasy drogowej ze szlakami pieszo-rowerowymi umożliwiającej komunikację pomiędzy osiedlami miasta Chełmna z pominięciem przejazdu przez Stare Miasto. Zapisy inicjatywy są zgodne z polami rozwoju infrastruktura, ochrona

środowiska oraz gospodarka. Dzięki wybudowaniu nowego odcinka drogi wraz z przyległymi ścieżkami rowerowymi zwiększy się: lokalna dostępność transportowa, aktywność rekreacyjna mieszkańców oraz konkurencyjność miasta.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 39

Nazwa zadania: Rozwój budownictwa mieszkaniowego – Chełmińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego

W wyniku realizacji inicjatywy możliwe będzie ulokowanie części mieszkańców w nowych domach przystosowanych do standardów ekologicznych zdefiniowanych w dokumentach strategicznych i przepisach prawa. Idea projektu jest spójna z polami rozwoju infrastruktura, ochrona środowiska oraz pomoc społeczna.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie

Zadanie 40

Nazwa zadania: „Spotkania z Twoim autorem”

Projekt zakłada organizowanie spotkań z autorami książek na terenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chełmnie dwa razy w roku kalendarzowym. Ta inicjatywa wpłynie pozytywnie z jednej strony na aspekt kulturowy Miasta Chełmna – zwiększy świadomość kulturalną wśród mieszkańców oraz będzie aktywnie wspierać rozwój intelektualny, z drugiej zaś na kwestie edukacji – spotkania ze znanymi twórcami pozwolą propagować naukowe podejście do życia wśród młodzieży.

Realizator: Miejska Biblioteka Publiczna

Zadanie 41

Nazwa zadania: Zintegrowany Program Profilaktyki i Edukacji

Wzmocnienie świadomości problemów społecznych z jakimi na co dzień stykają się mieszkańcy Miasta Chełmna stanowi ważny element zapobiegawczy tego typu sytuacjom w przyszłości. Niestety nadal poziom wiedzy lokalnej wspólnoty o negatywnych skutkach działania środków psychoaktywnych prezentuje się na niskim poziomie. Podejmowanie działań zaradczych na tym etapie może przynieść szereg długofalowych korzyści,

rozumianych jako ograniczenie spożycia alkoholu, narkotyków czy przemocy w rodzinie. Projekt wpłynie zatem na pole rozwoju: pomoc społeczna.

Realizator: Ośrodek Profilaktyki i Uzależnień

Zadanie 42

Nazwa zadania Modernizacja i przebudowa infrastruktury drogowej na terenie miasta

Modernizacja i przebudowa dróg i ulic w obrębie miasta, w tym ul. Łąkowej, Wiklinowej, Wybudowanie, Dworzyska, Szosa Grudziądzka oraz Powiśle. Inwestycje wspierają realizację pól rozwoju infrastruktura oraz gospodarka.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 43

Nazwa zadania: Realizacja programu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych

Zagospodarowanie wód deszczowych i roztopowych przyczyni się z jednej strony do zwiększenia przepustowości sieci kanalizacyjnych, a co za tym idzie pozwoli uniknąć lokalnych podtopień, z drugiej zaś pozwoli wykorzystać nieużytkowane zasoby w sposób ekonomiczny i ekologiczny. Projekt wpłynie pozytywnie na pola rozwoju infrastruktura i ochrona środowiska.

Realizator: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Chełmno

Zadanie 44

Nazwa zadania: Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, w tym: Park linowy + tor rowerowy + skatepark

Projekt wpisuje się w założenia pól rozwoju infrastruktura, turystyka oraz sport i rekreacja. Dzięki utworzeniu parku linowego wraz z torem rowerowym oraz skateparkiem Miasto Chełmno zyska kolejny obiekt, który zaktywizuje lokalną społeczność oraz utrzyma na dłuższy czas turystów. Dodatkowe elementy inwestycji tj. parking oraz lokal gastronomiczny uzupełni także niezbędne zaplecze paraturystyczne.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 45

Nazwa zadania: Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych

Utworzenie miejsca pobytu dziennego dla osób starszych i niepełnosprawnych jest ważnym krokiem w kierunku zapewnienia tej grupie społecznej odpowiedniej opieki zarówno terapeutycznej, jak i psychologicznej. Z uwagi na wzrastającą liczbę osób w wieku senioralnym należy jednak rozważyć czy liczba miejsc nie powinna być w przyszłości zwiększona. Projekt wpłynie na pole rozwoju: pomoc społeczna oraz infrastruktura.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno, MOPS

Zadanie 46

Nazwa zadania: Program zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży

Zadanie polega na wprowadzenia do kalendarza nauczania szeregu zajęć pozalekcyjnych, mających na celu identyfikację talentów wśród miejscowej młodzieży. Inicjatywa wpisuje się w wytyczne pól rozwoju edukacja oraz pomoc społeczna.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno we współpracy z właściwymi jednostkami organizacyjnymi.

Zadanie 47

Nazwa zadania: Promocja przez kulturę

Założenia projektu wpisują się w pola rozwoju turystyka i kultura w sposób bezpośredni. Inicjatywa polega na organizowaniu dużych i rozpoznawalnych wydarzeń kulturalnych z udziałem znanych gości z kraju i zagranicy. Poszerzenie kalendarza wydarzeń, a co za tym idzie wzrost atrakcyjności turystycznej miasta to jedno z głównych założeń celu strategicznego - Chełmno ważnym obiektem turystycznym na mapie Polski.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 48

Nazwa zadania: Kampania reklamowa i promocyjna dla miasta Chełmna

Głównym celem strategicznym Kampanii reklamowej i promocyjnej dla miasta Chełmna jest wykreowanie marki Chełmna – miasta znanego turystom w Polsce i za granicą. Poszczególne propozycje działań marketingowych i public relations zaplanowane są w oparciu o przeprowadzone analizy SWOT, charakterystykę turystów i grup docelowych oraz planowany budżet. Działania kampanii będą dostosowane i skierowane do czterech głównych grup docelowych: turystów polskich i zagranicznych, dziennikarzy i osób opiniotwórczych, inwestorów, mieszkańców Chełmna i okolic. Cele operacyjne kampanii to zbudowanie i promocja marki terytorialnej miasta Chełmna w oparciu o subbrandy: Chełmno - miasto zakochanych i Chełmno – miasto gotyku.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

Zadanie 49

Nazwa zadania: Utworzenie Lokalnej Organizacji Turystycznej w Chełmnie

Lokalna Organizacja Turystyczna (LOT) powinna być organizacją założoną w formie stowarzyszenia oraz współpracy samorządu terytorialnego (samorządu powiatowego lub gminnego) i lokalnej branży turystycznej mającej na celu promocję turystyczną danego obszaru, kreowania (tworzenia, promocji i rozwoju) lokalnych produktów turystycznych czy też prowadzenie lokalnych punktów informacji turystycznej. W kosztach utrzymania tej Organizacji jako stowarzyszenia partycypować powinni wszyscy członkowie tj. samorząd lokalny, stowarzyszenia turystyczne i kulturalne, branża turystyczna, a także inni członkowie świadczący usługi paraturystyczne. Atutem jest to, że LOT może pozyskiwać dodatkowe środki zewnętrzne na ww. cele.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie

Zadanie 50

Nazwa zadania: Opracowanie strategii współpracy z organizacjami pozarządowymi

Zaprojektowanie elastycznego i efektywnego systemu współpracy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, wspierającego tzw. włączenie społeczne

(ang. social inclusion). Projekt wpisuje się w zapisy pola rozwoju edukacja oraz pomoc społeczna.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie

Zadanie 51

Nazwa zadania: Stworzenie Inkubatora Organizacji Pozarządowych

Inwestycja ma za zadanie stworzenie nowej instytucji wsparcia organizacji pozarządowych. Z uwagi na kluczową rolę, jaką tego typu podmioty spełniają obecnie w gospodarce idea świadczenia bezpośredniej pomocy władz samorządowych z powodzeniem funkcjonuje już w wielu miastach w Polsce. Projekt wspiera pola rozwoju: sport i rekreacja, kultura, pomoc społeczna i gospodarka.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno w partnerstwie

Zadanie 52

Nazwa zadania: Rewitalizacja budynków mieszkalnych

W ramach zadania planuje się rewitalizację w obrębie granic miasta następujących budynków: Biskupia 3a, Biskupia 23a, Dominikańska 1, Dworcowa 5b, Hallera 4, Kamionka 3, Kamionka 14, Kilińskiego 9, Kościelna 12, Okrężna 7, Parowa 1, Parowa 2, Polna 17a, Polna 19a, Poprzeczna 27, Powiśle 4, Rycerska 11, 22, Stycznia 50, Św. Ducha 15, Św. Ducha 19, Wałowa 1, Wodna 10. Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności przyczyni się do ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich.

Realizator: Gmina Miasto Chełmno

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ

W toku tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Miasta Chełmna na lata 2014-2020 uwzględniono potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania. Przy wyznaczaniu poszczególnych celów należy uwzględnić wstępne założenia nowego okresu programowania funduszy Unii Europejskiej w województwie kujawsko-pomorskim.

Wskazane w dokumencie cele strategiczne i operacyjne oraz zidentyfikowane w ich ramach zadania, czynią Strategię Rozwoju Gminy Miasta Chełmna na lata 2014 -2020 polem wielostronnej współpracy samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, instytucji pozarządowych oraz mieszkańców Chełmna. Taka organizacja wymaga dokonania przeglądu szerokiego spektrum potencjalnych źródeł finansowania realizacji założeń Strategii.

Głównymi źródłami finansowania zadań zawartych w Strategii będą:

- środki budżetu państwa,
- środki budżetu Miasta Chełmna,
- fundusze celowe,
- środki pochodzące z instrumentów finansowych Unii Europejskiej, szczególnie fundusze europejskie.

Pośród wspólnotowych środków i narzędzi publicznych, które wspierają realizację zadań samorządów, znajdują się:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** – finansujący aktywności zmierzające do ograniczania różnic w rozwoju gospodarczym między regionami Unii Europejskiej,
- **Europejski Fundusz Społeczny** – finansujący działania powiązane z polityką zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich,
- **Fundusz Spójności** – instrument w ramach którego współfinansowane są projekty w dziedzinie środowiska naturalnego i infrastruktury transportowej.

Osiągnięciu planowanych założeń Strategii będą sprzyjały również następujące instrumenty finansowe:

- Krajowe fundusze celowe – Ekofundusz, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Fundusze Ministerstwa Sportu,
- Fundusze Ministerstwa Edukacji i Nauki a także inne źródła finansujące projekty naukowo-badawcze i wdrożeniowe,

- Fundusze Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz inne źródła finansujące projekty w zakresie kultury i dziedzictwa narodowego,
- Fundusze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych,
- Fundusze Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

10. PROCEDURY WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI, AKTUALIZACJI I KOMUNIKACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA CHELMNA

W procesie planowania strategicznego niezbędnym elementem jest monitorowanie, które pozwala stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w zakładanym kierunku i przynoszą oczekiwane rezultaty. Polega ono na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących wdrażanych zadań, a jego przeznaczeniem jest zapewnienie zgodności realizacji zapisów strategicznych z wcześniejszymi celami operacyjnymi. Monitorowanie dostarcza również niezbędnych danych pozwalających na przeprowadzenie ewaluacji, która z kolei odnosi się do oceny jakości realizacji zapisów strategicznych w stosunku do poczynionych uprzednio założeń. Dzięki niej możliwe jest stałe ulepszanie skuteczności i efektywności podejmowanych działań. Instytucją odpowiedzialną za koordynowanie tymi procesami będzie Urząd Miasta Chełmna.

Wskaźniki określające poziom realizacji Strategii będą systematycznie mierzone do corocznego sprawozdania składanego każdego roku do końca czerwca za rok poprzedni. Ostateczne efekty zostaną przedstawione po zakończeniu okresu realizacji Strategii.

Inicjatywa współpracy w zakresie wspólnej realizacji zadań leży zarówno po stronie jednostek życia społecznego oraz mieszkańców, jak i po stronie przedstawicieli władz miasta. Propozycje wspólnej realizacji przedsięwzięć mogą być kierowane do samorządu w trybie ciągłym, poprzez zwrócenie się na piśmie, a także w czasie spotkań z przedstawicielami Urzędu Miasta.

Strategia jako dokument planistyczny spełnia określoną rolę społeczną. Aby prawidłowo wcielić jej zapisy w życie konieczne jest systematyczne informowanie opinii publicznej o przyjętych założeniach oraz przeprowadzonych etapach realizacji celów operacyjnych. W celu efektywnego kształtowania procesu komunikacji podjęte zostaną następujące kroki:

- umieszczenie dokumentu Strategii na stronie internetowej Miasta Chełmna oraz zagwarantowanie możliwości składania uwag do projektu Strategii poprzez formularz internetowy,
- udostępnienie możliwości zapoznania się przez mieszkańców z treścią dokumentu poprzez udostępnienie go w Biurze Informacji Publicznej Urzędu Miasta Chełmno,
- publikacja pełnej oraz skróconej treści Strategii w formie pisemnej.

11. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Cele Strategii Rozwoju Miasta Chełmna są spójne z priorytetami i celami dokumentów na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim.

Dokumenty na poziomie europejskim

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu

społecznemu Europa 2020²³, przyjęta przez Radę Europejską dnia 17 czerwca 2010 r. Określa działania, których podjęcie w skoordynowany sposób przez państwa członkowskie przyspieszy wyjście z obecnego kryzysu i przygotuje europejską gospodarkę na wyzwania przyszłości. Strategia wyznacza trzy priorytety, których realizacja odbywać się będzie na szczeblu unijnym oraz krajowym: wzrost inteligentny (zwiększenie roli wiedzy, innowacji, edukacji i społeczeństwa cyfrowego), zrównoważony (produkcja efektywniej wykorzystująca zasoby, przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności) oraz sprzyjający włączeniu społecznemu (zwiększenie aktywności zawodowej, podnoszenie kwalifikacji i walka z ubóstwem).

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

„Sukces Strategii do roku 2020 w powyższych obszarach zależy od realizacji celów szczegółowych:

- stopa zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinna wzrosnąć z obecnych 69% do co najmniej 75%, między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy;
- emisję dwutlenku węgla należy ograniczyć co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, nawet o 30%; należy zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w naszym całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększyć efektywność wykorzystania energii o 20%;

²³ Rada Europejska, *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020*, Bruksela 2010.

- cel związany z edukacją, dotyczący problemu osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, obejmuje ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%;
- liczbę Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa należy ograniczyć o 25%, co będzie wymagać wydobycia z ubóstwa ponad 20 mln osób.”²⁴

„Powyższe cele są ze sobą wzajemnie powiązane. Lepsze wykształcenie przekłada się na większe szanse na rynku pracy, a zwiększanie stopy zatrudnienia przyczynia się do zmniejszania ubóstwa. Dzięki inwestycjom w czyste i niskoemisyjne technologie poprawi się stan środowiska naturalnego, będziemy mogli skuteczniej przeciwdziałać zmianom klimatu oraz zwiększać potencjał w zakresie przedsiębiorczości i zatrudnienia. Całą naszą uwagę powinniśmy poświęcić osiągnięciu tych celów. Zmiana postaw i metod działania w UE, prowadząca do opisanych wyżej wyników, będzie wymagać silnego przywództwa, zaangażowania i skutecznych mechanizmów realizacji.”²⁵

Konwencja Ramowa Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa²⁶

Dziedzictwo kulturowe – grupa zasobów oddziedziczonych z przeszłości po ludziach którzy identyfikowali się z nimi niezależnie od posiadanych myśli, wartości, wierzeń, wiedzy i tradycji. Włączając aspekty środowiskowe będące rezultatem interakcji między ludźmi a środowiskiem na przestrzeni czasu.

„Konwencja jako cele i obowiązki wymaga m.in.

- uznania i rozpoznania praw dotyczących dziedzictwa kulturowego wynikających z istoty uczestnictwa w życiu kulturowym określonych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka,
- uznania indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- zwracania szczególnej uwagi i zaangażowania w dialog na temat dziedzictwa kulturowego,

²⁴ Rada Europejska, *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020*, Bruksela 2010.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Rada Europejska, *Konwencja ramowa Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa*, Paryż 2005.

- wzmocnienia roli dziedzictwa kulturowego w tworzeniu bezpiecznego i demokratycznego społeczeństwa, w procesie stałego rozwoju i promocji różnorodności kulturowej;
- zwiększenia synergii konkurencyjności pomiędzy publicznymi, instytucjonalnymi i prywatnymi aktorami przedsiębiorczości,²⁷

Dokumenty na poziomie krajowym

Strategia Rozwoju Kraju 2020²⁸ – główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.

Celem głównym strategii średniookresowej staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Zgodnie ze SRK w najbliższych latach kluczowa będzie spójność społeczna i terytorialna oparta na likwidowaniu największych barier rozwojowych.

Realizowane cele

Cel priorytetowy I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem

Nowoczesne instytucje publiczne to przede wszystkim instytucje efektywne, dostępne dla obywatela i otwarte na jego potrzeby, przejrzyste i przyjazne, gotowe na obywatelską partycypację i wspomagające obywatelską i społeczną energię. To, jak skutecznie i jak szybko będą one reagować na zmieniające się potrzeby i oczekiwania będzie w znacznej mierze kształtować opinię społeczeństwa o sprawności państwa, a przede wszystkim tworzyć klimat dla akceptacji społecznej dla zmian planowanych w ramach różnych polityk publicznych. Sprzyjać będzie również aktywnemu włączaniu się obywateli w procesy rozwojowe. Instytucje publiczne powinny więc być elastyczne, by móc reagować szybko i efektywnie, tak by zastosowane przez nie rozwiązania przynosiły największe korzyści zarówno dla obywatela, przedsiębiorcy, jak i państwa. Dlatego też kluczowym elementem zmian w funkcjonowaniu instytucji publicznych będzie przejście od administrowania do zarządzania. Oznacza to przesunięcie punktu ciężkości z podejścia pasywnego, zorientowanego na wypełnianie procedur, na rzecz podejścia aktywnego związanego z poszukiwaniem najlepszych rozwiązań i realizacją celów.

---

²⁷ Ibidem.

²⁸ Rada Ministrów, *Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Warszawa 2012.

– Cel I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego

W planowaniu przestrzennym zostanie położony większy nacisk na wzmocnienie partycypacji społecznej. Wspierane będzie tworzenie gminnego zasobu nieruchomości ułatwiającego wykup, wywłaszczanie i wymianę terenów, przeprowadzanie scaleń i wtórnych podziałów gruntów oraz przejmowanie przez gminę części wtórnie dzielonych terenów na cele urządzeń wspólnych (ulice, parkingi, urządzenia techniczne, zieleń uporządkowana). Ponadto bardziej efektywnemu wykorzystaniu przestrzeni zurbanizowanej służyć będą zachęty ekonomiczne. Zarządzający gruntami będą podejmowali działania służące zagospodarowaniu gruntów do tego przygotowanych z zaangażowaniem środków publicznych, a instrumenty ekonomiczne będą rekompensowały gminom wydatkowane środki oraz zachęcały je do sporządzania planów miejscowych. Zmiany te będą zachętą dla gmin do współdziałania na obszarach funkcjonalnych miast oraz na rozwojowych obszarach funkcjonalnych wskazanych w planach zagospodarowania przestrzennego województw.

Cel Priorytetowy I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe

Pierwszoplanowym zadaniem państwa w najbliższej dekadzie będzie zapewnienie środków na działania rozwojowe. Zadanie to, w obliczu wysokiego deficytu i długu publicznego oraz wynikającej z tego konieczności zwiększenia rygorów oszczędnościowych wymaga dokonania trudnych wyborów oraz przyjęcia kompleksowych rozwiązań. Aby stworzyć warunki do realizacji stawianych celów rozwojowych zarówno w perspektywie średnio, jak i długookresowej konieczne staje się z jednej strony - podjęcie wielu działań na rzecz równoważenia finansów publicznych, a z drugiej - modernizacja struktury wydatków w kierunku zwiększania środków na działania prorozwojowe oraz poprawy ich efektywności, a także poszukiwanie i lepsze wykorzystanie pozabudżetowych źródeł finansowania rozwoju. Znaczący potencjał w tym zakresie tkwi np. w efektywnym wykorzystaniu instrumentu partnerstwa publiczno-prywatnego, a nawet publiczno-prywatno- społecznego jako źródła finansowania przedsięwzięć rozwojowych.

– Cel I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych

Wobec skali środków potrzebnych dla realizacji postawionych celów rozwojowych, w tym przede wszystkim na inwestycje infrastrukturalne, konieczne staje się zdywersyfikowanie źródeł finansowania rozwoju. Ograniczone środki budżetowe na działania rozwojowe będą zatem uzupełniane m.in. przez większe wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego, środki unijne w ramach perspektywy budżetowej 2007-2013, a następnie na lata 2014-2020.

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel priorytetowy II.2 Wzrost wydajności gospodarki

Poziom interwencji państwa zarówno zbyt niski, jak i zbyt wysoki mogą zakłócić naturalną, wolną konkurencję na rynku. Stąd też ważna będzie rola państwa jako twórcy odpowiednich warunków prawnych, administracyjnych, ochrony bezpieczeństwa, a także infrastrukturalnych dla rozwoju przedsiębiorczości oraz swoistego drogowskazu, pokazującego kierunki rozwoju przemysłu. Przykładem aktywnej polityki państwa będzie między innymi wspieranie najbardziej innowacyjnych oraz wykazujących najwyższy potencjał rozwoju polskich klastrów, które są w stanie tworzyć wysokokonkurencyjne produkty i usługi, stanowiące polskie oraz europejskie specjalności eksportowe.

– Cel II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej

Zwiększeniu konkurencyjności i efektywności gospodarki sprzyja wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw. Aby ta liczba stale rosła – poprawy wymagają warunki prowadzenia działalności, które szczególnie dla tych najmniejszych firm często stanowią barierę wejścia na rynek. Ułatwieniem w prowadzeniu działalności gospodarczej będzie również rozwój infrastruktury, w tym przede wszystkim infrastruktury transportowej, zwiększającej dostęp do nowych rynków (zarówno dostawców, jak i nabywców, a także do różnego rodzaju zasobów) i przyspieszającej realizację procesów w przedsiębiorstwach.

Cel Priorytetowy II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

Jednym z głównych czynników decydujących o rozwoju i konkurencyjności kraju jest jakość kapitału ludzkiego. Rozwój (ilościowy i jakościowy) kapitału ludzkiego to rozwój krajowego i lokalnych rynków pracy oraz wzrost produktywności pracowników, a w konsekwencji wzrost produkcji i usług, rozwój innowacji, podnoszenie produktywności gospodarki - w rezultacie poziomu i jakości życia wszystkich mieszkańców.

– Cel II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej

Konieczne jest podjęcie działań polegających na wspieraniu i pobudzaniu aktywności zawodowej przez tworzenie rozwiązań umożliwiających i ułatwiających godzenie życia zawodowego i rodzinnego. W tym zakresie jednym z istotnych działań jest zwiększenie dostępności różnych form instytucjonalnej opieki nad dziećmi oraz budowanie efektywnego systemu opieki nad osobami niesamodzielnymi i w podeszłym wieku. Równocześnie

podejmowane będą inicjatywy mające na celu podniesienie atrakcyjności pracy jako źródła dochodu wobec źródeł alternatywnych, przede wszystkim świadczeń społecznych, tak aby system ten był ukierunkowany na wspieranie aktywnego poszukiwania pracy i zwiększanie motywacji do podejmowania legalnego zatrudnienia.

– **Cel II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego**

Poprawa jakości kapitału ludzkiego oznacza sytuację w której obywatele od najmłodszych do najstarszych lat życia i różnymi drogami – w szkole i innych instytucjach edukacji formalnej, na kursach, ale również w pracy i środowisku zaangażowania społecznego, ucząc się samodzielnie i od siebie nawzajem - uzyskują kompetencje i kwalifikacje zgodne z potrzebami społeczno-gospodarczymi oraz indywidualną potrzebą rozwoju osobistego.

– **Cel II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej**

Zwiększeniu aktywności zawodowej służyć będzie polityka tworząca warunki dla elastycznych form zatrudnienia, sprzyjająca zwiększeniu mobilności pracowników oraz podnoszeniu kompetencji absolwentów (w tym kompetencji cyfrowych i międzykulturowych), mobilności wahałowej (w szczególności dla zmniejszenia ukrytego bezrobocia na wsi), promująca pozarolnicze formy zatrudnienia na terenach wiejskich oraz zapewniająca powszechny, szerokopasmowy dostęp do Internetu dla wszystkich mieszkańców. Celowa w tym zakresie jest modernizacja systemu kwalifikacji zawodowych, w tym rozwiązania umożliwiające potwierdzenie kompetencji uzyskanych w drodze uczenia pozaformalnego i nieformalnego, system wsparcia w zakresie podnoszenia lub zmiany kwalifikacji osób defaworyzowanych na rynku pracy etc.

Cel Priorytetowy II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju poprzez harmonijne połączenie wzrostu gospodarczego z wymogami ochrony środowiska stanowić będzie dla Polski w najbliższym dziesięcioleciu jedno z głównych wyzwań rozwojowych. Zachowanie zasobów przyrodniczych w stanie nie pogorszone, a docelowo zwiększenie ich trwałości i jakości, nie może być traktowane jako bariera w rozwoju kraju. Jest to warunek konieczny dla dalszej poprawy jakości życia, realizacji prawa dostępu człowieka do środowiska w dobrym stanie. Podstawowym zadaniem staje się z jednej strony sprostanie rosnącemu zapotrzebowaniu na surowce i energię, z drugiej zaś – znajdowanie takich rozwiązań, by maksymalnie

ograniczyć negatywny wpływ na środowisko, nie hamując przy tym wzrostu gospodarczego, ale kreując nowe bodźce dla jego pobudzenia, zwłaszcza na terenach nieurbanizowanych.

– **Cel II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej**

Poprawa efektywności energetycznej jest jednym z priorytetów unijnej polityki energetycznej. W Pakiecie klimatyczno-energetycznym został wyznaczony 20% cel poprawy efektywności energetycznej do 2020 roku. Poprawę efektywności energetycznej można rozpatrywać z perspektywy wytwórców i konsumentów energii. Modernizacja sektora elektroenergetycznego obejmować będzie podniesienie sprawności i redukcję strat w sieciach przesyłowych oraz w miejscach wytwarzania i wykorzystania energii, wprowadzenie energooszczędnych i wysokoefektywnych technologii. Konieczne będą inwestycje modernizacyjne zmniejszające awaryjność systemów oraz ograniczające straty w przesyśle, jak również umożliwiające włączanie różnych źródeł energii (OZE, energia jądrowa itp.).

– **Cel II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii**

Jednym z priorytetów w najbliższym dziesięcioleciu będzie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację struktury wytwarzania i dostaw paliw i energii. Konieczna będzie realizacja inwestycji, które wyeliminują zagrożenie deficytem oraz umożliwią znaczące zwiększenie potencjału mocy po 2020 roku.

– **Cel II.6.4. Poprawa stanu środowiska**

Czynnikami decydującymi o jakości środowiska są przede wszystkim: czystość powietrza, wód, gleb oraz właściwa gospodarka odpadami. W tych obszarach istnieją w dalszym ciągu kwestie wymagające regulacji i dostosowania do poziomu zgodnego ze strategicznymi kierunkami działań Unii Europejskiej. Istotne zatem będzie inwestowanie w ochronę wód i gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami czy ochronę powietrza, a także podejmowanie działań umożliwiających dostosowanie uczestników rynku do wyzwań zrównoważonego rozwoju.

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel Priorytetowy III.1. Integracja społeczna

Przyspieszonym procesom restrukturyzacyjnym i rozwojowym towarzyszy rozwarstwienie społeczne, przebiegające w wielu wymiarach: dochodowym, generacyjnym, zdrowotnym,

edukacyjnym, warunków mieszkaniowych, jak też terytorialnym. Utrzymujące się zróżnicowania społeczne mogą stać się barierą utrzymania dynamicznego rozwoju w przyszłości. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu oznacza wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i przedsiębiorczości oraz zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. W wielu krajach członkowskich UE obserwuje się konwergencję na poziomie europejskim przy jednoczesnej dywergencji wewnętrznej. Zróżnicowanie warunków życia i dochodów ludności w Polsce ma wyraźny wymiar przestrzenny. Podstawowe osie dysproporcji dotyczą różnic między regionami południowo-zachodnimi a północno-wschodnimi oraz między obszarami metropolitalnymi a pozostałymi jednostkami osadniczymi. Powoduje to, że obszarami słabego rozwoju i zagrożenia stagnacją są nie tylko subregiony i regiony peryferyjne, ale także słabo skomunikowane z otoczeniem peryferia wewnętrzne, często obszary pograniczne województw.

– **Cel III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym**

Reakcją państwa na wykluczenie i ubóstwo będzie przede wszystkim polityka nastawiona na wzrost zatrudnienia oraz poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych, w tym do wysokiej jakości edukacji, skutkująca zwiększeniem aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

– **Cel III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych**

W Polsce najbardziej na ryzyko ubóstwa narażone są rodziny wielodzietne, a zatem problem ten dotyka przede wszystkim dzieci i młodzieży.²⁶ Konieczne jest z jednej strony wsparcie rodzin w postaci selektywnych świadczeń społecznych, ratunkowej pomocy społecznej oraz instrumentów systemu podatkowego skierowanych bezpośrednio do rodzin, a z drugiej - wyrównywanie szans rozwojowych i przeciwdziałanie zaniedbaniom wynikającym z deficytów gospodarstw domowych. Szczególne znaczenie ma kwestia pełnej dostępności do usług opiekuńczo- wychowawczych sprzyjających wyrównywaniu szans rozwoju dzieci oraz godzeniu pracy zawodowej i obowiązków rodzinnych, a także polityka wyposażania szkół w uniwersalne świadczenia socjalne (zdrowe żywnienie, opieka lekarska i aktywność fizyczna).

Polska 2030. Wyzwania rozwojowe²⁹

Wyzwanie 2 Sytuacja demograficzna

„Kluczem do sprostowania wyzwaniom demograficznym w perspektywie najbliższych dekad jest przede wszystkim aktywizacja zawodowa prowadząca do maksymalnego wykorzystania dostępnych zasobów pracy. Wymaga to by wraz z wydłużaniem się oczekiwanej długości trwania życia, podwyższeniu ulegał efektywny wiek wychodzenia z rynku pracy.

Konieczność zwiększenia aktywności zawodowej oraz zatrudnienia dotyczy w szczególności seniorów, których liczba będzie istotnie wzrastać w związku z zachodzącymi przemianami demograficznymi.

Osiągnięcie tego celu wymaga:

- eliminacji tych elementów systemu emerytalno-rentowego, które umożliwiają wczesną dezaktywizację,
- zapewnienie zachęt do kontynuacji kariery zawodowej, w tym poprzez reformę tych części systemu emerytalno-rentowego które mają charakter niezbilansowany w kierunku wytyczonym przez system powszechny,
- stworzenie systemu wspierającego procesy podnoszenia kwalifikacji i uczenia się przez całe życie.”³⁰

Wyzwanie 3 Wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy

„Osoba chcąca pozostać na nowoczesnym rynku musi się cały czas dokształcać. Trzeba zwiększać gotowość Polaków do udziału w edukacji ustawicznej, a także zapewnić im ofertę edukacyjną w odpowiedniej ilości i na odpowiednim poziomie. By to osiągnąć,

- System edukacyjny już od najmłodszych lat musi nie tylko przekazywać uczniom konieczne wiadomości, ale przede wszystkim przyzwyczajać ich do ciągłego zdobywania i wykorzystywania wiedzy oraz uczyć tych umiejętności.
- Jednocześnie należy stworzyć sprawny system edukacji ustawicznej, umożliwiający uzupełnianie kwalifikacji i ich zmianę, co zapewni zdolność do mobilności zawodowej. Należy spopularyzować i wspierać korzystanie z nieformalnych

²⁹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*, Warszawa 2009.

³⁰ Ibidem

sposobów nauki – zdobyte w ten sposób kwalifikacje powinny być weryfikowane i uznawane.

- Elastyczne formy zatrudnienia ułatwiają efektywne wkomponowanie cyklu kariery zawodowej w cykl życia. Są potrzebne osobom, które chcą godzić pracę z innymi sferami – przede wszystkim z rodziną, nauką lub rehabilitacją. Osoby te muszą mieć możliwość dowolnego kształtowania czasu i miejsca pracy w zależności od sytuacji życiowej. Tylko w ten sposób będą w stanie kontynuować karierę zawodową. Bardzo ważne jest w tym wypadku aby nie ograniczać pracownikom i pracodawcom pola wyboru poprzez tworzenie nadmiernie szczegółowych przepisów. Przepisy regulujące elastyczne formy zatrudnienia powinny pomagać w rozwiązywaniu potencjalnych konfliktów zamiast wiązać obu stronom ręce.
- Świadczenia socjalne należy adresować przede wszystkim do osób najbardziej potrzebujących: najuboższych i niezdolnych do pracy, ograniczyć natomiast dostępność świadczeń dla zdolnych do pracy osób w wieku produkcyjnym – chodzi tu przede wszystkim o renty.
- Podnoszenie kwalifikacji powinny aktywnie wspierać służby publiczne. Osoby pracujące, które chcą się douczać, powinny zostać objęte systemem szkoleń organizowanych lub dofinansowywanych przez służby zatrudnienia.
- Urzędy Pracy powinny być motywowane do obejmowania programami aktywizacyjnymi osób w najtrudniejszej sytuacji: bez kwalifikacji, starszych, długotrwale bezrobotnych lub niepełnosprawnych.
- Należy rozwijać usługi pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, także dla pracujących. Trzeba stymulować rozwój prywatnego rynku usług pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej, także poprzez dopuszczenie firm prywatnych do realizacji programów finansowanych ze środków publicznych.”³¹

Wyzwanie 4 Odpowiedni potencjał infrastruktury

„W oczywisty zatem sposób rekomendacje nie podejmują problemu czy inwestować w poprawę i rozwój infrastruktury bo odpowiedź jest jednoznaczna. W niniejszym wyzwaniu dylemat wiąże się raczej z pytaniem o wytyczne, jakie powinny przyświecać planowaniu

---

³¹ Ibidem

polityki transportowej i infrastrukturalnej. Wytyczne te powinny naszym zdaniem uwzględniać następujące przesłanki i założenia:

1. Prymat rozwiązań wynikających z przyjętej koncepcji rozwoju przestrzennego kraju oraz modelu rozwojowego, zakładającego wybór formuły polaryzacyjno-dyfuzyjnej nad konkretnymi decyzjami lokalizacyjno-inwestycyjnymi, zwiększającymi dostępność transportową Polski.
2. Zapewnienie zgodności planów inwestycyjny infrastrukturalnych z polityką regionalną i polityką spójności regionalnej.
3. Tempo inwestycji infrastrukturalnych powinno być dostosowane do potrzeb wynikających z tempa wzrostu gospodarczego.
4. Edukacja ma kluczowe znaczenie dla podniesienia kompetencji użytkowników technologii teleinformatycznych – a wraz z nimi stopnia i jakości korzystania z tych technologii. Edukacja musi obejmować zarówno nauczanie szkolne, jak i ustawiczne.³²

Wyzwanie 5 Bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne

1. „Kluczowe dla harmonizacji celów klimatycznych z celami bezpieczeństwa energetycznego jest przygotowanie i wdrożenie Planu Rozwoju Wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii.
2. Najważniejsze z punktu widzenia rozwoju gospodarczego oraz bezpieczeństwa geopolitycznego jest stworzenie przesłanek dla Planu Bezpieczeństwa Energetycznego, który powinien być skupiony na:
  - Kalkulacja wszystkich kosztów zapewniających wszechstronne bezpieczeństwo energetyczne Polski (ekonomiczne i polityczne) oraz wskazania źródeł finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych z wykorzystaniem: środków publicznych, środków UE, środków prywatnych w szacunkowej skali 260 – 300 mld zł do 2030 r.”³³

---

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

Wyzwanie 7 Solidarność i spójność regionalna

„Najważniejszymi instrumentami rozwoju polskich miast, prowadzącymi do zwiększenia ich wewnętrznej i zewnętrznej atrakcyjności, powinny stać się:

- Doprowadzenie do objęcia miejscowymi planami zagospodarowania całej przestrzeni polskich miast, ze szczególnym uwzględnieniem metropolii. Plany powinny wynikać z przemyślanych koncepcji rozwoju i ze struktury przestrzenno-funkcjonalnej miast, nie zaś z fragmentarycznych działań i z konieczności podjęcia pojedynczych inwestycji;

Jednym z warunków podnoszenia poziomu kapitału ludzkiego w Polsce, a zatem zwiększania produktywności pracowników i konkurencyjności polskiej gospodarki, jest sprawny system edukacji. Niezależnie od zwiększania przeciętnych efektów kształcenia, jego ważną misją jest skuteczne wyrównywanie szans rozwojowych osób z różnych środowisk i obszarów. Edukacja ma kluczowe znaczenie dla rozwoju także w skali regionalnej. Dzisiejsze peryferie nie przestaną nimi być bez konsekwentnego inwestowania w kapitał ludzki.”³⁴

Wyzwanie 8 Poprawa spójności społecznej

„Model zwiększania spójności społecznej w Polsce został stworzony po to, aby odpowiadał na wyzwania związane z procesami transformacyjnymi. Obecnie przychodzi czas, w którym konieczne jest zastanowienie się nad całościowym przemodelowaniem sposobów realizacji polityki społecznej, szczególnie w kontekście wyzwań, jakie czekają nas w kolejnych latach. Jeżeli mamy im sprostać, a spójność społeczna ma wspierać, a nie ograniczać poszukiwanie odpowiedzi na wyzwania, to niezbędne są następujące działania:

1. Zmiana tradycyjnego postrzegania spójności społecznej wyłącznie przez pryzmat dochodów i stopnia zagrożenia ubóstwem i pauperyzacją. Nowe podejście powinno być skierowane przede wszystkim na efektywne wykorzystanie potencjałów poszczególnych osób czy grup społecznych i to poprzez wykorzystanie ich deficytów czy dysfunkcji, także w perspektywie zróżnicowania regionalnego. Instrumenty polityki społecznej powinny być nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczeń, a jeżeli okaże się to niemożliwe, to na zapewnieniu, że nie będą one przeszkadzać w integracji ekonomicznej i społecznej.

---

³⁴ Ibidem

Rozwiązałyby lub zmniejszyłyby to dany problem społeczny, a jednocześnie podniosłyby aspiracje osób wykluczonych.

2. Kontynuacja zmian w systemie zabezpieczenia społecznego opartego na primacie transferów międzypokoleniowych petryfikujących stan bierności. Reformy wymaga m.in. kierowanie świadczeń (renty, wcześniejsze emerytury) do tych osób, które choćby z racji swojego wieku powinny w ramach solidarności społecznej osiągać całość swoich dochodów z pracy. Pozwoliłyby to ograniczyć straty, z jakimi mamy obecnie do czynienia w zakresie korzystania z zasobów ludzkich. Utrzymanie obecnego stanu spowoduje w przyszłości diametralne pogłębienie wykluczenia społecznego osób w podeszłym wieku – głównie ze względu na niskie świadczenia, jakie będą otrzymywać na starość.
3. Wzrost nakładów na aktywne instrumenty polityki społecznej kierowane do osób które mogłyby wyjść z wykluczenia. Obecnie powinno to dotyczyć przede wszystkim rodzin z dziećmi, osób żyjących na granicy egzystencji oraz długotrwale bezrobotnych. Wzrost tych środków jest możliwy jeśli uda się zmniejszyć transfer z budżetu państwa do systemu emerytalno-rentowego – głównie na drodze ograniczeń w przyznawaniu wcześniejszych emerytur oraz upowszechnienia rehabilitacji, co pozwoliłoby z kolei wielu osobom wchodzić lub powracać na otwarty rynek pracy.
4. Nieuchronne wydłużanie życia zawodowego będzie wymagało zaproponowania nowych instrumentów skierowanych do osób starszych, które mimo ograniczeń będą mogły pozostawać w aktywności zawodowej. Dotyczy to w szczególności dostosowywania stanowisk pracy i efektywnego systemu podnoszenia kwalifikacji oraz powrotu na rynek pracy, a z drugiej strony budowy modelu bezpieczeństwa w okresach bezrobocia czy niemożności pozostawania w aktywności (choćby z powodu choroby lub konieczności rehabilitacji).
5. Wyeliminowanie barier, które uniemożliwiają osobom z dysfunkcjami i deficytami korzystanie z szeroko rozumianych usług społecznych. Chodzi tu m.in. o dostęp do kształcenia na każdym etapie życia, usług rynku pracy, takich jak profesjonalne doradztwo zawodowe czy pośrednictwo pracy oraz do rehabilitacji, która pozwoli w pełni uczestniczyć w życiu zawodowym czy społecznym. Jednocześnie dotyczy to dostępu do instytucji publicznych, w tym obiektów kultury czy rozrywki. Wymaga również edukacji społecznej, i to już od najmłodszych lat.

6. Zmiana podejścia do roli samorządów w zakresie walki z wykluczeniem społecznym. Samorządy muszą być traktowane jako partner przy rozwiązywaniu problemów społecznych występujących na ich obszarze. Zgodnie z praktyczną realizacją zasady subsydiarności samorządy powinny brać na siebie większą odpowiedzialność w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Rolą rządu powinno być aktywne wspieranie, ale nie zastępowanie samorządów w ich działaniach. Wymaga to jednak zwiększenia poziomu zaufania zarówno rządu jak i obywateli do skuteczności działań samorządów oraz inicjatyw oddolnych. ów oraz inicjatyw oddolnych.”³⁵

Wyzwanie 10 Wzrost kapitału społecznego polski

1. „Opracowania kompleksowej, wieloletniej strategii wsparcia społeczeństwa obywatelskiego – obejmującej zarówno długofalowe działania instytucjonalne i systemowe, jak i mechanizmy punktowo i w krótkim terminie stymulujące rozwój aktywności obywatelskiej zaufania i troski o dobro wspólne.
2. Wprowadzenia nowej metody koordynowania wsparcia dla organizacji pozarządowych zarówno na poziomie administracji centralnej, jak i samorządowej.

W celu wzmocnienia potencjału kreatywnego i kulturowego, stanowiącego ważny czynnik rozwoju społecznego i gospodarczego, należy:

1. Opracować kompleksową strategię rozwoju kultury traktującą kulturę jako ważny zasób rozwojowy – inaczej niż tradycyjne podejście, które uważa ją za autonomiczną sferę o minimalnym znaczeniu gospodarczym. Strategia z jednej strony powinna obejmować sektor kreatywny – traktowany jako ważny element gospodarki, a z drugiej wspierać indywidualną kreatywność i innowacyjność. Rolę kreatywności należy uznać w kluczowych dokumentach strategicznych spoza obszaru kultury.
2. Wspierać rozwój indywidualnej, oddolnej kreatywności – stanowiącej cenny zasób indywidualny oraz zapewniającej siłę roboczą dla sektora kreatywnego. W tym celu należy zapewnić edukację kulturalną i medialną na wszystkich etapach nauczania (łącznie z nauczaniem ustawicznym i nieformalnym).
3. Zagwarantować dostępność dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu wspólnej tożsamości oraz cennego zasobu kreatywnego. Instytucje pamięci i kultury

---

³⁵ Ibidem

powinny być zobowiązane do udostępniania swoich zbiorów za pomocą technologii cyfrowych – przy zapewnieniu odpowiedniego finansowania na ten cel. Celem w perspektywie 20 lat, powinna być cyfryzacja całości narodowego dziedzictwa kulturowego.

4. Wykorzystać potencjał kulturowy jako czynnik rozwoju regionów i metropolii. Zarówno firmy z sektora kreatywnego, jak i kultura lokalna mogą stanowić czynnik wzrostu, przyciągać inwestycje i przedstawicieli klasy kreatywnej oraz podnosić jakość życia i atrakcyjność turystyczną miasta lub regionu.
5. Rozpocząć profesjonalne działania ukierunkowane na budowę wizerunku Polski za granicą spójnego z wizerunkiem (tożsamość, wartości) promowanym wewnątrz kraju, co sprzyjałoby pozytywnej identyfikacji obywateli polskich za granicą, ich identyfikacji z państwem i między sobą nawzajem. Działania takie są szczególnie istotne w dobie globalnej (wzmaganej dodatkowo w okresach kryzysu) konkurencji o kapitał i inwestycje.³⁶

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)³⁷ jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym odnoszącym się do kwestii zagospodarowania przestrzennego kraju. Została ona oparta na zapisach ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku.

Podstawowym celem planu działań jest wykreowanie właściwych warunków wdrażania KPZK 2030, a wic usprawnienie systemu planowania przestrzennego i działań rozwojowych (w tym inwestycyjnych) ukierunkowanych terytorialnie.

Polska w roku 2030 to obszar o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowany, sprawnie zarządzany i bezpieczny. Powyższy stan jest rezultatem procesów gospodarczych, społecznych, przestrzennych i cywilizacyjnych. Odzwierciedla również reakcje polityki rozwoju na długookresowe wyzwania oraz na aktualne uwarunkowania rozwoju o charakterze koniunkturalnym. Polska w 2030 roku daje szansę rozwoju swoim obywatelom, stoi na straży ich interesów, jest wiarygodnym i aktywnym partnerem w stosunkach międzynarodowych.

---

³⁶ Ibidem.

³⁷ Rada Ministrów, *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa 2012.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, kreowanie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Dla zapewnienia efektywnego i skutecznego wykorzystania potencjału terytorium całej Polski polityka zagospodarowania przestrzennego musi zmierzać do zapewnienia spójności terytorialnej kraju w różnych wymiarach przestrzennych, wykorzystując kształtującą się policentryczną sieć metropolii. Spójność terytorialna ma gwarantować nade wszystko mieszkańcom możliwość partycypacji w procesach rozwojowych poprzez dostęp do dobrej jakości miejsc pracy oraz usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe. Kierunki zadań polityki przestrzennej umożliwiające realizację celu wspomaganie spójności terytorialnej obejmują: wspomaganie spójności w układzie krajowym, regionalną integrację funkcjonalną, wspomaganie dyfuzji rozwoju na obszary poza głównymi miastami, a także budowanie potencjału do specjalizacji terytorialnej oraz wspomaganie spójności w obszarach problemowych.

KPZK 2030 wyznacza obszary wymagające szczególnego wsparcia i proponuje szereg działań dla odbudowy ich zdolności rozwojowych, głównie za pomocą instrumentów polityki regionalnej państwa, w tym przede wszystkim:

- „wspomaganie obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkującym możliwości rozwojowe. Ze względu na utrzymujące się różnice terytorialne w tej sferze polityka przestrzenna zmierza do zapewnienia jednolitego standardu dostępu do usług o podstawowym znaczeniu dla procesów rozwojowych na terenie całego kraju. W tym celu na poziomie krajowym zostaną wyznaczone standardy we wszystkich obszarach tematycznych (w pierwszym rzędzie w zakresie edukacji, zdrowia, sportu i turystyki, transportu publicznego, kultury, usług komunalnych, w tym związanych z ochroną środowiska),
- restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast mająca na celu przywrócenie ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki

skorelowanym interwencjom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości.”³⁸

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

„Kapitał przyrodniczy Polski stanowi różnorodność przyrody i krajobrazów, zachowana dzięki wieloletniej tradycji działań ochronnych. Jego trwałość, konieczną do zaspokajania potrzeb rozwojowych społeczeństwa teraz i w przyszłości, wymaga racjonalnego powiązania rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Oznacza to planowanie i zagospodarowanie przestrzeni, mające na celu zmniejszenie ilości i skali potencjalnych konfliktów ekologicznych związanych z rozwojem dróg i infrastruktury przesyłu, zmniejszeniem ryzyka katastrof naturalnych – takich jak powódzie - oraz poddanie kontroli postępującej urbanizacji przestrzeni. Niezbędna jest także akceptacja społeczna dla ograniczeń użytkowania gospodarczego zasobów środowiska, szczególnie związanych z restrykcjami konserwatorskimi lub wymogami racjonalnego planowania długookresowego. Zespół tych działań, osadzonych w systemie zintegrowanego planowania rozwoju, pozwoli zapobiec nieodwracalnej utracie zasobów przestrzeni, różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej oraz spowodować rozwój niektórych z zasobów – przede wszystkim wodnych. Wpłynie także pozytywnie na jakość życia mieszkańców miast i obszarów wiejskich.”³⁹

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

„Ład przestrzenny to główny cel zagospodarowania przestrzennego na wszystkich poziomach planowania: krajowym, regionalnym, lokalnym i funkcjonalnym. W zagospodarowaniu przestrzennym ład oznacza uporządkowanie i harmonię między różnymi elementami składowymi i funkcjonalnymi struktury przestrzennej, stanowiąc kryterium oceny jakości zmian zagospodarowania w odniesieniu do sprawności procesów społeczno – gospodarczych i jakości życia. W Polsce symptomami braku ładu przestrzennego są między innymi: częste niedostosowanie sposobów użytkowania i zagospodarowania do wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, niszcząca wobec wartości przestrzeni, rozrzutna ekonomicznie i społecznie suburbanizacja, niska jakość przestrzeni publicznej, chaos w formach zabudowy i architekturze zespołów urbanistycznych. Działania na rzecz

---

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem.

przywrócenia ładu przestrzennego w Polsce można pogrupować następująco: wprowadzenie zintegrowanego (spójnego i hierarchicznego) systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego na różnych poziomach zarządzania, uporządkowanie regulacji zapewniających sprawność i powszechność działania systemu planowania przestrzennego, wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego. Zintegrowany i hierarchiczny system planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego zostanie wprowadzony na każdym z poziomów zarządzania rozwojem – krajowym, regionalnym i lokalnym oraz funkcjonalnym.”⁴⁰

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie⁴¹ – jest opracowaniem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Dokument wytycza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym przede wszystkim wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Celem strategicznym jest:

Efektywne i skuteczne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku, w które wpisują się cele przedmiotowej Strategii:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),

Powyższy cel polityki regionalnej do 2020 roku odnosi się do całego obszaru Polski. W jego ramach podstawowymi kierunkami działań są:

- jak najlepsze wykorzystanie potencjału terytoriów cechujących się maksymalną zdolnością do kreowania wzrostu gospodarczego (Warszawy i pozostałych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi) oraz
- budowanie mechanizmów służących rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych z biegunów wzrostu przy równoczesnej budowie potencjału absorpcyjnego

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*, Warszawa 2010.

i wykorzystanie potencjału endogenicznego innych obszarów, takich jak np. ośrodki subregionalne, obszary wiejskie i inne obszary funkcjonalne o wyraźnej specjalizacji przestrzennej.

W wyniku tak ukierunkowanych działań nastąpi efektywne wspomaganie procesu wzrostu konkurencyjności Polski oraz wszystkich polskich regionów w korespondencji na presję procesów globalizacyjnych i innych zewnętrznych wyzwań społeczno-gospodarczo-środowiskowych.

Nowe podejście, związane z paradygmatem polityki regionalnej, zakłada inwestowanie w wykorzystanie mocnych stron i kluczowych potencjałów poszczególnych obszarów, natomiast działania polityki regionalnej dotyczące przełamywania barier rozwojowych ograniczone będą do wyselekcjonowanych terytoriów o największym nawarstwieniu niekorzystnych zjawisk i trendów.

2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),

W ramach celu drugiego, ukierunkowanego na promowanie spójności w różnych wymiarach przestrzennych, zaprogramowano pomoc polityki regionalnej w przezwyciężeniu trudności rozwojowych silnie skoncentrowanych terytorialnie, które zlokalizowane są na obszarach charakteryzujących się stosunkowo najniższymi w skali kraju wskaźnikami gospodarczymi, społecznymi, instytucjonalnymi i wyposażenia infrastrukturalnego. Obszary te zagrożone są marginalizacją, czyli systematycznym pogarszaniem się perspektyw rozwojowych. Powoduje to, że potencjały endogeniczne tych obszarów nie mogą zostać w pełni wykorzystane w procesach rozwojowych kraju bez dodatkowego, zewnętrznego wsparcia. Kierunki działań w ramach celu drugiego obejmują w głównej mierze wsparcie dla przyspieszenia procesów restrukturyzacyjnych i poprawy sytuacji mieszkańców tych obszarów w zakresie dostępu do podstawowych dóbr i usług publicznych mających pierwszorzędne znaczenie rozwojowe w obecnych warunkach społeczno-gospodarczych.

3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Kolejny cel KSRR nakierowany jest na kreowanie warunków instytucjonalno-prawnych dla realizacji działań rozwojowych, w tym w szczególności ukierunkowanych terytorialnie, poprzez wzmacnianie wymiaru strategicznego polityki regionalnej, poprawę

jakości zarządzania politykami publicznymi, zapewnianie właściwych mechanizmów kooperacji i koordynacji w systemie wielopoziomowego zarządzania oraz poprzez tworzenie sieci współpracy między różnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację tej polityki, co służyć ma zarazem wzmocnieniu odpowiednich kompetencji i zdolności do zarządzania rozwojem oraz budowaniu kapitału społecznego. Tylko dzięki wdrożeniu widocznych zmian jakościowych w wyżej wymienionych obszarach, w tym zmian prawnych i organizacyjnych, możliwe jest powołanie sprawnego i efektywnego systemu zarządzania i wdrażania polityk publicznych o wyraźnym wpływie terytorialnym, a tym samym pełna realizacja celu 1 i 2.

Zgodnie z zasadą koncentracji, inwestycje odnoszące się do budownictwa mieszkaniowego, inwestycje w zakresie infrastruktury społecznej podnoszącej jakość życia, ale nie przyczyniającej się do rozwoju społeczno-gospodarczego nie będą bezpośrednio wspierane przez politykę regionalną. Polityka regionalna w połączeniu z polityką przestrzenną będą jednak wspierać tworzenie dogodnych warunków do takich inwestycji i rozwijanie instrumentów ułatwiających ich finansowanie.

Powyższe cele, zgodnie z zasadą subsydiarności i wieloszczeblowego zarządzania procesami rozwoju regionalnego, są realizowane przez wszystkie podmioty publiczne w zgodzie z własnymi kompetencjami i miejscem w systemie zarządzania rozwojem w kraju. Dobór celów i narzędzi cząstkowych oraz instrumentów osiągnięcia wyznaczonych celów KSRR w odniesieniu do poszczególnych terytoriów jest domeną odpowiednich władz publicznych.

Dokumenty na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020⁴² opiera się na dążeniu do poprawy konkurencyjności regionu i podniesienia poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Cel Nadrzędny dotychczasowej Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego pozostanie celem prorozwojowym działań w najbliższej dekadzie i brzmie:

Poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy

---

⁴² Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, Toruń 2013.

Realizowane cele:

Priorytetowy obszar działań 1. Rozwój nowoczesnej gospodarki

Działanie 1.3. Promocja rozwoju turystyki

Kujawsko-pomorskie to region, którego atrakcyjność turystyczna jest generalnie zauważana, niemniej jego walory i zasoby będące źródłem przyjazdów turystycznych, a tym samym podstawą gospodarki turystycznej, nie są wykorzystywane we właściwym możliwym stopniu.

Niezbędna jest aktywna promocja najbardziej charakterystycznych produktów turystycznych regionu, pochodnych zarówno walorów rekreacyjno-uzdrowiskowych i turystyczno-krajoznawczych środowiska przyrodniczego województwa, jego dziedzictwa kulturowego jak i bogatej oferty imprez kulturalnych. Zdecydowana poprawa winna wystąpić w sektorze usług turystycznych, który rozwijając się winien różnicować oferty, znacząco zwiększyć swój potencjał wykonawczy, uwzględniając przy tym struktury potrzeb potencjalnych gości województwa.

Działanie 1.3.1. Promocja walorów i produktów turystycznych

Zdecydowanie efektywniejsze wykorzystanie atrakcyjności wypoczynkowo-uzdrowiskowej i krajoznawczo-kulturalnej regionu, jako czynnika rozwoju gospodarczego, podaży miejsc pracy, również jego promocji, wymaga z jednej strony przedstawienia bogatej oferty atrakcyjnych produktów turystycznych, z drugiej - aktywnej ich promocji wśród potencjalnych gości województwa.

W strukturze oferty produktów turystycznych zdecydowanie większym stopniu aniżeli dotąd, winny znaleźć się produkty turystyki specjalistycznej, jak np.: eksponujące unikatowe walory przyrody żywej i krajobrazy regionu, zasoby i możliwości lecznictwa uzdrowiskowego, aktywnej rekreacji w atrakcyjnym środowisku przyrodniczym, poznawanie zabytków i innych przejawów dziedzictwa kulturowego, propozycje atrakcyjnej rozrywki kulturalnej, adresowane do konkretnych grup turystów.

Zamierzony efekt w postaci przyjazdów turystów do regionu, spowoduje aktywna promocja oferowanych produktów, wymagająca uruchomienia różnego rodzaju instrumentów informacyjno-promocyjnych, obecności w krajowych, europejskich systemach informacji i recepcji turystycznej.

Działanie 1.3.2. Rozwój sektora usług turystycznych

Zamierzone zwiększenie przyjazdowego ruchu turystycznego do województwa wymusza działania na rzecz rozwoju i podnoszenia jakości jak najszerzej rozumianego sektora usług turystycznych i para turystycznych. Niezbędne są w województwie: dalsze różnicowanie oferty usług hotelowych i gastronomicznych, wzbogacenie zagospodarowania rozrywkowo-rekreacyjnego, zwłaszcza licznych miejscowości zasobnych w ekspozycje dziedzictwa kulturowego i walory środowiska przyrodniczego, rozwój usług dla turystów zmotoryzowanych. Szczególnie ważnymi segmentami tego sektora winny być usługi uzdrowiskowe oraz kongresowo-konferencyjne.

Priorytetowy obszar działań 2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu

Konkurencyjność regionu oraz jakość życia jego mieszkańców są w znaczącym stopniu warunkowane nowoczesnością jego struktury funkcjonalno-przestrzennej. Unowocześnianie tej struktury musi zakładać: odpowiednie kształtowanie sieci osadniczej z wyeksponowaniem roli ośrodków wzrostu społeczno-gospodarczego, wysoką sprawność infrastruktury społecznej i technicznej, zapewniających powszechną dostępność i wysoki poziom świadczonych usług, dobre powiązania regionu z otoczeniem, zachowanie w jak najlepszym stanie systemu ekologicznego regionu, stanowanie atrakcyjnych warunków inwestowania.

Działanie 2.1.2. Rewitalizacja miast i wsi regionu

Wieloletnie zaległości w remontach substancji architektonicznej, zwłaszcza miast, nie wykonywanie potrzebnych modyfikacji układów urbanistycznych (komunikacyjnych), zmiany sposobu użytkowania i pierwotnych funkcji terenów, prowadzące do zaniżenia jakości warunków codziennej egzystencji ludności, będące źródłem niepożądanych zjawisk społecznych, wywołują potrzebę działań zmieniających ten stan, adaptujących tereny, ich zabudowę i zamieszkujące je społeczności lokalne do współczesnych potrzeb. Nadrzędnym celem tego rodzaju działań winno być wywołanie pożądanых zmian społecznych i pobudzenie gospodarcze. Przedsięwzięcia w tym kierunku zmierzające winny obejmować:

- rewitalizację zdegradowanych obszarów zasiedlonych dla polepszenia ich zasobów mieszkaniowych, ochrony i rewaloryzacji zasobów zabytkowych z nadaniem im nowych funkcji (np. kulturalnej, turystycznej), wywołania ożywienia społeczno-gospodarczego,

- wspieranie przekształceń obszarów problemowych (np. poprzemysłowych, powojkowych) w kierunku aktywizacji ich potencjałów gospodarczych, społecznych i środowiskowych,
- odnowę wsi, dla poprawy warunków życia i pracy, podniesienia atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej, zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych oraz aktywizacji społeczności wiejskich.

Działanie 2.2.3. Rozwój i unowocześnienie pozostałej infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa

Stan zagospodarowania województwa kujawsko-pomorskiego w elementy infrastruktury nie jest zadowalający. Potrzeby wynikające z rozwoju gospodarczego oraz wzrostu liczby ludności na niektórych obszarach z jednej strony, oraz eksploatacyjne zużycie czynnej dziś infrastruktury i postęp techniczny z nią związany z drugiej powodują, że przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury technicznej będą musiały być podejmowane. W ich zakresie należy postrzegać:

- budowę i unowocześnianie sieci i urządzeń dla zaopatrzenia mieszkańców regionu w wodę pitną wysokiej jakości,
- budowę, rozbudowę i modernizację systemów i urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków (przy uwzględnieniu zaleceń wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej) oraz rozbudowę kanalizacji deszczowej,
- unowocześnianie systemu gospodarowania odpadami stałymi, w tym organizację odbioru i wywozu odpadów na składowiska, segregację odpadów i recykling, likwidację i rekultywację składowisk wypełnionych i nieużytkowanych, nie odpowiadających normom, w tym mogiłników,
- rozwój i modernizację infrastruktury elektroenergetycznej, w tym wytwarzającej energię (elektryczną, ciepłą), systemów przesyłowych: prądu (w tym reelektryfikację wsi), gazu, ciepła, wytwarzania energii w układzie skojarzonym (ciepło, prąd elektryczny),
- unowocześnianie źródeł energii cieplnej dla zmniejszenia emisji zanieczyszczeń środowiska i poprawy efektywności energetycznej,
- pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych (energii spadku wody i wód termalnych, energii wiatrowej, energii z biomasy, energii z ogniw słonecznych),
- wdrażanie nowoczesnych technik i technologii w infrastrukturze przemysłowej.

Warto tu podkreślić, że nowoczesność techniczna, sprawność funkcjonalna tej infrastruktury, decydują o jakości warunków zamieszkania i gospodarowania, podnoszą atrakcyjność

lokalizacyjną terenów dla inwestycji, korzystnie oddziałują na stan środowiska przyrodniczego.

Jakkolwiek zdynamizowanie budownictwa mieszkaniowego nie wydaje się dziś możliwe z pozycji kompetencji samorządu regionalnego i samorządów lokalnych, to możliwe są działania skierowane na:

- rozwój budownictwa mieszkaniowego, w aspekcie przygotowania terenów inwestycyjnych, wspierania finansowego inwestorów,
- wspieranie rozwoju rynku mieszkaniowego, w tym zwiększanie zasobu ogólnie dostępnych mieszkań na wynajem dla ożywienia procesów migracyjnych związanych z rynkiem pracy,
- zwiększenie stanu i zasobów mieszkaniowych będących w zarządzie gmin.

Działanie 2.4. Rozwój infrastruktury społecznej

Infrastruktura społeczna w województwie kujawsko-pomorskim wykazuje ciągle cechy niedoinwestowania i niedostosowania do aktualnych potrzeb. Jej niedostateczny poziom rozwoju, niezadowalający poziom świadczonych usług, ich ograniczona przestrzennie dostępność, obniża standard życia mieszkańców oraz wpływa na ogólną atrakcyjność województwa jako miejsca zamieszkania. Strategia postuluje przedsięwzięcia ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności świadczonych usług publicznych, w szczególności takich jak: ochrony zdrowia, edukacji, kultury, sportu, pomocy społecznej, innych.

Działanie 2.4.1. Unowocześnianie infrastruktury usług społecznych

Zmiany cywilizacyjne, upowszechnianie się zjawisk kultury multimedialnej, zwiększanie się ilości czasu wolnego poza pracą, wszechstronny postęp techniczny, różnicowanie społeczne na tle ekonomicznym itp. są źródłem nowych potrzeb społecznych, rodzą określone wymagania względem infrastruktury usług społecznych. Winna ona wzbogacać, unowocześniać swą bazę materialną, obiekty i wyposażenie, wzbogacać ofertę świadczonych usług o usługi nowego typu, wywoływane przez potrzeby współczesności.

Z pewnością tego rodzaju działania będą zmuszone podejmować:

- placówki oświatowe (oświatowo-wychowawcze) wszystkich szczebli oraz szkolnictwa wyższego, w szczególności w zakresie ich wyposażania laboratoryjnego, w pracownie tematyczne, w tym językowe, świetlice i biblioteki w zakresie stosowania technik multimedialnych,
- placówki świadczące usługi związane z profilaktyką zdrowia i leczeniem, dla zapewnienia jak najszerszej oferty i wysokich standardów usług medycznych,

zwiększenia dostępności technologii medycznych o wysokiej skuteczności i efektywności.

- instytucje kultury z założeniem modernizacji ich bazy i wzbogacenia oferty programowej,
- instytucje sportowe dla rozbudowy i modernizacji obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych, wzbogacenia oferty form rekreacji fizycznej i pro zdrowotnego wykorzystania wolnego czasu,
- placówki pomocy społecznej dla zapewnienia odpowiedniego standardu usług stosownie do potrzeb określonych grup osób potrzebujących,
- jednostki dla elementów infrastruktury, które pojawią się wraz z ujawnianymi innymi potrzebami społecznymi.

Działanie 2.5. Promocja dziedzictwa kulturowego

Dziedzictwo kulturowe, najczęściej postrzegane jako świadectwo przeszłości, bywa znaczącym czynnikiem rozwoju w przyszłości. Zróżnicowane dziedzictwo kulturowe występujące w kujawsko-pomorskim, ze względu na unikalność niektórych jego zasobów, staje się znakiem rozpoznawczym regionu, jest czynnikiem przyciągającym do niego potoki ruchu turystycznego a więc także czynnikiem rozwoju gospodarczego. Aby dziedzictwo kulturowe mogło być efektywnym instrumentem promocji regionu, winno mieć odpowiednią, w pełni ukazującą jego walory prezentację. W odniesieniu do zabytków architektury i urbanistyki oznacza to dobry ich stan techniczny, w odniesieniu do zabytków ruchomych odpowiednio atrakcyjnie zaaranżowane ich kolekcje, zaś – na przykład - w odniesieniu do przejawów kultury duchowej, tradycji, odpowiednie ich atrakcyjne prezentacje.

Działanie 2.5.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Stan techniczny znacznej części zasobów dóbr kultury materialnej, zwłaszcza zabytków architektury i urbanistyki regionu kujawsko-pomorskiego jest niezadowalający, a wielu obiektów i zespołów urbanistycznych wręcz zły. Brak systematycznych działań konserwatorskich może skutkować ich bezpowrotną utratą. Zachowanie bogatego dziedzictwa kulturowego regionu w jak najlepszym stanie i z zamiarem jego wielokierunkowego użytkowania, wymaga zróżnicowanych ze względu na bogactwo form działań konserwatorskich (remontowych, rekonstrukcyjnych, innych).

Jednym z takich działań, umożliwiającym właściwą ochronę i jednocześnie udostępnienie licznych obiektów dziedzictwa kulturowego jest ich multimedialna prezentacja przy wykorzystaniu technik informatycznych (digitalizacji). Za ich pośrednictwem liczne,

unikalne eksponaty zbiorów muzealnych i bibliotecznych, mogą być bezpośrednio dostępne w celach informacyjno-edukacyjnych, promocyjnych i innych.

Działanie 2.5.2. Adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych

Dziedzictwo kulturowe, w szczególności zaś obiekty zabytkowej architektury przeznaczone w przeszłości do określonego użytkowania, mogą, winny być adaptowane do spełniania nowych funkcji. Mogą one służyć dla ekspozycji obiektów, być wykorzystywane jako pomieszczenia prezentacji twórczości artystycznej, dla aktywności rekreacyjnej, w tym nawiązującej to tradycji historycznej itp. Tego rodzaju adaptacje przybliżą te obiekty ludziom współczesnym, ożywią je i fragmenty osiedli w których się znajdują, mogą stać się źródłem dochodów, które będzie można przeznaczać na przykład na ich należyte utrzymanie.

Priorytetowy obszar działań 3. Rozwój zasobów ludzkich

Poprawa konkurencyjności regionu w warunkach cywilizacji informacyjnej, gospodarki opartej na wiedzy i respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, może być dokonywana przez odpowiednio kompetentne i aktywne społeczeństwo, zatem wymaga odpowiedniego rozwoju zasobów ludzkich województwa.

Działanie 3.1.3. Dostępność edukacji dla dorosłych

Współczesna, dynamiczna gospodarka wymaga pracowników kreatywnych, zdolnych do podejmowania zatrudnienia w warunkach szybkich zmian specjalizacji i zawodów. Łatwość adaptacji do zmiennego środowiska pracy winny zapewniać rozliczne formy kształcenia ustawicznego, zarówno zawodowego jak i ogólnego. Obok rozwijania tradycyjnych form (instytucji) kształcenia dorosłych, istotnym elementem tej edukacji winny stać się zdalne systemy edukacyjne wykorzystujące technologie informatyczne: webinaria, video-prezentacje, edukacyjne bazy danych dostępne za pośrednictwem Internetu. Właściwe jest zatem tworzenie szans podnoszenia kwalifikacji zawodowych i zdobywania nowych umiejętności dorosłym mieszkańcom regionu kujawsko-pomorskiego, a w szczególności ludności wiejskiej.

Działanie 3.2. Budowa kapitału społecznego

Poprawie konkurencyjności województwa kujawsko-pomorskiego służyć będą również działania aktywizujące jego społeczeństwo, wzmacniające jego cechy jako społeczeństwa obywatelskiego. Zachęcać one winny mieszkańców regionu do tworzenia i funkcjonowania w instytucjach życia obywatelskiego, samoorganizowania się w stowarzyszeniach,

organizacjach, podejmowania inicjatyw obywatelskich i aktywności społecznej, do partnerskiego współdziałania organizacji społecznych z administracją publiczną w realizacji zadań publicznych, przy przestrzeganiu zasady pomocniczości (subsydiarności).

Działanie 3.2.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego

Wzrost aktywności obywatelskiej, oczekiwane rozszerzenie się zakresu działalności organizacji pozarządowych, wywoła potrzebę wypracowania form, zasad partnerskiego współdziałania. Szczególnie istotne będzie to w odniesieniu do współdziałania z administracją publiczną. Celowe będą przedsięwzięcia ukierunkowane na budowanie partnerskich relacji między organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną, na stworzenie w regionie efektywnego systemu partnerskiego współdziałania tych organizacji z administracją w opracowaniu i realizacji zadań publicznych, zwłaszcza w zakresie działalności pożytku publicznego.

Działanie 3.3. Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą

Zjawisko niedostosowania popytu i podaży siły roboczej, które występuje w naszym regionie w stopniu wyższym niż przeciętnie w kraju oraz problemy utraty zatrudnienia na skutek trudności adaptacyjnych przedsiębiorstw do wymagań rynku stanowią jedną z głównych barier rozwojowych naszego regionu. Problemy te będą wzmacniane utrzymującym się wysokim poziomem podaży siły roboczej wynikającym z procesów demograficznych, a także postępowaniem technologicznym, wymuszającym racjonalizację zatrudnienia w skali sektorów i przedsiębiorstw. Stąd też aktywne działania służące zmniejszeniu rozmiarów i natężenia tych zjawisk poprzez promocję zatrudnienia osób bezrobotnych oraz aktywne przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy, stanowią ważny kierunek działań w maksymalnym wykorzystaniu zasobów ludzkich dla rozwoju i poprawy poziomu zatrudnienia w regionie.

Działanie 3.3.1. Rozwój zatrudnienia osób bezrobotnych

Skala obecnego i przewidywanego bezrobocia wymaga aktywnej polityki rynku pracy realizowanej poprzez rozwój usług pośrednictwa pracy, tak w skali regionalnej jak również poprzez rozwój usług międzyregionalnego pośrednictwa pracy, zwiększenie dostępności usług w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej dla wszystkich osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy, promocję wsparcia w nabywaniu nowych kwalifikacji zawodowych poprzez finansowanie szkoleń i pomoc w podejmowaniu

działalności gospodarczej. Szczególnie pożądane są przedsięwzięcia lokalne zakładające zindywidualizowane podejście do problemów osób bezrobotnych oraz działania zmierzające do rozwoju zatrudnienia w oparciu o wykorzystanie zasobów lokalnych. Wyjątkowej uwagi wymaga grupa osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby młode, niepełnosprawne oraz osoby długotrwale bezrobotne. Promowane będą także działania służące zmniejszeniu różnic w stopie bezrobocia między poszczególnymi obszarami regionu.

Wspierane będą przedsięwzięcia dotyczące usprawnienia działalności publicznych instytucji rynku pracy jak i niepublicznych podmiotów obsługi rynku pracy, m.in. agencje pośrednictwa i informacji zawodowej, usług poradnictwa zawodowego dla różnych grup odbiorców itp.

Działanie 3.3.2. Przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy w rolnictwie oraz sektorach mających problemy z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy.

Aktualny i przewidywalny wzrost dynamiki procesów gospodarczych powoduje i powodować będzie powstawanie problemów dostosowania się do wymogów konkurencyjności rynku. Zjawisko to skutkować będzie powstawaniem zagrożenia utraty pracy w wielu podmiotach gospodarczych. Szczególne zagrożenie utratą dotychczasowych miejsc pracy dotyczyć będzie sektora rolniczego. W celu przeciwdziałania ww. zagrożeniom konieczne są kompleksowe działania wspierające rozwój kwalifikacji, zmiany kwalifikacji osób zagrożonych ww. procesami, w celu stworzenia im szans na podjęcie pracy lub działalności gospodarczej w nowopowstających miejscach pracy. Szczęólnego rodzaju działania skierowane będą do rolników i domowników mające na celu rozwój zatrudnienia w sferze pozarolniczej.

Działanie 3.5. Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności

Strategia optymistycznie zakłada, że podnoszenie poziomu życia w województwie, które będzie efektem wzrostu coraz bardziej konkurencyjnej regionalnej gospodarki, dotyczyć będzie ogółu jego mieszkańców. Zaznaczająca się dziś polaryzacja społeczeństwa według zamożności, szans zawodowych a co za tym idzie szans życiowych, nakazuje podejmowanie działań ten proces ograniczających, przeciwdziałanie poszerzaniu sfer ubóstwa, marginalizacji niektórych grup ludności, działania na rzecz integracji społecznej i zawodowej.

Działanie 3.5.1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu

Podstawowym źródłem ubóstwa są niedostateczne i niesystematyczne dochody. Niestety często jest ono potęgowane jeszcze innymi przyczynami, które łącznie marginalizują społecznie, wykluczają ze społeczności. I jakkolwiek najważniejszym sposobem

przeciwdziałania ubóstwu jest zapewnienie stałych, dostatecznych dochodów, to konieczne jest prowadzenie równoczesnych działań umożliwiających powrót do społeczeństwa osób i rodzin wykluczonych społecznie. Wśród przedsięwzięć temu służących można wymienić:

- wsparcie instytucjonalne i środowiskowe na rzecz ludzi starych, samotnych, bezdomnych, długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- poradnictwo, kompleksową terapię rodzin bezradnych w sprawach życiowych (opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego),
- zajęcia profilaktyczno-terapeutyczne wobec dzieci i młodzieży realizowane w szkołach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinach zastępczych,
- pomoc rodzinom i osobom dotkniętym przemocą,
- działania na rzecz reintegracji zawodowej i społecznej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- aktywizowanie społeczności lokalnych i wspieranie procesów wychodzenia z kręgu pomocy społecznej,
- działania na rzecz kobiet umożliwiające im wypełnianie i łączenie różnych ról społecznych (zawodowych, rodzinnych),
- umacnianie i wspieranie organizacji pozarządowych aktywnych w dziedzinie pomocy społecznej oraz różnych form wolontariatu,
- pomoc w integracji społecznej osobom i rodzinom z osobami uzależnionymi od alkoholu, środków psychoaktywnych, chorującymi na HIV/AIDS, dotkniętymi przemocą.

Działanie 3.5.2. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych

Z istoty niepełnosprawności wynika, że możliwości pełnego i aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym są mniejsze aniżeli osób pełnosprawnych. Integracja obu tych grup wymaga z jednej strony określonego wsparcia osób niepełnosprawnych, z drugiej . kreowania określonych zachowań i działań sprawnej części społeczeństwa. Wyrównywaniu szans życiowych osób niepełnosprawnych służyć mogą przedsięwzięcia:

- zmieniające postrzeganie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie,
- zwiększające dostępność osób niepełnosprawnych do opieki i rehabilitacji leczniczej,

- zwiększające dostępność osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej . kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych, a tym samym zapobiegające wykluczeniu społecznemu,
- zwiększające dostępność do dóbr i usług powszechnie dostępnych sprawnej części społeczeństwa, a tym samym umożliwiające osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym, rekreacji i turystyce,
- aktywizujące osoby niepełnosprawne do organizowania się, do pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim,
- zwiększające aktywność organizacji działających na rzecz i w imieniu osób niepełnosprawnych

Głównymi inicjatorami tych przedsięwzięć winny być organizacje osób niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe i fundacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, organizacje pracodawców, organy administracji samorządowej.

Działanie 3.5.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa ludności

Różnicowanie społeczeństwa na tle ekonomicznym, słabnące więzi międzyludzkie, napływ obcych kulturowo zjawisk społecznych, niezadowolająca skuteczność działania służb stojących na straży bezpieczeństwa i porządku publicznego, sprzyjają upowszechnianiu się szeregu nie pożądanym zjawisk społecznych, rodzących poczucie szeroko rozumianego zagrożenia bezpieczeństwa, tak ekonomicznego jak i fizycznego. Dla redukcji, eliminacji zwłaszcza przyczyn odczuwanych zagrożeń, wskazane są:

- uruchamianie programów informacyjno-prewencyjnych, w tym inicjujących współdziałanie obywateli na rzecz poprawy bezpieczeństwa,
- uruchamianie systemów monitoringu zagrożeń porządku publicznego i odnośnych interwencji,
- poprawa wyposażenia służb porządkowych i zintegrowanego ratownictwa (medycznego, pożarowego, technicznego, powodziowego).

Jakkolwiek zadania z tego zakresu są kompetencją służb państwowych, celowym jest ich inicjowanie, wspieranie przez samorządy i stowarzyszenia obywatelskie.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego⁴³

„Cel nadrzędny rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego:

⁴³ Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego*, Włocławek 2003.

Poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia jego mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Realizacja tego celu wymaga wykreowania w województwie mechanizmów generujących efektywny ekonomicznie rozwój, kształtowanie racjonalnych, społecznie akceptowalnych i ekonomicznie efektywnych struktur zagospodarowania przestrzennego, ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego województwa oraz ochronę jego dziedzictwa kulturowego. Osiągnięcie celu nadrzędnego będzie możliwe dzięki realizacji poniższych celów:

- wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych na potrzeby turystyki,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i małych miast, możliwy do osiągnięcia dzięki realizacji poniższych celów:
  - I. Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców,
  - II. Restrukturyzacja rynku pracy i ograniczenie bezrobocia,
  - III. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego w regionie.⁴⁴

Z powyższych celów wynika cel główny zagospodarowania przestrzennego regionu:

Zbudowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i jakość życia mieszkańców

Decydującym czynnikiem warunkującym konkurencyjność struktur przestrzennych jest przede wszystkim: stopień koncentracji potencjału ludzkiego i gospodarczego, atrakcyjność warunków życia i inwestowania oraz dobra dostępność komunikacyjna.

Pochodne od niego cele szczegółowe zdefiniowano następująco:

Zwiększenie atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim, jako pochodnej jego walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, wysoce sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym.

---

⁴⁴ Ibidem.

Całokształt działań planistycznych w regionie powinien odnosić skutek w formie wyraźnej poprawy jego atrakcyjności dla działalności gospodarczej, wypoczynku i zamieszkania. Województwo kujawsko-pomorskie posiada obszary odznaczające się pięknem krajobrazu i naturalnością środowiska przyrodniczego, a jego stan na terenach użytkowanych przyrodniczo i zurbanizowanych w efekcie realizacji inwestycji proekologicznych wyraźnie się poprawia. Niezbędne jest także polepszenie warunków życia mieszkańców regionu, ponieważ jego aktualne standardy mimo iż nie są najniższe w kraju, nie są satysfakcjonujące. Podobnie posiadająca fundamentalne znaczenie dla warunków życia mieszkańców i funkcjonowania gospodarki regionu, sprawność systemów infrastruktury technicznej, zwłaszcza drogowej jest obecnie ogólnie niezadowolająca.

12. PLANOWANY SYSTEM MONITOROWANIA WDRAŻANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Miasta Chełmna jest dokumentem ramowym i dynamicznym z perspektywą na lata 2014-2020. Celem dokumentu jest zdefiniowanie misji i wizji rozwoju miasta, a także wytyczenie celu strategicznego, priorytetów oraz działań operacyjnych.

Należy podkreślić, że zidentyfikowane działania i zadania wykraczają w wielu przypadkach poza ustawowe kompetencje samorządu. Jest to zgodne z przyjętą metodologią formułowania strategii, która zakłada definiowanie zadań nie z punktu widzenia ustawowych kompetencji samorządów terytorialnych, lecz z perspektywy określonych potrzeb społeczno-gospodarczych w przyjętym horyzoncie czasu.

Mimo tego, głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację ustaleń Strategii Rozwoju Chełmna jest Rada i Burmistrz Miasta. W przypadku zadań wykraczających poza swoje ustawowe kompetencje winny oni prowadzić określone działania inspirujące, stymulujące i wspierające w stosunku do innych podmiotów, a także nawiązywać z nimi współpracę i współdziałanie przy realizacji określonych zadań. Do takich podmiotów zaliczyć można:

- mieszkańców miasta lub ich reprezentantów,
- władze gmin ościennych, powiatu,
- administrację rządową szczebla centralnego (poszczególne ministerstwa i urzędy centralne),
- administrację ogólną i specjalną,
- urząd wojewody i podległe mu służby,
- organizacje i instytucje międzynarodowe (np. pomocowe),
- instytucje i organizacje naukowe, badawczo-rozwojowe oraz szkoły wyższe,
- instytucje upowszechniania kultury i sztuki oraz służby zdrowia,
- instytucje wchodzące w skład tzw. otoczenia biznesu (np. banki, fundacje, agencje),
- podmioty gospodarcze,
- organizacje zawodowe i społeczne (np. izby gospodarcze, stowarzyszenia zawodowe, kulturalne, sportowe, organizacje ekologiczne).

Elementem dokumentu są plany operacyjne uwzględniające planowane programy i projekty. Zamieszczona charakterystyka zadań jest pozostawiona na dużym stopniu ogólności. Zgodnie z zastosowaną metodologią planowania kroczącego (ang. rolling wave

planning), ten element będzie podlegał uszczegółowieniu w miarę pozyskania i opracowania danych przez odpowiednie referaty, jednostki organizacyjne i instytucje odpowiedzialne za realizację przedmiotowych zadań.

Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie realizacji Strategii jest Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta. Wydział sporządza roczne sprawozdania z realizacji Strategii. Zalecane jest też zastosowanie uspołecznionej metody monitoringu z udziałem interesariuszy. W związku z tym rekomenduje się powołanie przez Burmistrza Miasta Komitetu Sterującego Realizacją Strategii. Komitet ten powinien z jednej strony zatwierdzać przyjmowane programy i plany, z drugiej zaś w systemie corocznym dokonywać oceny realizacji, przeglądu i weryfikacji zapisów Strategii, uwzględniając nową sytuację, możliwości finansowe, zmiany polityk zewnętrznych.

Tabela 22. Proponowane wskaźniki monitoringu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość wskaźnika w roku bazowym-2014	Wartość wskaźnika w rok składania sprawozdania	Źródło weryfikacji
Liczba podmiotów gospodarczych działających w mieście	Szt.			
Długość przebudowanych i zmodernizowanych dróg	Km			
Liczba projektów z zastosowaniem OZE i tzw. czystych technologii	Szt.			
Liczba turystów	Osoba			
Liczba uczniów szkół podstawowych i średnich	Osoba			
Środki budżetowe	PLN			

przeznaczone na kulturę				
Środki budżetowe przeznaczone na promocję i turystykę	PLN			
Średnia płaca brutto w mieście	PLN			
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Osoba			

SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Spis tabel

Tabela 1. Liczba i struktura mieszkańców Miasta Chełmna według płci w latach 2010-2014.....	10
Tabela 2. Migracje ludności Miasta Chełmna w latach 2011 - 2013	12
Tabela 3. Ludność miasta Chełmna w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2014	13
Tabela 4. Liczba ludności miasta Chełmna w podziale na wiek w latach 2010-2014	14
Tabela 5. Ruch naturalny ludności miasta Chełmna w latach 2010 – 2014.....	15
Tabela 6. Prognoza liczby ludności dla powiatu chełmińskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w podziale na płeć.....	17
Tabela 7. Liczba bezrobotnych w latach 2010-2014.....	18
Tabela 8. Stopa bezrobocia w powiecie chełmińskim i województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010-2014.....	19
Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmnie według wieku i płci	19
Tabela 10. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmnie według czasu pozostawania bez pracy.....	21
Tabela 11. Liczba przedsiębiorstw działających na terenie Miasta Chełmna i powiatu chełmińskiego w latach 2010-2014 w podziale na liczbę zatrudnianych pracowników	24
Tabela 12. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarcze w mieście Chełmnie, powiecie chełmińskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010-2014	25
Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD 2007 w mieście Chełmnie w latach 2010-2014.....	25
Tabela 14. Profilaktyczne badania lekarskie dzieci i młodzieży dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz powiatu chełmińskiego w 2013 roku.....	31
Tabela 15. Dzieci i młodzież w wieku 0-18 lat, u których stwierdzono schorzenia, będących pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie chełmińskim w latach 2010-2013	31
Tabela 16. Osoby w wieku 19 lat i więcej, u których stwierdzono schorzenia, będące pod opieką lekarzy w powiecie chełmińskim w latach 2010-2012.....	32
Tabela 17. Zgony według przyczyn w powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce w latach 2010-2013.....	33
Tabela 18. Liczba placówek edukacyjnych w Chełmnie w latach 2010-2013.....	37

Tabela 19. Instytucje sportowe w Chełmnie	40
Tabela 20. Liczba turystów korzystających z głównych atrakcji Chełmna, bazy noclegowej i usług przewodnickich w latach 2008-2014.....	50
Tabela 21. Infrastruktura techniczna na terenie miasta Chełmna w latach 2010-2014.....	60
Tabela 22. Proponowane wskaźniki monitoringu	128

Spis rysunków

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Miasto Chełmno w powiecie chełmińskim.....	8
Rysunek 2. Lokalizacja Chełmna w województwie kujawsko-pomorskim	9

Spis wykresów

Wykres 1. Kształtowanie liczby mieszkańców Miasta Chełmna na tle Powiatu Chełmińskiego w latach 2008-2012.....	11
Wykres 2. Ludność według płci i wieku w 2013 roku wg danych GUS.....	14
Wykres 3. Prognoza liczby ludności w Powiecie Chełmińskim	16
Wykres 5. Liczba bezrobotnych Miasta Chełmna na tle danych dotyczących powiatu chełmińskiego	19
Wykres 6. Liczba bezrobotnych w powiecie chełmińskim w 2014 roku w podziale na poziom wykształcenia	20
Wykres 7. Pracujący w Powiecie Chełmińskim i Mieście Chełmnie w latach 2010 – 2013*	22
Wykres 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim oraz w Polsce w latach 2010-2013	23
Wykres 9. Porównanie dochodów i wydatków Gminy Miasto Chełmno w latach 2010-2013.....	27
Wykres 10. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w łącznej liczbie wydatków w Chełmnie w latach 2010-2013	28
Wykres 11. Kierunki wydatków miasta Chełmna w 2013 roku wg działów Klasyfikacji Budżetowej [w zł]	28
Wykres 12. Liczba klubów, sekcji sportowych, trenerów, instruktorów sportowych oraz innych osób prowadzących zajęcia sportowe w Chełmnie w latach 2008,2010 oraz 2012.....	40
Wykres 13. Liczba turystów odwiedzających Chełmno w latach 2008-2013.....	50

Wykres 14. Wskaźnik dróg o nawierzchni twardej w powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce w latach 2010-2013..... 54

Wykres 15. Wskaźnik dróg o nawierzchni gruntowej powiecie chełmińskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce w latach 2010-2013 55

Źródła:

1. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego*, Włocławek 2003.
2. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*, Warszawa 2010.
3. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*, Warszawa 2009.
4. Rada Europejska, *Konwencja ramowa Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa*, Paryż 2005.
5. Rada Europejska, *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020*, Bruksela 2010.
6. Rada Ministrów, *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa 2012.
7. Rada Ministrów, *Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Warszawa 2012.
8. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, Toruń 2013.
9. Uchwała Nr IV/20/2015 Rady Miasta Chełmna z dnia 13 stycznia 2015 roku, w sprawie uchwalenia budżetu miasta na rok 2015.
10. Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, *Statystyczne Vademecum Samorządowca – Gmina Miejska Chełmno*, Bydgoszcz 2014.
11. Wydział Zdrowia – Kujawsko-Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego, *Biuletyn Statystyczny. Ochrona Zdrowia w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 roku*, Bydgoszcz 2014.
12. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miasta Chełmna*, Chełmno 2006.
13. *Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 lipca 2013 roku, Warszawa 2013.
14. *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26 marca 2013 roku, Warszawa 2013.
15. *Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 stycznia 2013 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2013.

16. *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.*, Warszawa 2014.
17. *Polityka energetyczna Polski do 2030 r.*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 10 listopada 2009 roku, Warszawa 2009.
18. Aktualizacja Planu Ochrony Środowiska dla Miasta Chełmna na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019.